

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

Galerijní edukace ve východních Čechách

Diplomová práce

Autor: Bc. Lea Vondroušová
Studijní program: Učitelství pro střední školy – matematika
Učitelství pro střední školy – výtvarná výchova
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Klára Zářecká, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Lucie Tikalová, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor:	Lea Vondroušová
Studium:	P21P0703
Studijní program:	N0114A300053 Učitelství pro střední školy
Studijní obor:	Matematika, Výtvarná výchova
Název diplomové práce:	Galerijní edukace ve východních Čechách
Název diplomové práce AJ:	Gallery Education in Eastern Bohemia

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zabývá galerijní edukací ve východních Čechách. Jejím cílem je zmapovat galerie v této oblasti. Klade důraz na spolupráci vyhledaných galerií se školami. V teoretické části představí základní principy galerijní edukace. Prezentuje vybrané galerie východních Čech, mezi nimiž do popředí vystupují Galerie moderního umění v Hradci Králové a Východočeská galerie v Pardubicích.

Práce představí edukační programy podle školních kategorií, které galerie nabízí. Analyzuje spolupráci s mateřskými, základními i středními školami. Nejvíce reflektuje spolupráci se středními školami, kde autorka spatřuje největší úskalí v nedostatečné nabídce těchto lekcí. Celá práce vyústí v přehled galerií a nabídek jejich programů, ze kterých si mohou učitelé vybrat edukační program pro svou školní třídu.

FULKOVÁ, Marie. *Diskurs umění a vzdělávání*. Jinočany: H & H, 2008. ISBN 978-80-7319-076-7.

FULKOVÁ, Marie. *Galerijní a muzejní edukace ...: vzdělávací programy Uměleckoprůmyslového musea v Praze a Galerie Rudolfinum*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7101-111-8.

HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění: poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách*. Brno: CERM, 1998. ISBN 80-7204-084-7.

KAVÁLKOVÁ, Patricie a Helena ŠESTÁKOVÁ. *Galerie moderního (č)umění*. Ilustroval Marie JUKLÍKOVÁ. Hradec Králové: GMU, [2020]. ISBN 978-80-87605-41-7.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Škola muzejní pedagogiky 1: poznámky k partnerství výtvarné a muzejní pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1866-7.

Zadávací pracoviště:	Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. et Mgr. Klára Zářecká, Ph.D.
Oponent:	Mgr. Lucie Tikalová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	4.1.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Galerijní edukace ve východních Čechách vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně, a že jsem v seznamu použité literatury uvedla všechny prameny, ze kterých jsem vycházela.

V Hradci Králové

Bc. Lea Vondroušová

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní Mgr. et Mgr. Kláře Zářecké, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a poskytnutí konzultací při zpracovávání mé diplomové práce. Také děkuji všem pracovníkům galerií ve východních Čechách, kteří se mnou sdíleli své zkušenosti. Velké díky patří моým blízkým, kteří mě podporovali nejen během studií, ale i při tvorbě diplomové práce.

Anotace

VONDROUŠOVÁ, Lea. *Galerijní edukace ve východních Čechách*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. 120 s. Diplomová práce.

Diplomová práce předkládá základní informace o galerijní edukaci. Mapuje galerie ve východních Čechách a jejich edukační činnost. Teoretická část práce se zabývá vizuální kvalitou, které prostory galerií nabízejí našim žákům a studentům. Seznamuje čtenáře s institucí jako takovou, rovněž se zaměřením na edukaci. Prezentuje význam pojmu galerijní edukace. Soustředí se na analýzu metodické struktury animačních programů, ze které vychází praktická část práce. Následně předkládá výčet sedmi východočeských galerií a jejich stručné představení.

Praktická část diplomové práce se zaměřuje především na přípravu deseti edukačních programů pro různé školní stupně vzdělávání. Je doplněna dotazníkem určeným edukátorům sedmi galerií ve východních Čechách a záznamem autorky z návštěv těchto galerií. Stěžejní etapou práce je příprava, realizace a reflexe deseti edukačních programů v pardubické Gočárově galerii.

Klíčová slova: galerie, galerijní edukace, animační programy, Gočárova galerie, Galerie moderního umění

Annotation

VONDROUŠOVÁ, Lea. *Gallery Education in Eastern Bohemia*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2023, 120 pp. Diploma Degree Thesis.

The thesis presents basic information about gallery education. It maps galleries in East Bohemia and their educational activities. The theoretical part of the thesis deals with the visual quality that gallery spaces offer to our pupils and students. It introduces the reader to the institution as such and to the focus on education. It presents the meaning of the concept of gallery education. It focuses on the analysis of the methodological structure of animation programmes, on which the practical part of the thesis is based. It then presents a list of seven East Bohemian galleries and brief introduction to them.

The practical part of the thesis focused mainly on the preparation of ten educational programmes for different school levels of education. It is supplemented by a questionnaire addressed to the educators of seven galleries in East Bohemia and the author's record of visits to these galleries. The main stage of the work is the preparation, implementation and reflection of ten educational programmes at the Gočár Gallery in Pardubice.

Keywords: gallery, gallery education, animation programs, Gočár Gallery, Gallery of Modern Art

Obsah

Úvod.....	10
1 Galerijní edukace a východní Čechy	11
1. 1 Souhrn dosavadního bádání	11
1. 1 Vizuální kvalita.....	12
1. 2 Galerie jako instituce	13
1. 3 Život galerie	14
2 Galerie jako prostor k edukaci	15
2. 1 Co je to galerijní edukace?.....	15
2. 2 Dialog s výtvarným dílem.....	16
2. 3 Metodická struktura animací	17
2. 4 Osobnost galerijního pedagoga.....	20
3 Východočeské galerie	22
3. 1 Galerie moderního umění v Hradci Králové.....	22
3. 2 Galerie plastik Hořice	23
3. 3 Galerie výtvarného umění v Náchodě	24
3. 4 Městská galerie Litomyšl.....	25
3. 5 Městská galerie Vysoké Mýto	26
3. 6 Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou.....	27
3. 7 Gočárova galerie v Pardubicích.....	28
Metodologická část	29
4 Metodický aspekt.....	29
4. 1 Typ výzkumu	29
4. 2 Cíle výzkumu	30
4. 3 Hypotézy a výzkumné otázky.....	31
4. 4 Metody sběru výzkumných dat.....	31

4. 5 Analýza nashromážděných dat	31
Praktická část	32
5 Vlastní zkušenost s východočeskými galeriemi	32
6 Dotazník pro galerijní edukátory ve východočeských galeriích.....	35
7 Realizace příprav v galerijní praxi	38
7. 1 Koloběh.....	39
7. 1. 1 Sebereflexe programu Koloběh	41
7. 2 Barvy v dílech Iva Křena	43
7. 2. 1 Sebereflexe programu Barvy v dílech Iva Křena.....	45
7. 3 Zahrada a její struktura	47
7. 3. 1 Sebereflexe programu Zahrada a její struktura	49
7. 4 Atmosféra lesa	51
7. 4. 1 Sebereflexe programu Atmosféra lesa	54
7. 5 Zrcadla rodinného soužití	56
7. 5. 1 Sebereflexe programu Zrcadla rodinného soužití	59
7. 6 Tělo jako první hranice nás samých	61
7. 6. 1 Sebereflexe programu Tělo jako první hranice nás samých	66
7. 7 Konfrontace animálního a lidského prvku v umění.....	68
7. 7. 1 Sebereflexe programu Konfrontace animálního a lidského prvku v umění	71
7. 8 Všem se zdají sny	73
7. 8. 1 Sebereflexe programu Všem se zdají sny	76
7. 9 Móda (z) květin.....	78
7. 9. 1 Sebereflexe programu Móda (z) květin	81
7. 10 Kdo je pták Klabizňák?.....	83
7. 11. 10. Sebereflexe programu Kdo je pták Klabizňák?	86

Závěr	88
Seznam použité literatury	90
Seznam obrázků, tabulek a grafů	95
Přílohy	97

Úvod

Galerie vnímám jako klíčové instituce pro práci učitele výtvarné výchovy, a proto jsem se rozhodla, že jim budu věnovat pozornost v rámci své diplomové práce. Tato instituce předkládá návštěvníkům vizuálně kvalitní obsah. Rozšiřují se také možnosti, které galerie nabízejí nejen veřejnosti, ale i školám. Kladný vztah k těmto institucím si nesu již od dětství a ráda ho budu předávat svým žákům.

Tento vztah se prohloubil při zpracovávání diplomové práce. Východočeské galerie jsem navštívila v pozici návštěvníka, pedagoga navštěvujícího galerii se školní skupinou, i v pozici edukátora. Samotný proces galerijní edukace jsem nahlížela z různých úhlů pohledu. Nejprve jsem se mu věnovala jako učitelka, která do galerie přichází se skupinou žáků střední školy. Následně jsem se snažila přiblížit pohled žáků, kteří program absolvovali pomocí reflektivních dotazníků. Práce vyvrcholila přípravou deseti edukačních programů pro různé stupně vzdělávání, kde jsem na edukaci nahlédla z pozice jejího tvůrce.

Obsah práce je členěn na část teoretickou, metodologickou a praktickou. Teoretická část diplomové práce prezentuje informace o galerijní edukaci. Seznamuje čtenáře s institucí a jejím životem. Vysvětluje pojem galerijní edukace a přibližuje edukační činnost galerií se zaměřením na animace. Tyto animační programy metodologicky strukturuje a tuto strukturu dodržuje i praktická část diplomové práce. Součástí teoretické práce tvoří též výčet sedmi východočeských galerií a jejich stručné představení.

Následující část práce se věnuje metodologii. Na ni navazuje praktická část práce. Ta se zaměřuje především na přípravu, realizaci a reflexi deseti edukačních programů pro rozmanité věkové kategorie, které byly realizovány v Gočárově galerii v Pardubicích. Praktickou část doplňuje dotazník určený edukátorům sedmi východočeských galerií a záznam z návštěv těchto galerií. Edukační programy v galerii považuji za klíčové pro výchovu a vzdělávání našich žáků, kteří představují velkou část současných a snad i budoucích návštěvníků galerií. Předávání lásky k umění vnímám jako své poslání v učitelské praxi.

1 Galerijní edukace a východní Čechy

Nedílnou součástí aktivit určených veřejnosti velkých galerií bývá v dnešní době nabídka galerijní edukace. Edukace zaručuje galerii návštěvnost. Potenciál galerijní edukace se promítá na návštěvnosti tak, že na zúčastněné žáky působí ve výchovné sféře a snaží se je vést k uměleckému citu. Galerie si tak vychovávají návštěvníky. Edukační pracoviště zaštití tedy návštěvnost galerie i do budoucna. Ve východních Čechách, které se rozprostírají od Orlických hor přes Polabskou nížinu po hranici s Moravou, se vyskytuje mnoho kulturních památek. Kromě architektonických či sochařských pamětihodností, můžeme v tomto regionu navštívit také instituce, které umělecké artefakty sdružují, vystavují a pečují o ně. Jedná se především o Galerii moderního umění v Hradci Králové, Galerii plastik Hořice, Galerii výtvarného umění v Náchodě, Městskou galerii Litomyšl, Městskou galerii Vysoké Mýto, Muzeum a galerii Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou a Gočárovu galerii v Pardubicích.

1. 1 Souhrn dosavadního bádání

V diplomové práci pracuji především s českou odbornou literaturou, která se zabývá galerijní edukací, muzejní pedagogikou, vzděláváním, didaktikou, metodologií či prezentací konkrétní galerie. Volba české odborné literatury souvisí s tématem práce, které je zaměřeno na východočeské galerie. Metodologické části práce byla podporou především publikace od Jana Hendla (2008), která popisuje kvalitativní výzkum, dále publikace Jana Průchy (1995), která se věnuje specifikům pedagogického výzkumu. Metodám pedagogického výzkumu vázaného na kvalitativní výzkum se věnuje Miroslav Chráska (2016), jež předchozí publikace shrnuje. Galerijní edukace vychází z didaktik školní pedagogiky, jež je v této práci zastoupena publikací *Moderní vyučování* od Geoffrey Pettyho (2013). Fulková (2008) zaměřuje své teoretické práce na výtvarnou výchovu s důrazem na klíčový pojem výtvarné výchovy, tvořivost. Na galerii jako instituci nahlíží Kottová (2019), která klade důraz na proměnu institucionárního přístupu k divákům a na divácký prožitek. Téma galerijní edukace zpracovává odborná literatura. Jak v rámci encyklopedicky zaměřených publikací prezentujících teoretickým rámcem zprostředkování umění, tak publikace metodické, jež jsou více zaměřeny na praxi v galeriích, tak také publikace monotematické. Z teoreticky zaměřených publikací vystupují do popředí knihy Radka Horáčka (1998) a Petry Šobáňové (2015). Horáček

přístupuje k tématu spíše teoreticky, kdežto Šobáňová svůj teoretický text doplňuje o příklady z praxe, obrázky z realizace příprav a přináší výčet aktivit, metod a postupů při přípravě, realizaci a reflexi práce v galerii a muzeu. Konkrétním institucím, na něž nahlíží tato práce, jsou věnovány monotematické publikace. Nejaktuálnější z nich je publikace od Kaválkové a Šestákové (2020) z Galerie moderního umění v Hradci Králové. Její forma cílí na čtenáře populárně naučné literatury. Další galerie vydávaly publikace k výročí založení (Městská galerie Vysoké Mýto) či jako rodinné průvodce pro návštěvníky (Galerie výtvarného umění v Náchodě). Aktuální informace ze života galerií a z jejich činnosti přinášejí webové stránky galerií. Velice podobný design mají stránky Galerie Moderního umění v Hradci Králové a Galerie výtvarného umění v Náchodě. Jako nejméně přehledné stránky bych označila internetové stránky Muzea a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou, avšak myslím si, že to souvisí s rozsahem působnosti této galerie. Vzhledem k místu konání praktické části práce, jsem se nejvíce soustředila na webové stránky Gočárový galerie, jež se od počátku školního roku velice zpřehlednily. V internetovém prostředí jsem též využila zveřejněné rámcové vzdělávací programy různých stupňů vzdělávání, jež zpřístupňuje například portál edu.cz. Praktická část práce je navázána na příslušné rámcové vzdělávací programy a její metodickou strukturu jsem volila podle struktury od Petry Šobáňové (2015).

1. 1 Vizuální kvalita

Hlavním rozdílem mezi tvořivou hodinou výtvarné výchovy ve škole a edukačním programem v galerii je blízkost umění, kterou galerie nabízí. Získáváme tedy vizuální kvalitu prezentovaných děl. Pro velkou část veřejnosti bývá především současné umění nesrozumitelné. Cestou k umění je vhodné zprostředkování veřejnosti. Horáček (1998, s. 15–17) tento pojem definuje takto: *„Pojem zprostředkování umění označuje nejen vlastní práci odborných lektorů v galeriích a muzeích před exponáty, ale také publikační činnost, zpřístupňování umění ve sdělovacích prostředcích i ve školách, dále výstavy, veletrhy a další aktivity.“* Zprostředkování umění si klade za cíl odbourat pomyslnou bariéru mezi vizuálně kvalitním obsahem a nepřipravenými diváky. Galerie nám zaručuje kvalitu v oblasti vizuální kultury.

Zprostředkování umění mají podle Horáčka (1998, s. 19–20) iniciovat dvě skupiny muzejních pracovníků. První skupinou jsou odborní pracovníci, kteří se starají o umělecké sbírky a jejich teoretický rámec. Druhou skupinou jsou muzejní pedagogové, kteří zajišťují prezentaci sbírek a komunikují s veřejností. Mráziková (cit. podle Horáček a Zálešák, 2007, s. 14) označuje současné umění za nejnáročnější na zprostředkování veřejnosti a pojí ho se slovem otevřenost. Současné výtvarné umění nemá výrazné hranice, přesahuje do jiných oborů, může mít různé funkce. V současné době působí na diváka nepřeborné množství vizuálních vjemů. Zprostředkováním umění bychom měli docílit toho, aby byl divák schopný tyto vjemy třídit a reflektovat. A to je také cílem galerijní edukace – kultivovat vnímání vizuálních vjemů a otevřít galerijní prostor veřejnosti pomocí aktivních a tvořivých programů, rozvíjet v lidech vizuální gramotnost.

1. 2 Galerie jako instituce

Kdybychom chtěli nalézt první galerie či muzea, hledali bychom hluboko v historii. Už ve středověku se jimi stávají kostely. Horáček (1998, s. 39–40) považuje za první veřejně přístupné sbírky umění již pravěké jeskyně. Za začátek opravdových galerií výtvarného umění označuje zveřejnění sbírky Medicejských v roce 1743. V renesanci a baroku se budují rodové galerie, jež jsou součástí reprezentace. Šlechtici výtvarné umění sbírali, ale nevystavovali ho veřejně, jednalo se o soukromé sbírky. Původně byla galerií označována dlouhá chodba ve šlechtických sídlech (Kaválková a Šestáková, 2020, s. 24). V českém prostředí je nejvýznamnějším příkladem šlechtické sbírky sbírka Rudolfa II. Významnou roli v prezentaci uměleckých děl sehrálo též zakládání akademií výtvarného umění, kde měli studenti možnost být s uměním v přímém kontaktu. Ve druhé polovině 18. století vznikala další muzea a galerie (Horáček, 1998, s. 42). Na našem území vzniká v roce 1796 Společnost vlasteneckých přátel umění, která chce vybudovat galerii, jež zachrání a bude prezentovat české umění. V roce 1902 byla založena Moderní galerie Království českého. Sloučením těchto dvou institucí v roce 1942 vzniká Národní galerie.

Galerie umožňuje veřejnosti poznávat a objevovat výtvarné umění. V současné době se jedná o ryze veřejnou instituci, která je přístupná všem, na rozdíl od šlechtických galerií, o kterých se zmiňuji výše. Galerie dává též prostor pro setkávání, přemýšlení

a poznávání. Věnuje se odborné činnosti, sběratelství uměleckých děl a péči o ně. Důležitou funkcí galerie je edukační činnost, kterou se zabývá tato práce.

1.3 Život galerie

Galerie nabízí veřejnosti pestrou škálu aktivit, které se snaží neustále rozšiřovat. Horáček (1998, s. 63) stanovuje tři základní skupiny programů, které galerie veřejnosti nabízejí. Programy rozděluje podle míry přednášených teoretických poznatků a podle rozsahu praktické činnosti. Důraz na teoretické poznatky kladou teoretické programy. Ty předpokládají návštěvnost motivovaných diváků. Jedná se o přednášky, besedy či komentované prohlídky. Programy praktické se zaměřují na tvůrčí práci návštěvníků, ale vycházejí z teoretických poznatků. Jedná se o tvůrčí ateliéry, praktické kursy a workshopy. Typickým programem galerijní edukace je program smíšený, který je částečně teoretický a částečně praktický.

V současné době galerie ustupují od pořádání workshopů a soustředí se na edukační programy, které jsou na rozdíl od workshopů provázané s výstavou. Dřívější trend workshopů sítotisku, grafických technik či fotogramu ustupuje a tyto techniky si návštěvníci mohou vyzkoušet v rámci edukačních programů, pokud je edukátoři zařadí do programu. Také se galerie snaží co nejvíce rozevřít paletu návštěvníků. Pořádají tedy programy pro široké věkové spektrum, od batolat po seniory. Galerie nabízejí výtvarné příměstské tábory. Své aktivity rozšiřují také o dětské vernisáže či dennisáže, které probíhají formou edukačních aktivit. Galerie se též věnují celoživotnímu vzdělávání a nabízejí oborové diskuse určené pedagogům.

2 Galerie jako prostor k edukaci

K probuzení zájmu o umění u mladé generace napomáhá galerijní edukace. Ta se soustředí na zážitek z návštěvy galerie a propojuje teoretické znalosti s tvůrčí prací. Návštěvníci si osvojí informace o vývojových etapách dějin umění a rozvíjejí svou vizuální gramotnost. Rozvíjejí a procvičují čtení hodnot a významů sdělení uměleckých děl. Edukace navazují na stálé i krátkodobé expozice. Potenciál galerijní edukace je v zapojení průřezových témat i propojení vzdělávacích oblastí zavedených v rámcových vzdělávacích programech.

Galerijní edukace také nabízí komplexní rozvoj klíčových kompetencí, které jsou uvedeny v rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (MŠMT, 2021). Edukační programy podporují rozvoj kompetencí k učení, k řešení problémů, kompetencí komunikativních, sociálních a personálních, kompetencí občanských, pracovních, a v roce 2021 zavedených kompetencí digitálních. Edukátoři spolupracují s pedagogy a kompetence v programech pojmenovávají.

2.1 Co je to galerijní edukace?

Citát Jana Ámose Komenského praví, že: „*Smysl výchovy se nachází v praxi života. Svět je třeba neustále zakoušet, prohledávat, ochutnávat a osahávat. Jen o takové výchově, ve které se zapojují všechny smysly, lze říci, že je výchovou přirozenou.*“ V praxi života vidí smysl výchovy a vzdělávání i současná galerijní pedagogika.

Pod pojmem edukace se skrývají dva základní pedagogické pojmy: výchova a vzdělávání. Průcha (2000, s. 14) definuje výchovu jako činnost, která zajišťuje předávání morálního chování. Zprostředkovává vzorce a normy chování, komunikační rituály či hygienické návyky z generace na generaci. V pedagogickém procesu je výchova hlavní složkou procesu socializace. Jde tedy o cílené působení na člověka, kterého vychovává. Je zřejmé, že výchova na žáky působí ve školním i galerijním prostředí. Podle Šobáňové (2012, s. 198) pedagogové vymezují pojem vzdělávání různými způsoby a v některých pojetích znamená totéž co výchova. Jiní pedagogové však vzdělávání vykládají úžeji a omezují ho na rozvoj racionální složky osobnosti vzdělávaného jedince. Vzdělávání rozděluje na formální a neformální. Formální vzdělávání vede k získávání všeobecně uznávaných kvalifikací.

Fulková (2013) v kontextech pro Galerijní a muzejní edukaci 2 uvádí, že: „Škola je chápána jako sociální instituce, která vládne formativní mocí a splňuje normativní cíle. Ty se proměňují v čase a slouží společnosti, aby se nově konstituovala, a to v triádě reprodukce, reinvence a rekonstrukce.“ Neformální vzdělávání stojí mimo školy a často není chápáno jako opravdové. Do tohoto pojmu můžeme zahrnout široké spektrum aktivit od zájmového kroužku po vzdělávací programy pořádané odbornými institucemi.

2. 2 Dialog s výtvarným dílem

Rozvoj vizuální gramotnosti provádí školští pedagogové především pomocí předkládání reprodukcí uměleckých děl. Prostor galerie však nabízí vizuální kvalitu originálů vystavených uměleckých děl. Úkolem výtvarných pedagogů je mimo jiné naučit žáky rozeznávat a porozumět umění, a především vybudovat u nich vztah k umění. Žáky považujeme za empirické diváky, kteří pozorují, interpretují a hodnotí umělecký artefakt. Jejich zkušenost je tvořena vlivy, s nimiž se dosud setkali. Horáček (1998, s. 45–46) shrnuje tři základní zdroje interpretace výtvarného díla. Jako první součást dialogu označuje dobový kontext a osobnost autora, tedy samotné umělecké dílo. Za druhý zdroj považuje teoretické znalosti, které získáváme od historiků umění. Třetím zdrojem nazývá vlastní vnímání a prožitek. Osobní zkušenost má v interpretaci významnou roli.

Edukační programy, které doplňují výstavy, umožňují podrobný dialog s uměleckým dílem. Bourriaud (2004, s. 89) píše: „*Výstava sama o sobě je artefaktem – přepisem, vyňatým z palimpsestu mnoha kulturních skriptů. Učitelé s ní pracují jako post-producenti, vytvářejíce z této nabídky transtextuální prostorové sémiotické modely, neoddělitelně propojené s individuálním prožitkem události, v nichž je vytvářen smysl.*“ Sémantizace, vytvářející významy znaků, bývá součástí interpretace. S uměleckým dílem propojuje Slavík pojem pedagogické dílo. To produkuje učitel i žák, a je výsledkem společné kreativity. Charakterem ho připisuje k dílu uměleckému, protože při přípravě hodin a jejich realizaci je učitel tvořivý podobně jako umělec.

2. 3 Metodická struktura animací

Plánování edukačních aktivit v muzeu se věnuje stejnojmenné dílo Petry Šobáňové (2015). Knihu věnuje analýze samotné instituce muzea či galerie. Tato kapitola však vychází ze závěrečné kapitoly knihy, která popisuje metodickou strukturu animací, ze které budou vycházet písemné přípravy v praktické části diplomové práce. Písemnou přípravu by měly podle Šobáňové (2015, s. 85–89) tvořit následující části.

Prvotním účinným komunikačním prostředkem galerie je výstižný název edukačního programu a jeho anotace. Jedná se o část přípravy, která bývá propagována na webových stránkách institucí nebo je jinak distribuována. V této části označuje galerijní pedagog cílovou skupinu, pro kterou program připravuje. V písemné přípravě pojmenuje cíle programu, které vychází z Bloomovy taxonomie vzdělávacích cílů. Jedná se o stěžejní bod plánování edukačního programu, protože dle cílů budeme volit metody a formy výuky. Bloomova taxonomie se skládá ze šesti kategorií: zapamatování, porozumění, aplikace, analýza, syntéza a hodnocení. Tyto kategorie řadí do pyramidy, kterou vidíme na grafu 1.

Graf 1 Bloomova taxonomie vzdělávacích cílů

Šobáňová (2015, s. 78–79) upozorňuje na nedostatky této taxonomie pro galerijní pedagogiku. Jmenuje důraz na kognitivní aspekty na úkor citového prožitku, osvojování postojů či kvalitu estetického vnímání. Doporučuje tedy další taxonomie. Konkrétně udává taxonomii D. R. Krathwohla, zaměřenou na oblast postojů a hodnot, a taxonomii Simpsona, soustředící se na oblast psychomotoriky. Níže uvedené tabulky tyto taxonomie přibližují.

Stádium	Požadavek
Vnímání	Žák sleduje výklad, věnuje pozornost řešení na tabuli, vyjadřuje ochotu přijímat a vnímat podněty.
Reagování	Vyšší stupeň angažovanosti, je aktivní, pociťuje uspokojení z rozhodnutí reagovat.
Hodnocení	Oceňuje jevy a chování, člení na žádoucí, užitečné a nevhodné.
Integrace hodnot	Žák si vytváří žebříček hodnot. Zařazením hodnoty do tohoto žebříčku se stabilizuje chování, které by jinak bylo nepředvídatelné.
Zvnitřnění hodnot v charakteru	Hodnotový systém se integruje do charakteru jedince a vytváří se tak osobní životní filozofie.

Tabulka 1 Krathwohlova taxonomie afektivních cílů

Stádium	Požadavek
Vnímání	Žák se seznámí s učivem, smyslová detekce.
Zaměřenost	Žák se vědomě soustřeďuje na seznámení s učivem.
Řízená odezva	Žák reaguje na smyslové podněty získané vnímáním a napodobováním, směřuje k řešení úkolu.
Zautomatizování	Žák neustálým opakováním automatizuje pohyby a úkony potřebné k dosažení efektivního výsledku.
Složité úkony	Žák po opakování dosahuje vyšší přesnosti, je schopen složitějších operací.
Přizpůsobování	Žák je po zautomatizování schopen reagovat i na nepředvídatelné okolnosti.
Vytváření	Žák je při úkonech tak jistý, že je schopen sám vytvářet nové vzorce pohybů.

Tabulka 2 Taxonomie psychomotorických cílů podle Simpsona

Následující část písemné přípravy by se měla věnovat obsahu programu. Obsahuje informace o tom, na jakou výstavu program navazuje. Pojmenovává nositele obsahu programu. Uvádí souvislosti se školním kurikulem, návaznost na konkrétní RVP, dle cílové skupiny. Pojmenovává rozvíjené dovednosti, vědomosti a hodnoty. Nabízí též informaci o rozvíjených kompetencích. Zařazuje edukační program do příslušných vzdělávacích oblastí a označuje průřezová témata v programu.

Na výše zmíněné části navazuje bodový scénář edukačního programu. Ten nabízí strukturovaný přehled aktivit, z nichž se edukační program skládá. Každý bod scénáře obsahuje název a stručný popis aktivity. Součástí každého bodu je též pojmenování metod, organizačních forem, didaktických prostředků a časové náročnosti aktivity. Klasifikací metod výuky se zabývá Maňák (1995). Ten rozlišuje pět hledisek: hledisko pramene poznání a typu poznatků, hledisko aktivity a samostatnosti žáků, hledisko typu myšlenkových operací žáka, hledisko fází výchovně-vzdělávacího procesu, hledisko výukových forem a prostředků. Hledisko

poznání lze rozvinout do třech kategorií. Jedná se o metody slovní, názorně-demonstrační a praktické. Ke slovním metodám se řadí metody monologické, dialogické, metoda písemných prací a metoda práce s textem. Metoda pozorování, předvádění, projekce náleží metodám názorně-demonstračním. Mezi praktické metody spadá nácvik pohybových dovedností, grafické a výtvarné práce žáků či pracovní činnost. Šobánková (2015, s. 81–82) uvádí další přehledy metod například podle jejich funkce v edukačním procesu. Zde jmenuje metody motivační, expoziční, fixační, diagnostické a aplikační. Dále je člení podle stupně aktivity jedince na heuristické, diskusní, problémové, situační, inscenační projektové, výzkumné a metodu didaktické hry. Uvádí též dělení podle povahy činností pedagoga a účastníka edukačního programu. Sem řadí metody teoretické (přednášku), teoreticko-praktické (diskusi), praktické (exkurzi). Zdůrazňuje využití názorně-demonstračních metod. S volbou metod souvisí též organizační forma výuky. Šobánková (2015, s. 83) píše: „*V praxi muzeí se využívají zvláště tyto formy muzejní edukace: prohlídka expozice s průvodcem, komentovaná prohlídka, komentovaná prohlídka doplněná praktickou etudou, prohlídka s textovou pomůckou, přednáška, beseda, kurzy, ateliéry, workshopy, animace, zvláštní edukační programy (např. muzejní noc, den otevřených dveří, speciální akce k různým výročím, ...)*.“ Součástí bodového scénáře jsou didaktické prostředky, kam řadíme veškeré využitě pomůcky. Závěr písemné přípravy se věnuje didaktickým poznámkám. Ty pojmenovávají zvláštnosti skupiny, specifické vzdělávací potřeby návštěvníků, zvláštní metody a aktivizaci. Zaznamenávají též možná omezení pohybu v expozici či zvláštní režim návštěv výstavy. Informují o bariérovém, částečně bariérovém či bezbariérovém přístupu do expozice. Poslední odstavec písemné přípravy je věnován evaluaci, jež tvoří důležitou složku bodového scénáře.

2. 4 Osobnost galerijního pedagoga

Horáček (1999, s. 99–103) přirovnává profesi galerijního pedagoga k číšníkovi umění. Jedná se totiž o zprostředkovatele umění široké veřejnosti. Pracuje na přímém zprostředkování umění společně s umělci, kurátory, výtvarnými kritiky, lektory a s učiteli výtvarné výchovy. Naopak nepřímo zprostředkovávají umění pracovníci sdělovacích prostředků či pracovníci reklamních agentur. Největší podíl na zprostředkování umění má však stále galerijní pedagog, protože bývá v nejužším

kontaktu s veřejností, které umění přibližuje aktivní formou. Horáček také uvádí pojem lektor, kterým nazývá externí spolupracovníky galerijního pedagoga. Také nás seznamuje s pojetím animátora, který je převzat z Centre G. Pompidou z Paříže, ale i z prostředí amerických výtvarných galerií. Tento pojem představuje zprostředkovatele uměleckých děl oživující formou praktických činností. V současné době se hranice mezi zmíněnými pojmy stírají. Nejčastěji se používá pojmenování galerijní pedagog. Jeho náplní je připravovat edukační programy, jejichž součástí bývají také animační programy, kde se spojují prvky profese lektora i animátora (Durnová, 2017, s. 18).

Stuchlíková (2012, s. 20) definuje osobnost galerijního pedagoga tímto způsobem: *„Vyjdeme-li ze současné galerijně pedagogické praxe, můžeme říci, že jako nadřazený pojem galerijního pedagoga se více než učitel výtvarné výchovy nebo výtvarný pedagog nabízí sousloví umělecký pedagog. V prostředí muzeí umění totiž dnes během edukace dochází k využívání široké škály metod zprostředkování, které se neomezují jen na materiálově obdobné přiblížení původního média. Vedle jiného by galerijní pedagog měl optimálně znát zčásti prakticky, dílem teoreticky základní výtvarné techniky, dále metody užívané běžně v dramatické výchově, při tvůrčím psaní apod. Velký význam pro celou společnost má i vzdělání v oblasti speciální pedagogiky.“* Galerijní pedagog by měl tedy být vybaven jak po stránce umělecké, teoretické i praktické, tak po stránce didaktické. Pro svou práci je připraven znalostmi z dějin výtvarného umění, schopností prakticky užívat výtvarné techniky, ale také pedagogickými, psychologickými a komunikačními dovednostmi.

Vzdělávání galerijních pedagogů prochází v posledních letech velkým vývojem. V současné době se obor Galerijní pedagogika stal součástí studijních oborů na vysokých školách. Jeho studium u nás nabízí Masarykova univerzita v Brně nebo Univerzita Palackého v Olomouci. Důraz při studiu tohoto oboru je kladen na praxi, zprostředkování umění dětem, žákům, studentům, dospělým i seniorům. Další alternativou, jak získat muzejní vzdělání bez jeho studia na vysoké škole, je pomocí návštěvy kurzů pořádaných Asociací muzeí a galerií České republiky, s podporou Ministerstva kultury České republiky s názvem Škola muzejní propedeutiky Durnová (2017, s. 20).

3 Východočeské galerie

Východní Čechy, jako celá Česká republika, nabízejí občanům k návštěvě řadu galerií a muzeí. Mnoho z nich má regionální charakter a jejich výstavy a expozice se věnují nejrůznějším tématům. Tato práce zobrazuje sedm galerií, které jsou zaměřené na výtvarné umění. V podkapitolách najdeme stručné uvedení Galerie moderního umění v Hradci Králové, Galerie plastik Hořice, Galerie výtvarného umění v Náchodě, Městské galerie Litomyšl, Městské galerie Vysoké Mýto, Muzea a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou a Gočárový galerie v Pardubicích (dříve Východočeské galerie v Pardubicích).

3.1 Galerie moderního umění v Hradci Králové

Galerie v srdci krajského města Hradce Králové byla založena v roce 1953 jako krajská galerie. Na webových stránkách galerie se dočítáme, že v prvních letech své existence sídlila galerie v Rychnově nad Kněžnou. V Hradci Králové galerie sídlila od roku 1963 ve dvou křídlech biskupské rezidence na Velkém náměstí. V roce 1990 získala své stálé sídlo, pozdně secesní budovu bývalého Záložního úvěrního ústavu.

Po požáru na začátku 20. století byly zbořeny staré nízké stavby, kterým se říkalo Caivasovy domy, které stávaly v místech dnešní galerie. Z několika návrhů na stavbu bankovního paláce, mezi nimiž byl i návrh Jana Kotěry, zvítězil návrh Osvalda Polívky. Jeho návrh vyzvedl budovu do výšky, proti čemuž byly podány protesty. Představám bankéřů však vyhovoval prostor, který tímto způsobem vznikl, velké množství místností s různými funkcemi. V letech 1911–1912 byla stavba realizována. Monumentální vstup do tehdejší banky lemují bronzové plastiky od Ladislava Šalouna z roku 1908. Jedná se o sochy Obchodu a Úrody. Nejvyšší patro věže střeží reliéfy znázorňující vlastnosti správních zaměstnanců banky a jejich klientů, tedy ostražitý pes a pracující včely (Kaválková a Šestáková, 2020, s. 10–16).

Na internetových stránkách galerie dokreslují historii budovy takto: „*Záložní úvěrní ústav se v důsledku poválečné krize v roce 1920 transformoval na Obchodní banku a objekt získala Česká průmyslová banka. V letech 1937–1986 užíval poslední patro budovy Okresní archiv. Průmyslová banka byla v roce 1943 sloučena s Živnostenskou bankou, která zde fungovala do roku 1958, kdy byl objekt adaptován na sídlo Sdružení podniků bavlnářského průmyslu Praha, které se později stalo*

Zemědělským nákupním a zásobovacím podnikem. V roce 1987 začal být objekt upravován na Muzeum revolučních tradic, zpřístupněné o rok později, které však záhy po svém otevření zaniklo a do budovy se v roce 1990 nastěhovala Galerie moderního umění v Hradci Králové, která zde sídlí dodnes.“

Rozsáhlá rekonstrukce interiérů i exteriérů budovy byla provedena v letech 2014 až 2016. Z foyer, zdobeného pestrobarevnou vitráží, se dostaneme do dalších pater galerie, jež tvoří prostory pro krátkodobé výstavy, prostory pro stálou expozici, Galerie Vladimíra Preclíka, výtvarný ateliér, kanceláře a další prostory pro studium, vzdělávání, sběratelství a péči o díla.

Galerie moderního umění v Hradci Králové se soustředí, jak už název napovídá, na vývoj českého moderního umění od přelomu 19. a 20. století do současnosti. Jak uvádějí Kaválková a Šestáková (2020, s. 38), hlavním důvodem vzniku veřejných sbírek, je péče o umělecká díla, jejich uchování a prezentace veřejnosti. Tyto sbírky patří mezi kulturní dědictví, které bychom měli uchovat pro další generace. Jejich majitelem je Královéhradecký kraj. Na webu informují o rozšíření sbírek, a to od roku 2008 o sbírku galerie Vladimíra Preclíka a Křížovou cestu 21. století, přístupnou ve volné přírodě nedaleko Kuksu. Dále od roku 2019 byla založena Sbirka pohyblivého obrazu a Sbirka střední a východní Evropy.

3. 2 Galerie plastik Hořice

Zaměření sbírky Galerie plastik v Hořicích v Podkrkonoší, měště kamenné krásy, předurčila kamenosochařská tradice tohoto regionu spjatá s působením Střední uměleckoprůmyslové školy sochařské a kamenické. Galerijní sbírka čítá mnoho exponátů uvnitř galerie, ale také se rozléhá pod širým nebem. Na webových stránkách Sochařského sympozia v Hořicích přibližují historii hořického pískovce. Ten se zde intenzivně těží od 2. poloviny 19. století. Lomařská oblast cenomanských kvádrových křemenných pískovců čítá téměř 150 historických lomů. Kromě sbírky českého sochařství je nedílnou součástí galerie kolekce maleb a grafik od autorů spjatých s Hořickem.

Kopcovité hřbety v okolí Hořic jsou zásobárnou výtečného sochařského a kamenického materiálu. Zprvu je využívali hradní páni na základy tvrzí, dlažby nádvoří či podloží cest. Zakládání nových lomů vedlo ke zrodu nových kamenických hutí. Záře baroka z blízkého Braunova Kuksu zasáhla i na Hořicko, zrodila tady

první umělce. Ti se nejprve skryli v nerozluštitelných kamenických značkách. Prvním jménem, které vstoupilo do dějin hořického sochařství, bylo jméno Františka Rychtera, sochaře 20. let 19. století. Přirozený důsledek rozvoje sochařského umění v regionu se dostavil v roce 1884. V tomto roce si Hořice vymohly na Vídní odbornou školu pro vzdělávání v odvětví sochařství a kamenictví. V roce 1908 vznikla galerie jako umělecká sbírka průmyslového muzea. V té jsou zastoupeni především umělci z Hořic vyšší (Jilemnický a Kalfus, 1964).

Podle webových stránek se stala součástí galerijní sbírky řada sádrových modelů i definitivních soch, které vznikly ve školních dílnách Střední uměleckoprůmyslové školy sochařské a kamenické v Hořicích. Práce autoři provádí v klasických materiálech – kararském mramoru, alabastru, hadci, žule i pískovci. Galerie se podílí na pořádání Sochařského symposia či Mezinárodního festivalu krásných umění. Překrásnou přírodní scénérii hořických symposií tvoří park U sv. Josefa, kde jsou instalovány sochy obnoveného symposia, park sv. Gotharda a lom U sv. Josefa.

3. 3 Galerie výtvarného umění v Náchodě

Pozornost Galerie výtvarného umění v Náchodě, sídlící v budově zámecké jízdárny, se zaměřuje na díla ruských malířů 19. století a počátku 20. století a na české výtvarné umění 20. století a současnosti. V budově dřívější zámecké jízdárny galerie sídlí od roku 1983. Obrazy byly původně součástí sbírky městského muzea. Petr Suchánek (2002, s. 1–2) k historii galerie píše, že v roce 1934 byla otevřena stálá expozice městské obrazárny na dnešním Karlově náměstí. Sbírkou převzala v roce 1966 nově založená okresní galerie. V roce 1967 došlo k rozhodnutí, že se bude galerie specializovat na ruské umění 19. století. Od roku 1991 se galerie stala státní galerií a od roku 2001 je její zřizovatel Královéhradecký kraj. Suchánek také popisuje historii zámecké jízdárny, ve které galerie sídlí. Ta byla vystavěna kolem roku 1700, svou podobu dostala kolem roku 1744. V prostoru jízdárny byli cvičeni koně. Roku 1799 zde vévoda Kuronský uspořádal hostinu pro chudinu, na které obsluhovaly jeho dcery a manželky úředníků. V roce 1945 byla jízdárna s celým panstvím vyvlastněna a používána jako skladiště stavebního materiálu. Později sloužila jako tělocvična. V osmdesátých letech byla přestavěna pro potřeby galerie.

Na webu galerie nás informují, že v lichých letech se pořádají na ochozu jízdárny autorské výstavy a v přízemí se vystavuje sbírka ruského malířství. V letech sudých

pak galerie představuje rozsáhlé retrospektivní výstavy české výtvarné scény. Každoročně galerie představuje čtyři výstavy současných umělců do čtyřiceti let. V listopadu a prosinci galerie pořádá monumentální salon širšího regionu.

3. 4 Městská galerie Litomyšl

Městská galerie Litomyšl se zaměřuje na výtvarné umění 19. století až po současné umění se zřetelem na Litomyšl a její okolí. Svou činnost dělí, jak bývá obvyklé, do dvou odvětví. V odborné činnosti se věnuje správě a ochraně sbírkového fondu. Pořádáním přednášek, tvorbou expozic a výstav působí na širokou veřejnost. Galerie na svých webových stránkách nabízí také možnost bádání studentům a odborníkům a možnost konzultací. Také poskytuje takzvané programy šité na míru určené firmám jako dárek pro jejich zaměstnance.

Galerie se rozprostírá ve dvou výstavních prostorech, v domě U Rytířů na Smetanově náměstí a v Městské obrazárně na litomyšlském zámku. Na webových stránkách galerie se dočteme, že galerie byla založena v roce 1925. Kolem kolekce děl Antonína Dvořáka, Viktora Faltise a Julia Mařáka se začal tvořit první sbírkový fond, který galerie spravuje dodnes. Během 2. světové války byla expozice ze zámeckých prostor deinstalována, obrazárna se tam navrátila v roce 1947. V roce 1977 věnovala Anna Matičková Litomyšli sbírku obrazů svého muže Josefa Matičky pod podmínkou vystavení v domě U Rytířů. Ten byl v letech 1975–1977 pro účely galerie rekonstruován. Matičkova stálá expozice byla v domě až do roku 1986, následně zde muzeum pořádalo krátkodobé výstavy. Roku 2004 se Muzeum a galerie Litomyšl, vzniklé roku 1961, rozdělilo na Městskou galerii Litomyšl a Regionální muzeum Litomyšl. Městskou galerii Litomyšl spravuje město Litomyšl. Historická budova domu u Rytířů je jako většina domů na litomyšlském náměstí zasazena do dlouhé a úzké gotické parcely. Dům se řadí mezi nejstarší domy města a díky zachované původní výzdobě fasády a části interiéru i mezi skvosty renesanční městské architektury. Název domu se odvíjí od reliéfní figurální výzdoby, které vévodí postavy dvou rytířů.

3. 5 Městská galerie Vysoké Mýto

Dovršením úsilí vysokomýtských občanů předchozích generací bylo založení Městské galerie ve Vysokém Mýtě v roce 1957 jako Okresní galerie. Historik Radovan Dvořák (1982, s. 4–6) vzpomíná, že galerie vznikla z Okresního muzea, založeného roku 1871, z malé muzejní sbírky uložené v jedné místnosti obecního úřadu. První pořádaná výstava seznámila veřejnost s 31 obrazy a 18 plastikami, jednalo se o díla vysokomýtských rodáků doplněné řadou děl zapůjčených z Východočeské galerie v Pardubicích.

O umístění galerie píše Danko (2017, s. 25), že první výstava byla nainstalována v prostorách nově zrekonstruovaného vojenského kasina, kde probíhaly výstavy do roku 1970. Historik Dvořák (1982, s. 6) vzpomíná: „*Celá sbírka a výstavní vybavení bylo vykázáno do prostor staré budovy někdejšího soudu a radnice na náměstí. Pro galerii jedinečný komplex místností kasina byl přeměněn v bizarně panoptikální Muzeum slávy sovětských okupantů.*“ Po roce 1971 se galerie přesunula do budovy staré pošty. Po privatizaci staré pošty bylo město nuceno hledat nové prostory. V roce 2014 se galerie přestěhovala zpět do budovy někdejšího soudu a staré radnice. Ve zrekonstruované budově galerie získala moderně vybavený depozitář a prostorný výstavní sál. V současné době galerie sídlí ve dvou prostorách, a to v Galerii ve zvonici, která slouží zejména v letním období k sezónním výstavám, a v budově rekonstruované Staré radnice.

Prvním obrazem zapsaným do majetku galerie byl Slavíčkův Kostelík v Kameničkách. První zapsanou sochou byl Šalounův Vítěz. Původních 80 uměleckých děl se rozrostlo díky početným darům příznivců galerie. Nejpočetnějším fondem v celkové sbírce je fond Františka Matouška. Pozornost také upoutává druhý nejrozsáhlejší fond z pozůstalosti Emanuela Frinty. K roku 2017 tvořil sbírkový fond Městské galerie Vysoké Mýto 1558 děl rozdělených do pěti podsbírek – kresby, obrazy, grafiky, plastiky a druhotná sbírka plakátů, reprodukcí a ostatních doprovodných dokumentů (Danko, 2017, s. 33).

3. 6 Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou

Podobně jako v mnohých dalších regionech naší země jsou počátky vzniku muzea spjaty s počátky muzejnictví. I na Rychnovsku byly první muzejnické aktivity spojeny se Zemskou jubilejní výstavou v roce 1891 a Výstavou Československou z roku 1895 (Heindrich a kol., cit. podle *Poklady sbírek Královéhradeckého kraje*, 2018, s. 186). S historií Muzea a galerie Orlických hor nás seznamují na jeho internetových stránkách. U jeho zrodu stál Muzejní spolek Pelcl, který vznikl v roce 1892. Sbírkový spolek přešly pod správu města v roce 1907, kdy se spolek rozpadl. Po druhé světové válce se sbírky přesunuly do prostor zestátněného Kolowratského zámku. Do Okresního vlastivědného muzea, jak se muzeum jmenovalo od roku 1963, byly převedeny sbírky ze zrušených muzeí v Kostelci nad Orlicí, Opočně, Solnici, Potštejně, Vamberku a Týništi nad Orlicí. S tímto krokem se pojí problémy s evidencí sbírkových předmětů, dochází tedy k sepsání nové přírůstkové knihy. V roce 1965 se název opět mění na Muzeum Orlických hor. Muzeum krajky Vamberk se stalo součástí muzea v roce 1976. V roce 1995 se součástí expozic muzea stává rychnovská židovská synagoga. Roku 2003 se, po zrušení okresních úřadů, zřizovatelem stává Královéhradecký kraj. Téhož roku došlo k připojení Orlické galerie a muzeum nese nový název Muzeum a galerie Orlických hor. V roce 2013 byla otevřena expozice Sýpka – Muzeum Orlických hor v Rokytnici v Orlických horách, zaměřená na přírodu Orlických hor a na lidová řemesla.

„V současné době je Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou typickým regionálním muzeem se širokým sbírkovým fondem a několika pobočkami. Sbírkový fond většinou nevybočuje z běžného průměru muzeí tohoto typu, obsahuje však i několik výjimečných souborů. ... Zcela výjimečné postavení má sbírka kraje, která obsahově pojímá celou naši republiku i Slovensko. Z hlediska odborné specializace se rychnovské muzeum od poloviny devadesátých let zaměřuje zejména na botaniku a archeologii, které zde mají tradiční zaměření.“ (Heindrich a kol., cit. podle *Poklady sbírek Královéhradeckého kraje*, 2018, s. 187–188)

3. 7 Gočárova galerie v Pardubicích

Východočeská galerie v Pardubicích nese od 1. ledna 2023 nový název Gočárova galerie. Nový název se pojí s novým sídlem galerie, budovou Winternitzových automatických mlýnů od architekta Josefa Gočára. Gočárova galerie tedy aktuálně prochází největším rozvojem ze všech jmenovaných galerií. Její historie však sahá do období před 70 lety, kdy byla založena.

Historie Domu u Jonáše je spjata s Vilémem z Pernštejna, který v Pardubicích vystavěl unikátní zástavbu patrových domů. Z pozdně gotického období se dochovaly interiéry domu, sklepy a sklípková klenba ve vstupní síni. Jan z Pernštejna provedl přestavbu Pardubic po požáru v roce 1538 v renesančním stylu. Později dochází k barokním zásahům. Specifickou podobu získal dům po roce 1797, kdy se dominantním projevem stala bohatá štuková výzdoba se scénou proroka Jonáše v rozevřených čelistech velryby. Výstavní prostory v Domě u Jonáše galerie získala v roce 1972. V restitučním řízení v roce 1991 galerie o tyto prostory přišla. V roce 2000 získala galerie zpět zrekonstruovaný dům U Jonáše (Hrubý, 2000).

O průběhu přípravy nového sídla Gočárovy galerie nás informují na jejich internetových stránkách. Jedná se o rané dílo architekta Josefa Gočára (1880–1945), které navrhl v letech 1910–1911. Mlýn v roce 1919 vyhořel a jeho oprava byla znovu zadána Josefu Gočárovi. Mlýn sloužil svému účelu až do roku 2012. Roku 2014 byly budovy prohlášeny za národní kulturní památku. V roce 2016 odkoupili areál manželé Smetanovi. V roce 2018 zakoupil Pardubický kraj hlavní budovu Winternitzových mlýnů. Podobu krajské galerie, která zde bude sídlit, navrhl ateliér TRANSAT. Záměrem investora je očistit budovu od všech nepůvodních částí. Zrekonstruované prostory by se měly veřejnosti otevřít v polovině roku 2023.

Sbírku Gočárovy galerie přibližují webové stránky galerie. Gočárova galerie se soustředí na oblast vizuálního umění jako hlavní garant metodické a odborné práce v této oblasti v Pardubickém kraji. Sběrka byla budována na základě převozů z Národní galerie Praha, z darů, ale i vlastními akvizicemi. Mezi cenné autorské kolekce patří kolekce Emila Filly, Karla Malicha, Antonína Chittussiho, Julia Mařáka či Karla Lhotáka. Kvalitní jsou sobory krajinomaleb či soubor dokumentující české umění 60. let. V posledních letech se galerie snaží aktivně nakupovat další významná díla českého poválečného umění i díla současné generace umělců.

Metodologická část

4 Metodický aspekt

V této části diplomové práce popíšu její metodický aspekt. V rámci její tvorby jsem provedla řadu metod spjatých s pedagogickým výzkumem. Jako příklad zde uvádím: studium dokumentů, pozorování včetně reflexí a dokumentací, participační pozorování, dotazníkové šetření. Své přípravy jsem představila v praxi a pracovala tedy aktivní metodou, kdy jsem děj současně pozorovala a současně jsem byla jeho hybatelkou.

4.1 Typ výzkumu

V rámci této práce jsem vedla pedagogický výzkum. Průcha, Walterová a Mareš ho definují jako vědeckou činnost zaměřenou na systematický popis, analýzu a objasňování pedagogické reality, který bývá zařazován mezi kvalitativní výzkum s prvky teoretického výzkumu (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 151). Projeveným prvkem teoretického výzkumu je dotazníkové šetření, které bylo ovšem realizováno na nízkém vzorku respondentů, jednalo se pouze o doplňkovou část praktické práce. Pedagogický výzkum jsem prováděla v rámci kulturní instituce, tedy galerie. Výzkumník při tomto typu výzkumu pracuje přímo v terénu. Můj výzkum byl ve své podstatě založen na praktické činnosti, vycházel z ní a směřoval k ní. Tedy výsledky ověřených praktických výstupů směřují k možnosti zopakování dané činnosti s poučením z výsledků mé práce. Každá praktická aktivita však byla založena na studiu teoretických prací. Na můj výzkum bych nahlížela jako na kvalitativně orientovaný pedagogický výzkum. Ten vymezujeme jako: „Záměrnou a systematickou činnost, při které se empirickými metodami zkoumají (ověřují, verifikují, testují) hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy“ (Chrásková, 2016, s. 11). Cíle, hypotézy a výzkumné otázky popíšu níže.

Kvalitativní výzkum dovoluje modifikovat otázky i postupy v průběhu výzkumu, na rozdíl od výzkumu kvantitativního. Povoluje měnit hlavní cíl našeho soustředění. Považuje se za pružný typ výzkumu. To je v pedagogice velice důležité, protože v průběhu praxe může dojít k neobvyklým situacím, které bychom rádi zahrnuli do reflexí, přestože jsme je nepojmenovali ve svých výzkumných otázkách. V průběhu

výzkumu vznikají i nová rozhodnutí, jak upravit zvolený výzkumný plán, a přitom pokračovat ve sběru dat i jejich analýze (Hendl, 2008, s. 48).

Marie Fulková mluví v souvislosti s metodologickými východisky výzkumu ve výtvarné výchově o participačním výzkumu. K němu se vážou pojmy participační pozorování a participační tvorba. *„Znamená sdílení stejného prostoru a situací s ostatními účastníky výzkumu a praktické ověřování činností, které v průběhu společně stráveného časově ohraničeného pobytu v různých institucích proběhly“* (Fulková, 2008, s. 303). Podklady pro výzkum tedy získáváme za aktivní účasti v edukaci. Využíváme též společných reflexí se žáky. Výzkumník je součástí skupiny a při reflexích smí také ventilovat svůj pohled na proběhlou situaci. Fulková to nazývá naplněním požadavku subjektivity, procesuálnosti a reflexivity (Fulková, 2008, s. 303).

Výzkum jsem směřovala na rozbor edukační reality. Jedná se o rozbor příprav edukačních programů a konkrétních výtvarných úloh. Během výzkumu jsem pozorovala stanovené výzkumné jevy, ale jak uvádím výše, pružně jsem pozorovala i další data. Výzkumným vzorkem se stala široká škála návštěvníků galerijní edukce. Tedy žáci různých věkových kategorií, od prvního stupně po střední školu.

4. 2 Cíle výzkumu

Cílem tohoto kvalitativního výzkumu, postaveného na participačních metodách bylo zmapovat galerie ve východních Čechách, popsat je a prozkoumat jejich spolupráci se školami základními i středními. Součástí mé práce je také soubor deseti edukačních programů pro různé věkové kategorie, které jsem v galerijní praxi otestovala. Při těchto programech jsem se zaměřovala na spolupráci s žáky, kteří byli vytrženi ze svého obvyklého prostředí. Svou pozornost jsem tedy zaměřovala na jejich spolupráci a tvořivost mimo školní třídu.

4. 3 Hypotézy a výzkumné otázky

K výše uvedeným cílům se pojí tyto výzkumné otázky:

- 1) Jak galerie ve východních Čechách spolupracují se školami. Jak širokou mají nabídku pro školy? Jaké mají prostory pro edukaci?
- 2) Jsou žáci v galerijním prostředí tvořiví? Jak na ně působí propojení expozice a výtvarného úkolu?

K těmto otázkám jsem vytvořila následující hypotézy. Galerijní edukace ve východočeských galeriích má velký potenciál pro zlepšení spolupráce se školami, zvláště se středními školami. Žáci v galerijním prostředí jsou blíže umění a tato instituce již sama o sobě vytváří atmosféru pro tvořivost, proto zde jsou žáci tvořivější než při běžné školní výuce.

4. 4 Metody sběru výzkumných dat

Kromě výše zmiňovaných metod participačního pozorování a participační tvorby jsem též využila metody zakotvené teorie. Dále se jednalo o metodu zkoumání a sběru dokumentů. Tuto standardní aktivitu využívá jak kvalitativní, tak kvantitativní výzkum. Data získaná tímto způsobem nepodléhají chybovosti nebo zkreslení (Hendl, 2008, s. 130). Dále jsem využila metody typické pro kvantitativní výzkum, dotazníkové šetření, avšak použila jsem ho na kvalitativním vzorku respondentu (sedmi). Původně míněné rozhovory jsem nahradila dotazníkem z důvodu přehlednějšího sběru dat a především proto, že se jedná pouze o dílčí část praktické části, nikoliv o stěžejní etapu práce. Těsnější přiblížení k předmětu a k účastníkům mi umožnilo zúčastněné pozorování. To se dá popsat jako účast v dění, sběr dat, zatímco se účastní přirozeně se vyvíjejících životních situací (Hendl, 2008, s. 193).

4. 5 Analýza nashromážděných dat

Získaná data jsem analyzovala ve všech fázích tvorby diplomové práce. Nejčastěji jsem pracovala s daty získanými z literatury či z pozorování. Data jsem zpracovávala pomocí zakotvené teorie. Zabývala jsem se nejdůležitějšími kroky tohoto postupu, tedy kódováním a psaním poznámek (Hendl, 2008, s. 244). Analýza dotazníkového šetření proběhla vizuální formou koláčových i sloupcových grafů, z nichž některé podrobněji popisují v kapitole 6.

Praktická část

5 Vlastní zkušenost s východočeskými galeriemi

Na úvod praktické části diplomové práce jsem východočeské galerie navštívila. Některé se mi podařilo navštívit se žáky 1. ročníku Střední uměleckoprůmyslové školy hudebních nástrojů a nábytku v Hradci Králové, jiné jsem navštívila sama. Se žáky jsme se zúčastnili edukačních programů a programy společně reflektovali pomocí dotazníků, které přikládám v příloze A. Galerii moderního umění v Hradci Králové navštěvuji pravidelně již od studií na gymnáziu. V posledním roce jsem ji několikrát navštívila v rámci přednášek edu naproti, které jsou určené pro učitele výtvarné výchovy. Edukační program, který jsme se žáky absolvovali, nám edukátorky připravily na míru. Jednalo se totiž o program zaměřený na matematiku ve výtvarném umění. Program ukázal široké spektrum výtvarného umění a jeho mezipředmětové vazby na všechny školní předměty a jeho aplikovatelnost do života.

Další edukace pro školní skupinu z prvního ročníku proběhla v Galerii plastik Hořice. Přestože nás měl čekat edukační program, návštěvu v galerii bych popsala jako komentovanou prohlídku. Edukátor poutavým retrospektivním výkladem zaujal nejen žáky. Galerii tvoří jedna otevřená místnost plná soch a plastik z minulosti i současnosti. Galerie nemá výtvarný ateliér pro edukaci. Žáci ohodnotili své pocity z proběhlého programu v průměru 4,5 body z 5. Žáci v dotazníku několikrát poukazovali na skvělý projev pana Jakše, jeho zájem o téma, hledání souvislostí a pozitivní energii.

Obrázek 1 Komentovaná prohlídka Galerie soch a plastik Hořice. Foto Lea Vondroušová

Edukační program proběhl také v Galerii výtvarného umění v Náchodě, který navazoval na výstavu *Tragédie lesa*. Galerii bych zařadila mezi menší galerie, stejně jako galerie v Hořicích, neměla výtvarný ateliér. Program žáky nejprve seznámil s galerií a výstavou, dostali prostor si výstavu projít a následně tvořili objekty z přírodnin na téma *Co má strom za možnosti?*, které v závěru vzájemně prezentovali. Nejen žáky překvapilo, že tvorba probíhala přímo v expozici, doslova vedle vystavených uměleckých děl. Edukátorka Veronika Ansorge edukaci zakončila se slovy, že práce žáků nechají chvíli ve výstavě, což u žáků mohlo zvýšit pocit sebedůvěry. Žáci program hodnotili 9 body z 10. Žáky na programu překvapila tvořivá část, během níž pracovali s různými přírodními materiály. Také byli překvapeni současnými uměleckými díly, která se na výstavě nacházela. Žáci ocenili komunikační schopnosti edukátorky, její vlídnost a pochopení.

Obrázek 2 Edukační program k výstavě *Tragédie lesa*, GVUN. Foto Lea Vondroušová

V Městské galerii Litomyšl nás čekal workshop fotogramu. S tím se žáci setkali poprvé. Expozice této galerie nebyla velká a aktuálně nabízela pohled na výstavu skla. Jelikož se jednalo o workshop, nebyl program nijak propojený s výstavou, což mi z pohledu pedagoga chybělo. Tato galerie má výtvarný ateliér vybavený mnohými pomůckami včetně pomůcek na fotografii či grafiku. Od žáků se programu dostalo hodnocení 4 bodů z 5. Žáci v reflektivním dotazníku pozitivně hodnotili informace o postupu vyvolávání fotografií.

Obrázek 3 Workshop fotogramu Městská galerie Litomyšl. Foto Lea Vondroušová

Zmíněné edukace proběhly ve školním roce 2021/2022. Ve školním roce 2022/2023 jsem oslovila Městskou galerii Vysoké Mýto a Muzeum a galerii Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou. Z první jmenované galerie jsem získala informaci, že edukační programy nerealizují. O půl roku později, při komunikaci v rámci dotazníkového šetření k diplomové práci, jsem se dozvěděla, že od roku 2023 má galerie jednu edukátorku. Odpověď z druhé jmenované galerie přinášela nabídku workshopu ve škole, protože od října do dubna je expozice uzavřená. V průběhu letošního školního roku jsem však navštívila samostatně i s mými žáky Gočárovu galerii v Pardubicích. S touto galerií jsem spolupracovala nejvíce ze zmíněných galerií, protože jsem v ní realizovala praktickou část diplomové práce. Bude se jí věnovat kapitola 7.

6 Dotazník pro galerijní edukátory ve východočeských galeriích

Tato kapitola tvoří dílčí část diplomové práce. Její stěžejní částí je kapitola následující, která předkládá 10 edukačních programů. V této kapitole jsem oslovila edukátory ze zmiňovaných galerií a zeptala se jich na 24 otázek formou dotazníku. Pokud by tato kapitola byla hlavní etapou práce, volila bych rozhovor. Pro potřeby této diplomové práce bylo vhodnější zvolit metodu dotazníku. Respondenty provedeného dotazníku jsou Patricie Kaválková (Galerie moderního umění Hradec Králové), Filip Jakš (Galerie soch a plastik Hořice), Heidi Hornáčková (Galerie výtvarného umění v Náchodě), Václav Novák (Městská galerie Litomyšl), Jitka Kľofandová (Městská galerie Vysoké Mýto), Martina Marxová (Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou), Tereza Adolfová (Gočárova galerie). V některých galeriích působí více edukátorů, dotazník vyplňoval za každou galerii jeden jmenovaný zástupce. Celý dotazník předkládá příloha B.

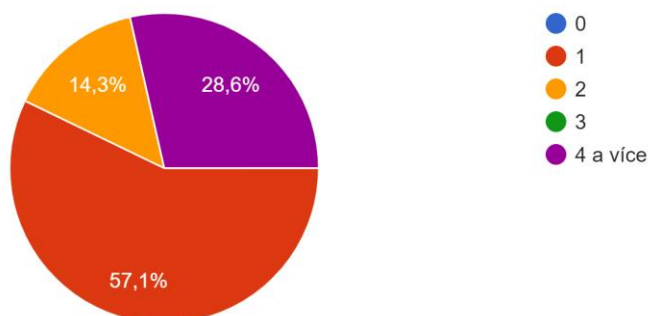
Otázky v dotazníku se zaměřovaly zprvu na obecné informace o pohlaví edukátora, o jeho věku, o délce jeho praxe, o jeho nejvyšším dosaženém vzdělání, o počtu budov galerie. Následně respondenti uváděli, co je náplní jejich práce, jaká je celková výše úvazků edukátorů v jejich galerii, kolik galerijních edukátorů v galerii mají. Následovaly otázky na přítomnost výtvarného ateliéru, edukativního koutku a na možnost bezbariérového přístupu do galerie. Respondenti jmenovali další akce, mimo animačních programů, které pro veřejnost galerie pořádá. Následovaly otázky na rozpočet pro edukaci, minimální a maximální velikost skupiny při edukaci. Respondenti uvedli specializované vybavení pro výtvarné techniky, které jejich galerie nabízí. Dále rozdělili 100 bodů do poměru návštěvnosti mezi jednotlivými stupni vzdělávání. Zhodnotili, které tři měsíce jsou z jejich pohledu školami nejvíce využívány pro návštěvu galerie. Určili počet pedagogů, s kterými pravidelně spolupracují. V závěrečné části označili přednosti, jimiž se jejich galerie liší od ostatních galerií ve východních Čechách.

V dotazníku respondenti mimo jiné odpovídají na otázku, jaké je celková výše pracovních úvazků edukátorů ve vaší galerii. Mě mě překvapilo, že aktuálně se nachází ve všech jmenovaných východočeských galeriích alespoň jeden plný úvazek na této pozici. V minulém školním roce 2021/2022, když jsem začínala realizovat

hospitace v rámci diplomové práce, tomu tak ještě nebylo. Tuto pracovní pozici obhájila Galerie soch a plastik v Hořicích a Městská galerie Vysoké Mýto, kde se nyní nachází jeden pracovní úvazek pro tuto pozici. Stejnou výši úvazku disponuje i Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou, Městská galerie Litomyšl, Galerie výtvarného umění v Náchodě. Edukátor hořické galerie uvedl, že disponují 5 úvazky, ty jsou však rozprostřeny do různých pozic v galerii. Jeho odpověď tedy z mého pohledu zkresluje šetření. Ve Vysokém Mýtě zatím není úvazek přesně určený. Královéhradecká galerie má možnost zaměstnat edukátory na 2 úvazky a Gočárova galerie disponuje dokonce 4 úvazky. S touto otázkou souvisí také otázka na počet galerijních edukátorů v galerii, vizualizovaná na grafu 2. Odráží počet úvazků, a proto ve většině galerií pracuje 1 galerijní edukátor. Výjimku tvoří Galerie moderního umění, kde pracují 2 edukátorky, a Galerie soch a plastik Hořice spolu s Gočárovou galerií, kde pracuje 4 a více edukátorů.

Kolik galerijních edukátorů má vaše galerie?

7 odpovědí

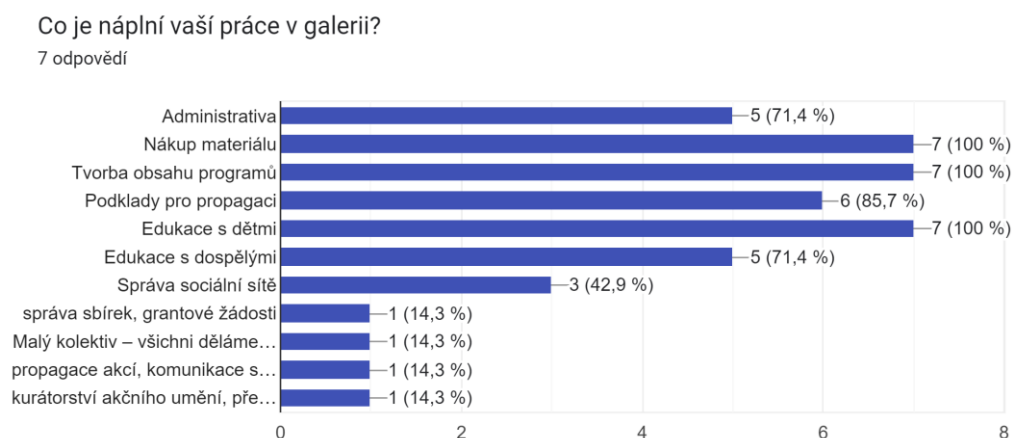

Graf 2 Počet galerijních edukátorů v jednotlivých galeriích

Přehled o poměru návštěvnosti edukačních programů mezi jednotlivými stupni vzdělávání přinesla další otázka. Respondenti rozdělovali 100 bodů mezi jednotlivé stupně vzdělávání (mateřské školy, 1. stupeň základních škol, 2. stupeň základních škol, střední školy, vysoké školy, speciální a praktické školy). Městská galerie Litomyšl jako jediná přiřadila 0 bodů mateřským školám. V jiných galeriích naopak mateřské školy tvoří vysoké procento návštěvnosti. Paní Klofandová zařadila do otázky také žáky ZUŠ, tuto skupinu vnímám jako důležitou pro edukační činnost galerií a do otázky jsem jí měla také zařadit. Očekávala jsem větší podíl návštěvnosti vysokých škol v Galerii moderního umění v Hradci Králové vzhledem k umístění Katedry výtvarné kultury a textilní tvorby Pedagogické fakulty Univerzity Hradec

Králové. Hodnotu 10 bodů, které galerie uvedla, přiřazuje náchodská i hořická galerie. Největší orientaci k jednomu stupni vzdělávání předkládá v dotazníku rychnovská galerie, která 65 % svých programů realizuje pro žáky 1. stupně základních škol. Pokud pozornost upřeme na střední školy, zjistíme, že rychnovská i vysokomýtská galerie tyto návštěvníky vůbec neoslovuje. Naopak 30 % část návštěvníků tvoří žáci a studenti středních škol v hořické galerii.

Dotazníkové šetření se věnovalo také náplni práce v galerii, vizualizovanou v grafu 3. Všichni respondenti uvedli, že náplní jejich práce je tvorba obsahu programů, edukace s dětmi a nákup materiálu. Součástí jejich práce je také tvorba podkladů pro propagaci, což neuváděla pouze paní Klofandová z Městské galerie ve Vysokém Mýtě, kde byla vytvořena pozice galerijního edukátora teprve nedávno. Edukátoři také spravují sociální sítě, pracují s dospělými či se věnují administrativě. Někteří z nich se podílejí na kurátorství a správě sbírek.

Graf 3 Náplň práce galerijního edukátora

Na závěr respondenti uvedli zvláštnosti, jimiž se jejich galerie liší od ostatních galerií ve východních Čechách. Otázka je součástí přílohy B. Galerie soch a plastik se pochlubila sochařským parkem pod širým nebem a rozsahem sochařských sbírek. Sbírkou specializovanou na ruské malířství 19. a první poloviny 20. století se pyšní Galerie výtvarného umění v Náchodě. Městská galerie v Litomyšli se podílí na provozu architektonického manuálu a prezentuje tak architekturu města. Zaměření na sbírkotvornou činnost, velkorysé zázemí pro edukaci a dvě rozdílné budovy prezentují Gočárovu galerii. Jako pobočku většího celku institucí označuje Muzeum a galerii Orlických hor její edukátorka. Nová edukátorka ve Vysokém Mýtě uvádí, že edukační programy teprve zavádí. Srovnání nemají v královéhradecké galerii.

7 Realizace příprav v galerijní praxi

Praktickou část diplomové práce jsem realizovala v Gočárově galerii v Pardubicích pod vedením Mgr. Terezy Adolfové. Níže popsané programy byly realizovány od září 2022 do února 2023. Programy cílí na konkrétní skupiny, pro něž byly připravovány, čímž odkrývají pestrou škálu návštěvníků edukačních programů pro školy. Struktura programů vychází z knihy *Plánování edukačních aktivit v muzeu* od Petry Šobánkové (2015) a blíže ji popisují v kapitole 2. 3 Metodická struktura animací. Tyto programy se vážou ke třem výstavám, jež v tomto období v galerii proběhly.

Jedná se nejprve o výstavu pardubického rodáka, výtvarníka, a především grafika Iva Křena v budově Domu u Jonáše. Ta nesla název *Jiné světy*. Výstavou, jakož i autorovým životem, se vinulo téma krajiny a přírodní scenérie. Expozice tematicky navazuje na jeho výstavu v roce 1999, kde předvedl svůj cyklus *Zahrad*. Křen zobrazuje nadčasovost krajiny, její tvarovou i strukturální rozmanitost i proměnlivou barevnost. Jeho experimentování s linorytem přerostlo v mistrovské ovládnutí vícebarevných soutisků z jedné postupně odrývané matrice. K této výstavě jsem vytvořila 4 edukační programy tvořené na míru pro výtvarný kroužek Jonáš, který navštěvují dívky z 1. stupně základní školy, dále pro skupinu žáků ze 6. ročníku základní školy, a nakonec pro žáky speciální základní školy.

Expozici na pardubickém zámku přibližují programy vázané na výstavu *Těla v úzkých*, která představila díla klasické moderny v konfrontaci s úděly lidských těl v dílech současného umění. Nositeli mých programů se stala díla od Barbory Fastrové, Marie Tučkové, Emila Filly a Vojtěcha Tittelbacha. Realizovala jsem tedy 4 edukační programy. Tři z nich jsem připravila pro návštěvníky ze středních škol. Čtvrtý mi přinesl, jako v případě speciální základní školy z programů na Iva Křena, novou zkušenost, práci s rodiči a dětmi.

Třetí výstavou, jež nadchla především nejmladší návštěvníky, je výstava Gabriely Dubské v Domě u Jonáše. Ta představila autorku, kterou proslavily ilustrace k pohádce *O makové panence a motýlu Emanuelovi*. Expozice prezentovala její textilní a ilustrátorkou tvorbu, jež spojovala její neustálá potřeba tvořit. K této výstavě vznikly dva programy. Jeden pro výtvarný kroužek Jonáš a druhý, který mi zase zprostředkoval novou zkušenost, pro žáky z 1. a 2. třídy v základní umělecké škole.

7. 1 Koloběh

NÁZEV EDUKAČNÍHO PROGRAMU: Koloběh

TÉMA: Tah, šrafura a otisk

ANOTACE PROGRAMU:

Edukační program navazuje na výstavu *Jiné světy*, která představuje grafiky pardubického rodáka Iva Křena. Výstava se zaměřuje na motivy krajin, přírodních scenérií a zahrad. V programu se zaměříme na koloběh dějů, které se v zahradě odehrávají, a které jsou mnohdy nekonečného rázu. Pomocí výtvarné úlohy prozkoumáme tahy, které Křenovy grafiky zdobí.

CÍLOVÁ SKUPINA: 1. stupeň ZŠ

CÍLE PROGRAMU:

Žáci vyhledají konkrétní tahy, které grafik ve svém díle využívá. Tahy pojmenují a zamyslí se nad vlastním využíváním těchto linií. Žáci posoudí, jak působí v obraze změna tahu při rytí. Žáci vnímají působení tahů na diváka. Žáci rozumějí texturu grafiky a aplikují ji do jiné techniky.

ČASOVÁ NÁROČNOST PROGRAMU: 90 minut

OBSAH PROGRAMU:

Výstava *Jiné světy* zobrazuje obrazy, v nichž Ivo Křen experimentuje s technikou linorytu. Žáci budou objevovat obecné principy koloběhu v zahradě. Cílenými otázkami podpoříme jiný pohled na obrazy a budeme se soustředit na texturu. Ve výtvarné úloze se zaměříme na práci s detailem, šrafurou, otiskem a tahem. Program souvisí s rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání na 1. stupni ZŠ. Žák rozpoznává a porovnává linie, žák si upevňuje osobní postoj v komunikaci. Rozvíjí kompetence komunikativní, personální a pracovní. Edukační program se vztahuje ke vzdělávacím oblastem člověk a příroda, umění a kultura. Program se dotýká průřezových témat osobnostní a sociální výchova a environmentální výchova.

BODOVÝ SCÉNÁŘ:

1. Úvod (0:00–4:00): Proběhne uvítání s žáky, nastavení pravidel pohybu v expozici, představení výstavy.

2. Úkol v expozici (4:00–12:00): Požádám žáky, aby ve dvojicích nakreslili co nejvíce různých tahů, které jsou v grafikách patrné.

Organizační forma: práce ve dvojicích

Didaktické prostředky: obrazy v galerii, desky, papír, tužka

Metody: metoda pozorování

3. Motivační část (12:00–20:00): Sdílíme společně zaznamenané tahy. Představím techniku linorytu a upozorním na koloběh, který umožňuje. Jedná se o možnost tisku až 200 výtisků. Následně položím motivační otázky. *Co si představíte, když se řekne koloběh? Co by mohl být příklad koloběhu konečného? Jaký byste uvedli příklad koloběhu nekonečného? Je opravdu nekonečný? Jde koloběh nějak zastavit?*

Organizační forma: společný komentář k úkolu, individuální odpovědi žáků

Didaktické prostředky: poznámky žáků k předešlému úkolu

Metody: metoda dialogická, metoda diskuzní

4. Výtvarná úloha v ateliéru (20:00–80:00): Přesuneme se z expozice do ateliéru. Vytvořte svůj obraz koloběhu inspirovaný grafikami Iva Křena. Nejprve si všichni vytvoříme jednotný formát, na který budeme pracovat. Bude se jednat o mezikruží. To vytvoříme pomocí jednoduchých šablon. Samozřejmě nejprve hlinu propracujeme, poté vyválíme a až poté vyřízneme mezikruží. Následně si každý spíše abstraktně toto mezikruží vyzdobí, aby tvořilo jakousi paletu tahů a možností pro rytí nejen do lina, ale i do keramiky. Průběh dokládá příloha C.

Technika: keramika

Výtvarný problém: práce s detailem, tah, šrafura

Formát: mezikruží z keramiky o vnějším průměru 20 cm

Poznámka: žákům poskytnu šablonu na vytvoření mezikruží

Organizační forma: individuální práce žáků

Didaktické prostředky: pomůcky pro práci s keramikou, špejle, špachtle, rydla, hřebeny, kartáčky na zuby, vidličky

Metody: metoda aplikační, metoda výtvarné práce žáka

5. Závěr (80:00–90:00): Na závěr rozložíme všechny práce na jeden stůl a společně se zamyslíme nad závěrečnými otázkami. *Přijde vám náročné zopakovat jeden tah několikrát stejným směrem? Našli jste nějaké tahy či otisky, které jste doteď nepoužívali? Bylo pro vás náročné nezobrazit na koloběh nic konkrétního?*

Organizační forma: skupinová komunikace

Metody: závěrečná diskuse, zhodnocení programu

DIDAKTICKÉ POZNÁMKY: Motivační část edukačního programu proběhne v expozici, která je rozčleněna do dvou pater galerie. V rámci úkolu do expozice se z důvodu bezpečnosti budeme pohybovat pouze po jednom patře. Výtvarná úloha bude probíhat ve výtvarném ateliéru, který se v Domě U Jonáše nachází. Pozitivní na tomto přesunu je skutečnost, že žáci nebudou v neustálé konfrontaci se zahradami Iva Křena a mohou tak projevit vlastní fantazii.

EVALUACE: Průběžná evaluace bude probíhat již během programu. V závěru programu společně pojmenujeme pocity, které v nás program zanechal.

7. 1. 1 Sebereflexe programu Koloběh

Moje první zkušenost s vedením galerijní edukace proběhla na výtvarném kroužku Jonáš, který navštěvuje 11 dívek ve věku od 6 do 12 let. Časová dotace byla 90 minut. Navázala jsem na výstavu Iva Křena. Představila jsem jim autora a jeho dílo. Následně ve dvojicích plnily první úkol přímo ve výstavě. Účastnice měly sledovat a zaznamenávat tahy a šrafury, které na grafikách viděly. Následně jsme společně probraly, co kdo zaznamenal. Položila jsem několik motivačních otázek. Zaměřila jsem se na pojem koloběh. Hledaly jsme příklady koloběhů konečných i nekonečných a koloběhu v zahradě. Překvapilo mě, kolik informací dívky znaly.

Následně jsme se přesunuly do ateliéru, kde začaly dívky pracovat na svých koloběžích. Mohly si vybrat ze dvou zadání. Prvním byl koloběh tahů a šrafur, protože i ty se neustále opakují, a právě jejich množení dodává obrazům na zajímavosti. Druhým zadáním byl koloběh jako příběh konkrétní látky, kterou si dívky vybraly a na keramickou podstavu zobrazily její život. Pracovaly jsme

s keramikou, ze které jsme si všechny vytvořily stejné mezikruží jako základ našeho koloběhu. Skoro všechny dívky si zvolily první zadání a pracovaly na zaznamenání tahů a šrafur do svého keramického koloběhu. Využily akčního přístupu k tvorbě a šrafury tvořily pomocí látek, provázků, hřebenů, rydel, špejlí, kartáčků na zuby či vidliček. Vznikala tak abstraktní díla. Jedna z dívek se vydala druhou cestou a zaznamenala příběh látky, která je recyklovaná v další kus oblečení. Její koloběh obsahoval konkrétní obrázky (nůžky, nit, kusy látek) a šipky ve směru koloběhu. Výsledná práce ještě umocnila koloběh tím, že v pardubické galerii nemají pec na vypálení našich prací. Mohou se tedy stát ještě součástí dalšího koloběhu.

V závěru jsme si prohlédly naše koloběhy a položila jsem závěrečné otázky. Přišly jsme na to, že jsme se díky práci naučily nové tahy a šrafury, které můžeme využít v naší budoucí tvorbě. S touto skupinou se mi pracovalo dobře. Věkově je mi tato kategorie velice blízká a ráda spolupracuji s takto heterogenní skupinou mladšího školního věku. Nemám problém s nimi komunikovat, ptát se a reagovat na jejich otázky i odpovědi. Byla jsem ráda za podporu paní Adolfové, protože především mladší dívky potřebovaly pomoci s válením hlíny a sama bych nestihla všem rychle pomoci. Překvapilo mě, že měly dívky práci hotovou v celku rychle, a tak jsem nechala ty, které již měly práci hotovou, tvořit na volné téma. Také jsem byla překvapená tím, že nemáme k dispozici pec, ale díky tomu se navracíme ke koloběhu a vše se nám hezky zacyklilo.

Obrázek 4 Průběh programu Koloběh. Foto Lea Vondroušová

7. 2 Barvy v dílech Iva Křena

NÁZEV EDUKAČNÍHO PROGRAMU: Barvy v dílech Iva Křena

TÉMA: Zahrada a její barevnost

ANOTACE PROGRAMU:

Kolik barev má zahrada? Jak se její barevnost v průběhu roku mění? To budeme zkoumat v rámci edukačního programu k výstavě Iva Křena s názvem Jiné světy. Představíme si barevný kruh a barvy v něm. Dozvíme se, co to jsou barvy komplementární a jak se barvy míchají. Mícháním barev se bude nést zadání výtvarné úlohy, ve které budou žáci malovat obraz barvami, které si namíchají ze základních barev.

CÍLOVÁ SKUPINA: 1. stupeň ZŠ

CÍLE PROGRAMU:

Žáci vyhledají barvy v obrazech Iva Křena. Žáci se zamyslí nad používáním barev v obrazech. Žáci posoudí užívání kontrastních barev ve výstavě Jiné světy. Žáci vyjmenují základní barvy. Žáci popíší barvy v barevném kruhu a jmenují, kde se v něm vyskytují barvy komplementární. Žáci definují pojem nebarva. Žáci aplikují získané poznatky o barvách do své tvorby. Žáci si míchají barvy a zkoumají jejich mísení.

ČASOVÁ NÁROČNOST PROGRAMU: 90 minut

OBSAH PROGRAMU:

V programu se zaměříme na barevnost linorytů Iva Křena, který je vytvořil pečlivými soutisky svých matric. Žáci se budou zaměřovat na barvy, které v obrazech pojmenují. Představíme si též barevný kruh a míchání barev. Ve výtvarné úloze se budeme zabývat prací s barvou, především jejím mícháním. Program souvisí s rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání na 1. stupni ZŠ. Žák rozpoznává barvy, uplatňuje vlastní zkušenosti s mícháním barev a rozvíjí je. Žák rozpoznává vlastnosti a vztahy barevnosti, například barevný kontrast. Rozvíjí kompetence k učení, kompetence pracovní, kompetence sociální a personální. Program se vztahuje ke vzdělávacím oblastem umění a kultura, člověk a příroda. Edukační program se dotýká průřezového tématu environmentální výchova.

BODOVÝ SCÉNÁŘ:

1. Úvod (0:00–3:00): Proběhne uvítání s žáky, nástin základních pravidel pobytu v galerii, představení výstavy Jiné světy.

2. Úkol v expozici (3:00–8:00): Každý žák dostane 5 náhodně vybraných barevných pastelek. Jejich úkolem je prohlédnout si výstavu a vyhledat v obrazech barvy, které drží v ruce.

Organizační forma: individuální prohlídka obrazů

Didaktické prostředky: pastelky

Metody: metoda motivační

3. Motivační část (8:00–15:00): Společně zhodnotíme úkol v expozici. Předpokládám, že žáci naleznou všechny barvy. Položím motivační otázky. *Které barvy Ivo Křen používá nejčastěji? Zdá se vám, že nějakou barvu Ivo Křen málo využívá? Použili byste na nějakém obraze jinou barvu a proč? Proč kombinuje zelenou a červenou?*

Organizační forma: společný komentář k úkolu, individuální odpovědi žáků

Didaktické prostředky: obrazy v galerii

Metody: metoda dialogická, metoda diskuzní

4. Výtvarná úloha v ateliéru (15:00–80:00): Přesuneme se z expozice do ateliéru. Zadáním práce je namalovat zahradu. Zobrazit žáci mohou své oblíbené místo v zahradě nebo vysněnou zahradu. K dispozici budou žáci mít jen 3 základní barvy a černou a bílou. Všechny barvy si musí míchat a na výsledném obraze nesmí být využito žádné barvy přímo z tuby.

Technika: malba akrylem

Výtvarný problém: míchání barev, vrstvení

Formát: čtvrtka A3

Organizační forma: individuální práce žáků

Didaktické prostředky: papíry, akrylové barvy, štětce, palety, voda, stojany

Metody: metoda aplikační, metoda výtvarné práce žáka

5. Závěr (80:00–90:00): V závěru se projdeme společně po ateliéru a každý představí, co namaloval a proč.

Organizační forma: skupinová komunikace

Metody: závěrečná diskuse, zhodnocení programu

DIDAKTICKÉ POZNÁMKY: Průběh programu bude obdobný jako u programu Koloběh. Motivační část proběhne v expozici v jednom patře. Výtvarnou úlohu budeme plnit ve výtvarném ateliéru, což přinese jistý odstup od vystavených děl.

EVALUACE: Evaluace bude probíhat především průběžně. Závěrečná evaluace proběhne po prezentaci jednotlivých prací žáků. Zeptám se jich na to, co během své práce objevili v oblasti míchání barev.

7. 2. 1 Sebereflexe programu Barvy v dílech Iva Křena

Edukace pro výtvarný kroužek Jonáš se zúčastnilo 11 dívek ve věku od 6 do 12 let. Časová dotace byla 90 minut. Navázala jsem na výstavu Iva Křena, kterou jsme navštívily již minulou hodinu. Program jsem začala v expozici výtvarným úkolem, který je popsán výše. Dívkám jsem chtěla původně rozdat 10 barev, ale z časových důvodů jsem zmenšila počet na 5. Úkol jsme reflektovaly v edukačním koutku, který galerie k této výstavě připravila. Měly jsme v něm možnost pracovat s barevným kruhem a některými grafikami Iva Křena. Položila jsem motivační otázky, které jsem vypsala výše a následně jsem krátce představila teorii barev. Dívky na mě dobře reagovaly a téma jim bylo blízké.

Následně jsme se přesunuly do ateliéru, kde jsem zadala práci. Zadáním bylo namalovat zahradu pomocí primárních barev a černé a bílé. Zadání bylo inspirované expozicí, kde jsme se také se zahradami setkaly. Dívky se daly do práce a já s nimi individuálně konzultovala jejich postup. Dívky byly ve třídě rozmístěny do dvou řad a pracovaly na stojanech. Objevil se tu efekt opisování maleb. Překvapilo mě, že jsem našla 2 dvojice obrazů, které si byly velice podobné. Podařilo se mi i vidět, jak celá první řada začíná svou malbu vodorovnou zelenou vlnkovanou čarou, která měla připomínat trávu nebo horizont. Příště bych volila jiné rozložení stojanů, ideálně do kruhu s dostatečnými odstupy, aby každý vyjádřil své jedinečné představy. Další situaci, která při výuce nastala a trochu mě zarazila, byla situace, kdy jedna z dívek měla svůj obraz namalován velice rychle. Přestože jsem se snažila ji motivovat

k větší propracovanosti a jinému pohledu na své dílo, nechtěla na něm dále pracovat, byla s ním spokojená. Nechala jsem ji tedy vytvořit ještě jedno dílo na libovolné téma. Sama se, k mému překvapení, vrátila k tématu zahrady, opět namalovala rychlomalbou svůj obraz, ale tentokrát ho následně celý překryla tenkou vrstvou bílé barvy. Zaujalo mě její nadšení z jejího druhého díla a z jejího nápadu dílo překrýt. Na druhou stranu se v kroužku našly i dívky, které svůj obraz dokončit nestihly. Také bych zde chtěla zmínit moment, kdy jedna z dívek svůj obraz, který měla původně stejný jako její sestra, celý přemalovala další vrstvou malby, což se mi líbilo, protože na tom byla prezentována vlastnost akrylových barev – překrývání. Následně nanesla obrovskou vrstvu barvy, kterou nechala po obraze stékat, a dostala se tak až k akční malbě. Fotodokumentace k tomuto programu je přiložena v příloze D.

Na závěr jsem individuálně reflektovala jednotlivé zahrady. Ptala jsem se, co je na obraze vyobrazeno a proč, čím je tato zahrada pro její autorku příjemná, zda se jedná o opravdové místo nebo je to místo snové. Zaujalo mě jediný „negativní“ obraz, na kterém v zahradě pršelo, a byla celkově ponurá. Autorka si však své dílo důstojně obhájila tím, že má ráda déšť a bouřku a je jí takto tato zahrada příjemným místem. Překvapilo mě, že si dívky své obrazy nedokázaly sebejistě obhájit. Často se objevovaly odpovědi, které ukazovaly, že dívky nevědí, proč na svém obraze mají dva stromy, proč nemá jejich zahrada plot, nebo co je to za typ stromu. Domnívám se, že je to ovlivněno věkovou kategorií, a že je na tom, aby dívky dokázaly zdůvodnit svou činnost, třeba pracovat. Přestože jsem svou přípravu musela podřídit několika aspektům, myslím si, že se nakonec vydařila a splnila svůj účel. Na výsledných obrazech opravdu nebyla využita žádná primární barva.

Obrázek 5 Průběh programu Barvy v dílech Iva Křena. Foto Lea Vondroušová

7. 3 Zahrada a její struktura

NÁZEV EDUKAČNÍHO PROGRAMU: Zahrada a její struktura

TÉMA: Já a zahrada

ANOTACE PROGRAMU:

Kouzelné krajiny, přírodní scenérie a zahrady Iva Křena nám poskytnou inspiraci pro tento edukační program. Výstava *Jiné světy* prezentuje grafiky tohoto pardubického rodáka. V programu se zaměříme na vyobrazení prostoru našeho odpočinku, zahrady. Cílem programu je rozvíjet představivost návštěvníků, a to především pomocí výtvarné úlohy, během níž si vyzkoušíme techniku tolik typickou pro tvorbu Iva Křena, linoryt.

CÍLOVÁ SKUPINA: 2. stupeň ZŠ

CÍLE PROGRAMU:

Žáci budou objevovat zákoutí zahrad Iva Křena. Žáci rozeznají zvolenou techniku výtvarné práce tohoto umělce. Žáci analyzují Křenovu práci s matricí a rydlem, směry tahů i různé tloušťky linií. Na základě osobní zkušenosti specifikují svůj vztah k zahradě a shrnou její funkci. Žáci budou schopni aplikovat zásady práce s rydlem při tvorbě linorytu. Žáci si uvědomí přínos této techniky v možnosti opakovatelnosti a propojení s užitým uměním.

ČASOVÁ NÁROČNOST PROGRAMU: 90 minut

OBSAH PROGRAMU:

Výstava *Jiné světy* zobrazuje obrazy, v nichž Ivo Křen experimentuje s technikou linorytu. Žáci si osvojí jmenovanou techniku. Prostřednictvím dialogu objevíme rozličné funkce zahrad. Ve výtvarné úloze se zaměříme na práci s rydlem, tedy na linii a její důležitost v této technice. Program souvisí s rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání na 2. stupni ZŠ. Žák pojmenovává prvky vizuálně obrazných vyjádření a uplatňuje je ve své tvorbě. Žák interpretuje umělecké vizuálně obrazné vyjádření Iva Křena. Při vlastní tvorbě vychází z osobní zkušenosti se zahradou. Žák vysvětlí a obhájí svou práci. Rozvíjí kompetence komunikativní, personální a pracovní. Edukační program se vztahuje ke vzdělávacím oblastem člověk a příroda, umění a kultura. Program se dotýká průřezových témat osobnostní a sociální výchova a environmentální výchova.

BODOVÝ SCÉNÁŘ:

1. Úvod (0:00–2:00): Během úvodu se uvítám se žáky, představím výstavu a upozorním na základní pravidla pobytu v galerii.

2. Prohlídka expozice a motivační část (2:00–10:00): Žáci si prohlédnou expozici. Zadám jim úkol, aby sledovali linie v obrazech. Po prohlídce vyhodnotím úkol a položím motivační otázky: *Co pro vás znamená zahrada? Jaké je vaše oblíbené místo v zahradě? A proč?*. Připojím též otázky, na které budou žáci odpovídat výškou zdvižené ruky. Ruka nad úrovní hlavy znamená naprostý souhlas a ruka podél těla naprostý nesouhlas. Vyhodnotíme otázky: *Jak moc je pro vás důležitá zahrada? Na kolik souhlasíte s těmito výroky: Bez zahrady si nedovedu představit domov. Na zahradě se mi lépe tráví čas s někým dalším. Baví mě práce na zahradě.*

Organizační forma: individuální prohlídka obrazů, skupinová komunikace

Didaktické prostředky: obrazy v galerii

Metody: metoda pozorování, dialogická metoda

3. Výtvarná úloha v ateliéru (10:00–80:00): Přesuneme se z expozice do ateliéru. Žákům podrobně představím techniku linorytu včetně zásad práce s rydlem, přiměřený tlak, vhodné uchopení rydla i lina při práci. Také upozorním na nutnost zjednodušování tvarů a větší tloušťky linie oproti tužce. Výtvarná úloha vyžaduje vytvoření vlastního zobrazení zahrady jako místa, kde můžeme odpočívat. Tvorba bude časově rozdělena na skicování, rytí a tisk. Žáci si též budou moci vyzkoušet ruční tisk bez grafického lisu jako tiskl Ivo Křen. Budou si též moci vytvořit podtácky se svým dílem. Dojdeme tak až k užité grafice.

Technika: linoryt

Výtvarný problém: linie, tvar, stylizace

Formát: matrice formátu 120x120 mm, tisk na A4

Poznámka: pro tisk byly též k dispozici papírové podtácky o průměru 120 mm.

Organizační forma: individuální práce žáků

Didaktické prostředky: lina, rydla, tužky, čtvrtky, podtácky, grafický lis, barvy na tisk z výšky, válečky

Metody: metoda aplikační, metoda výtvarné práce žáka

4. Závěr (80:00–90:00): Na závěr rozložíme všechny práce na jeden stůl a společně se zamyslíme nad závěrečnými otázkami. *Co jste vyobrazili a proč? Naleznete nějaké podobné zahrady? Je nějaký prvek, který jsme na svou práci vyobrazili všichni?*

Organizační forma: skupinová komunikace

Metody: závěrečná diskuse, zhodnocení programu

DIDAKTICKÉ POZNÁMKY: Motivační část se odehraje v expozici a navážeme na ní výtvarnou úlohou v ateliéru Domu U Jonáše.

EVALUACE: Hodnocení programu bude probíhat nepřetržitě během aktivit. Na závěr ověříme, kde vzali žáci inspiraci pro svou tvorbu a jak se jim pracovalo.

7. 3. 1 Sebereflexe programu Zahrada a její struktura

Proběhlý edukační program pro 6. ročník základní školy měl předběžné zadání, a to věnovat se technice linorytu. Motivační i reflektivní část jsme tedy zkrátali, aby se žáci mohli co nejdéle věnovat tvorbě. Po příchodu a odložení batohů proběhla organizační poučení o pohybu v galerii a přesunuli jsme se do expozice, kde měli žáci za úkol pozorovat obrazy a hledat v nich společné motivy a celkové téma společné všem obrazům ve výstavě Iva Křena. Následně jsme se přesunuli do ateliéru na koberec, kde jsme sdíleli své odpovědi na mou otázku. Padly nápady jako kameny, příroda, tráva či nebe. Žáci objevili, že společným jmenovatelem vystavených děl je krajina. Z této nadmnožiny ve výstavě mnoho obrazů vyobrazuje zahrady. Následovaly motivační otázky na téma zahrada, které vyjmenovávám výše. Kromě klasického položení otázek jsem volila též otázky škálové, ke kterým se žáci vyjadřovali pomocí výšky zdvižené ruky.

Poté jsme se přesunuli do pracovní části ateliéru, kde jsem žákům vysvětlila techniku linorytu. Upozornila jsem se na nutnost volby přiměřeně velkých objektů, které budou na lino rýt. Také jsem předvedla správné držení rydla a rytí přes ruku, aby nedošlo ke zranění. Vyzvala jsem žáky k vytvoření skic. Žáci měli k nahlédnutí vytištěné reprodukce Křenových zahrad. Po čase bylo nutné zasáhnout do skicování a přimět žáky přesunout se na lino. Musela jsem tedy upozornit, že máme poslední 2 minuty na skicování a poté již všichni musí rýt. Tento časový pres zafungoval

skvěle a po dvou minutách již opravdu všichni ryli. Uvědomila jsem si, že ho budu muset zahrnout i do dalších příprav, aby žáci vždy celou práci stihli dokončit.

Pracovali jsme na čtvercový formát 120×120 mm a tiskli na bílou A4. Každý žák si udělal minimálně 1 výtisk na grafickém lisu na A4. Následně si mohli ještě vytvořit tisk ruční, stejně jako tiskl Ivo Křen, pomocí kuličkového lisu, lžice či vlastní váhy na papírový podtácek. Vznikla tak i užitá grafika, kterou mohly děti použít jako dárek či pro vlastní dekoraci do domu.

Deset minut před koncem jsem vyzvala k úklidu a k posledním tiskům. Po pěti minutách jsme se sešli nad vytvořenými tisky u jednoho stolu, kde jsme vše rozprostřeli. Položila jsem závěrečné otázky. Ptala jsem se, zda jsou některé zahrady podobné a co je spojuje. Následně zda je nějaký prvek, který jsme vyobrazili všichni. Došli jsme k závěru, že se v našich zahradách neopakuje žádný stejný prvek, protože každá zahrada je jedinečná, stejně jako jsme jedineční my.

Z proběhlé edukace jsem měla příjemný pocit. Žáci se mnou velice aktivně komunikovali při pokládání otázek i při tvorbě. Žáci zvládli ke všem odpovědím dojít sami a vymysleli různorodá pojetí zahrad. Jeden žák se ptal, zda může dělat něco jiného (satanistické znaky), což jsem zamítla. Vytvořili tak všichni originální díla. Navalování barvy zvládali bez problémů sami. U grafického lisu jsem raději stála a pomáhala s tiskem. Ruční tisk opět prováděli samostatně. Výsledné obrazy, skici, podtácky i matrice si žáci odnesli domů. Fotodokumentaci z průběhu programu dokládá příloha E.

Obrázek 6 Průběh programu Zahrada a její struktura. Foto Lea Vondroušová

7. 4 Atmosféra lesa

NÁZEV EDUKAČNÍHO PROGRAMU: Atmosféra lesa

TÉMA: Les a jeho podoby

ANOTACE PROGRAMU:

Výstava Iva Křena s názvem *Jiné světy* nabízí pohled do krajin, které se neustále proměňují působením počasí či změn ročních dob nebo dokonce zásahem člověka. Stejným způsobem se proměňuje i les. Jeho nejrůznější atmosféry od mlžného lesa přes slunný až po vykácený společně zobrazíme pomocí grafiky. Výtvarná úloha nabídne 2 úrovně náročnosti zpracování tohoto tématu – papírotisk a linoryt.

CÍLOVÁ SKUPINA: Speciální základní škola (žáci od 4. do 9. třídy)

CÍLE PROGRAMU:

Žáci pozorují obrazy ve výstavě se zaměřením na pojmenování zobrazených objektů. Žák si vybavuje vůně, zvuky a struktury lesa. Žák vyjmenuje, jaká zvířata může v lese spatřit. Žák rozpozná rozdíly mezi atmosférami lesa – mlžný les, prosluněný les, zasněžený les, ... Žák aplikuje znalosti o zásadách práce s linorytem. Žák posoudí své senzomotorické možnosti a vybere se dle toho techniku. Žák vyhodnotí svou výtvarnou práci.

ČASOVÁ NÁROČNOST PROGRAMU: 105 minut

OBSAH PROGRAMU:

Inspirováni výstavou *Jiné světy* budeme experimentovat s tiskem. Objevíme nejen tradiční linoryt, ale i stejně atraktivní papírotisk. Pomocí motivačních otázek rozvineme pohled a představu lesa. Budeme se soustředit na jeho proměny a to, jak na nás působí. Program souvisí s rámcovým vzdělávacím programem pro speciální vzdělávání. Během programu budeme rozvíjet grafomotoriku. Výtvarná úloha vychází ze zrakových, sluchových i hmatových vjemů žáka, z jeho vlastní zkušenosti. Žáci volí nejvhodnější prostředek svého výtvarného vyjádření. Edukační program rozvíjí kompetence komunikativní a kompetence pracovní, žák pracuje podle instrukcí, dodržuje zásady bezpečnosti. Program se vztahuje ke vzdělávacím oblastem člověk a příroda, umění a kultura. Program se věnuje důležitému ekosystému, dotýká se tedy průřezového tématu environmentální výchova.

BODOVÝ SCÉNÁŘ:

1. Úvod (0:00–2:00): Proběhne uvítání s žáky, nastavení pravidel pohybu v expozici, představení výstavy.

2. Úkol v expozici (2:00–20:00): Požádám žáky, aby v expozici pozorovali obrazy a pokusili se pojmenovat, co na nich vidí. Po chvíli společně hledáme odpovědi na motivační otázky ke konkrétním obrazům. *Co vidíte? Co by to mohlo být za strom? Z jakého ročního období by mohl být tento obraz? Bez čeho nemůže existovat zahrada? Jaký zdroj vody je na tomto obraze? Kdo má rád léto?* Následně nechám žáky znovu si projít individuálně expozici, kladu individuální otázky.

Organizační forma: individuální prohlídka expozice, skupinová komunikace, individuální komunikace

Didaktické prostředky: obrazy v galerii

Metody: metoda pozorování, dialogická metoda

3. Motivační část (20:00–25:00): Přesuneme se do ateliéru na koberec a v kruhu pokračujeme v kladení motivačních otázek, které již zaměříme na prostředí lesa. Navážeme na obraz s názvem *Mlžný les*. *Jaký ještě může být les? Kdo má rád vůni lesa? Kdo si rád sáhne na kůru stromů? Kdo se rád brodí v listí? Kdo rád chodí na houby? Kdo rád chodí do lesa v zimě?*

Organizační forma: skupinová komunikace

Metody: metoda dialogická, metoda diskuzní

4. Výtvarná úloha v ateliéru – seznámení s technikou (25:00–35:00): Přesuneme se do pracovní části ateliéru, kde představím žákům techniku linorytu i papírotisku. Upozorním na zásady bezpečné práce. Zadáám práci, tedy zobrazte les v libovolné atmosféře.

Organizační forma: individuální pozorování

Didaktické prostředky: pomůcky na linoryt a papírotisk

Metody: metoda pozorování

5. Výtvarná úloha v ateliéru – skicování (35:00–45:00): V této fázi žáci skicují své návrhy na papír.

Organizační forma: individuální práce žáků

Didaktické prostředky: papír, tužka

Metody: metoda výtvarné práce žáka

6. Přestávka (45:00–55:00): Na žádost paní učitelky jsem do programu zařadila přestávku. Během ní si žáci mohou vyzkoušet práci s rydlem a zvolit si techniku.

7. Výtvarná úloha v ateliéru (55:00–1:40:00): Žáci přechází od skici k tvorbě zvolenou technikou.

Technika: linoryt, papírotisk

Výtvarný problém: tvar, stylizace

Formát: matrice 200×70 mm, tisk ½ A3 rozříznuté rovnoběžně s delší hnanou

Poznámka: žáci volí mezi maticí papírovou a linem (dle techniky)

Organizační forma: individuální práce žáků

Didaktické prostředky: lino, rydlo, tužka, válečky, barva na tisk z výšky, grafický lis, papírová matrice, nastříhané tvary, nůžky

Metody: metoda aplikační, metoda výtvarné práce žáka

8. Závěr (1:40:00–1:45:00): Na závěr rozložíme všechny práce na jeden stůl a práci vyhodnotíme pomocí zvedání lístečků souhlasných a nesouhlasných (zelený a červený). *Mám na svém obraze strom? Mám na svém obraze květinu? Můj les je veselý. V mém lese svítí slunce. Můj les je strašidelný. Můj les se mi líbí.*

Organizační forma: skupinová komunikace

Metody: závěrečná diskuse, zhodnocení programu

DIDAKTICKÉ POZNÁMKY: Výstava Jiné světy je částečně bezbariérová. Vzhledem k návštěvě speciální školy se budu snažit o maximální kontakt s obrazy při pokládání motivačních otázek. Samotná výtvarná práce pak proběhne v ateliéru. Žáci v ateliéru budou muset více zapojit svou fantazii a nebudou přímo ovlivněni vystavenými díly.

EVALUACE: Průběžná evaluace bude probíhat již během programu. V závěru společně program vyhodnotíme pomocí zvedání barevných lístečků, které budou představovat souhlas a nesouhlas.

7. 4. 1 Sebereflexe programu Atmosféra lesa

Tento edukační program znamenal pro mě novou zkušenost. Baví mě pestrost pedagogických zkušeností, kterou galerijní edukace nabízí. V tomto případě se jednalo o skupinu dětí ze speciální základní školy. Jednalo se o žáky 4. až 9. ročníku s mentálním postižením. Indispozice žáků však nebránily návštěvě výstavy. Před vstupem do expozice jsem se seznámila s organizací dnešního programu, časovým nástinem a upozornila je na správné chování v expozici. Zadala jsem obdobný úkol jako u své třetí edukace, tedy zjistit téma vystavených obrazů. Během prohlídky jsme zjistili, že bude lepší s dětmi reflektovat zmíněnou otázku přímo v expozici a doplnit ji dalšími podotázkami vztahenými ke konkrétním dílům. Motivační část tedy proběhla přímo v expozici. Navázala jsem na ni v ateliéru, kde jsem položila další otázky. Původně jsem měla v plánu zařadit ledolamku zvanou kompot, kdy se zadávají podmínky, kteří žáci si mají vyměnit místa. Vzhledem k zařazení otázek v expozici a časové náročnosti jsem tuto aktivitu nakonec vynechala. Beru si z toho velkou zkušenost do budoucí praxe, že je nutné tyto žáky nechat v kontaktu s díly při diskusi. Myslím si, že stejně by to platilo i pro děti z mateřské školy i prvního stupně základní školy.

V pracovní části ateliéru jsem žáky seznámila s technikou linorytu a ukázala jim techniku papírotisku a vyzvala je, aby se sami rozhodli, jakou cestou se vydají. Zdůraznila jsem úskalí práce s rydlem. Následně jsem zadala práci, tedy zobrazení lesa na formát 200×70 mm (papír či lino, dle techniky). Tato matrice se následně tiskla na polovinu A3, rozstříhnutou rovnoběžně s delší stranou čtvrtky. Po zadání a vysvětlení techniky následovalo 10 minut na tvoření skic. Následně jsme zařadili přestávku, o kterou nás žádala paní učitelka. Během přestávky si žáci, kteří chtěli tvořit linoryt, zkoušeli rýt do lina a my s asistenty vyhodnocovali, zda je tato technika pro ně bezpečná. Překvapilo mě, jak rychle měli žáci skici vytvořené.

Po přestávce jsme se již pustili do tvůrčí práce. Zadala jsem, ať si ze své skici vyberou 2-3 objekty, které na matici vyobrazí. Znovu jsem zopakovala pravidla práce s rydlem, zásady tisku (zrcadlovost) a techniku papírotisku (doporučení práce ve 2 vrstvách). V tuto chvíli se již do práce zapojili i asistenti, kteří s žáky přišli (6 asistentů a 1 učitelka). Během přestávky jsem též 3 asistenty instruovala k práci s lisem a požádala je, aby u lisu při tisku asistovali. Pozorovat práci asistentů bylo zajímavé. Někteří své žáky pouze naváděli k práci, jiní ji za ně dělali. Nemohu

hodnotit přiměřenost zásahů, na to bych musela se skupinou strávit více času. Překvapilo mě též, že někteří asistenti si začali vytvářet své vlastní linoryty a práci svých žáků jen zběžně sledovali.

Linoryt tvořili 4 žáci (z toho jeden byl synem paní učitelky). Někteří sami vyhodnotili, že se chtějí vydat cestou papírotisku, jiným jsme to doporučili po zkoušce rytí. K tisku jsem dala na výběr barvy černou, oranžovou a zelenou. Zaujalo mě, že nikdo nechtěl tisknout černou barvou. Černou barvou si vytiskl práci pouze syn paní učitelky.

Pro závěrečnou reflexi jsem zvolila metodu papírků, které vyjadřovali buď souhlas (zelený) či nesouhlas (červený). Každý žák měl u sebe zelený i červený lístek a vyjadřoval se k daným otázkám. Jako závěrečnou jsem položila otázku, zda se žákům jejich práce líbí. Všichni kromě syna paní učitelky zvedli zelený lísteček. Líbila se mi ta bezprostřednost dětí ze speciální školy. My ostatní jsme k sobě někdy až moc kritičtí. Potřebovali bychom se od žáků speciálních škol naučit tu bezprostřednost a radost ze života. Program je zachycen v příloze F.

Obrázek 7 Průběh programu Atmosféra lesa. Foto Lea Vondroušová

7. 5 Zrcadla rodinného soužití

NÁZEV EDUKAČNÍHO PROGRAMU: Zrcadla rodinného soužití

TÉMA: Svět, ve kterém žijeme

ANOTACE PROGRAMU:

Těla v úzkých? Každé lidské tělo je jedinečný originál. A každý autor ho též jedinečně vyobrazuje. Program se zaměří na dílo současné autorky Barbory Fastrové. Během programu se budeme zabývat otázkami odlišnosti vyobrazení lidského těla ve výstavě. V navazující praktické části pomocí výtvarné úlohy vytvoříme obrazné zrcadlo rodinného soužití.

CÍLOVÁ SKUPINA: SŠ

CÍLE PROGRAMU:

Žáci budou interpretovat obrazy Barbory Fastrové. Domyslí pro její díla názvy, které budou vycházet z jejich vlastních zkušeností. Zaměří se na záznamy rodinného soužití, které v obrazech budeme zkoumat. Porovnají zobrazování tělesnosti v období moderny v 1. polovině 20. století s dílem současné autorky. Postaví vystavená díla do nových souvislostí a zobrazí je v tomto kontextu.

ČASOVÁ NÁROČNOST PROGRAMU: 60 minut

OBSAH PROGRAMU:

Program navazuje na výstavu Těla v úzkých, která konfrontuje úděly lidských těl v dílech současných autorů s díly klasické moderny, a nositelem obsahu edukačního programu jsou vybrané digitální tisky Barbory Fastrové. Žáci budou objevovat záznamy rodinného soužití v jejích dílech. Vybranými aktivitami prozkoumáme, s čím se rodina potýká, jaké negativní situace rodinný život přináší a jaké jsou její pozitivní přínosy. Ve výtvarné úloze se zaměříme na práci s linií a monochromatickým obrazem. Program též rozvine slohové schopnosti žáků k vytvoření příběhu daného obrazu. Program volně souvisí s kurikulem středoškolského vzdělávání. Rozvíjí kompetence žáků k řešení problémů, kompetence občanské a komunikativní. Edukační program se vztahuje ke vzdělávacím oblastem člověk a společnost, umění a kultura, jazyk a jazyková komunikace.

BODOVÝ SCÉNÁŘ:

1. Úvod (0:00–2:00): Proběhne přivítání, základní organizační informace, dodržování řádu galerie, představení výstavy, kontext umění 1. poloviny 20. století. Využijí některé níže uvedené otázky.

Výstava konfrontuje díla klasické moderny se současným uměním: *Jaké události ovlivňovaly tvorbu autorů klasické moderny (1. polovinu 20. století)? Jaké umělecké směry 1. poloviny 20. století znáte? Jaký umělecký směr je typický vícepohledovostí, prostorovou koncepcí díla, a jeho označení vychází od latinského názvu pro krychli (cubus)? Kubismus (Filla, Zívr, Trampota) Co je typické pro směr zvaný expresionismus? Zamyslete se nad samotným názvem – exprese, co to znamená? Expresionismus (Filla). Někteří autoři ve výstavě (např. Vojtěch Tittelbach) pracují se snovými tématy. Usilují o osvobození mysli a vychází z myšlenek Sigmunda Freuda. Jedná se o surrealismus. Jaké surrealistické autory znáte?*

2. Úkol v expozici (2:00–7:00): Pojmenujte obrazy Barbory Fastrové

Organizační forma: práce ve dvojicích

Didaktické prostředky: galerijní expozice

Metody: metoda přímého pozorování předmětů

3. Motivační část (7:00–15:00): Společné sdílení vytvořených názvů doplněné motivačními otázkami. Pohybujeme se po expozici a jsme v kontaktu s dílem, o kterém mluvíme. Motivační otázky: *Proč jste obraz takto pojmenovali? Jaké vidíte rozdíly mezi obrazy, které jsme společně prošli? Čím se liší obrazy Barbory Fastrové od obrazů klasické moderny? Její obrazy mají zobrazovat negativní i pozitivní stránky rodinné intimity. V jakých obrazech spatřujete zobrazení negativních stránek rodinné intimity a v jakých pozitivní zobrazení?*

Krátké představení autorky, nasdílení QR kódu na její Instagram.

Organizační forma: společný komentář k úkolu, individuální odpovědi žáků

Didaktické prostředky: obrazy v galerii, mobilní telefon (Instagram autorky)

Metody: metoda dialogická, metoda diskuzní

4. Pohybový úkol (15:00–20:00): Každému z žáků rozdám lísteček s jedním ze sedmi obrazů autorky. Tajně se na něj každý podívá a má za úkol pantomimicky

předvést daný obraz. Po odstartování aktivity již nikdo nesmí mluvit a žáci mají za úkol nalézt společnou skupiny, která představuje stejný obraz.

Organizační forma: individuální práce žáků, na které navazuje skupinová práce

Didaktické prostředky: vlastní tělo, připravené lístečky s vybranými díly

Metody: metoda didaktické hry, metoda inscenační, metoda fixační, metoda demonstrace (předvádění) obrazů

5. Výtvarná úloha (20:00–50:00): Ve skupině se žáci přesunou před obraz, který představovali v předešlé aktivitě. Před obrazem společně prodiskutují, co obraz odráží z rodinného života autorky. Zda se jich tato situace také týká, zda u nich doma někdy nastala. Následně sepišou krátký příběh o cca 10-12 větách, který se k tomuto obrazu vztahuje. Příběh by nám měl odpovědět na to, co se stalo před nebo po situaci, která je vyobrazena na obraze a jak tedy obraz souvisí s rodinnou intimitou. Výtvarná úloha navazuje na příběh. Žáci mají doplnit svůj příběh ilustracemi inspirovanými tvorbou Barbory Fastrové. Každý ze skupiny vytvoří minimálně 1 ilustraci k příběhu, jednou z ilustrací je samotný obraz Barbory Fastrové. Nebojte se obraz rozvinout do vaší fantazie a zrcadlit v něm osobní zkušenosti.

Technika: kresba fixem

Výtvarný problém: linie, monochrom

Formát: čtvrtka A5

Poznámka: otázky a úkoly napíšu na jednu velkou čtvrtku a nechám položené k nahlédnutí (kdyby zapomněli, co mají dělat): diskuse, příběh, ilustrace

Organizační forma: skupinová práce nad diskusí a příběhem, individuální práce na ilustraci

Didaktické prostředky: papíry, propisky, čtvrtky, tuše, pera

Metody: metoda aplikační, metoda výtvarné práce žáka, situační metoda

6. Závěr (50:00–60:00): Jednotlivé skupiny předvedou svým spolužákům své příběhy včetně ilustrací, které budou odkrývat podle toho, jak postupuje děj. Spolužáci budou mít prostor klást otázky. Položím své závěrečné otázky: *V čem pro vás byl náročná výtvarná úloha? Napadají vás další ilustrace, které byste svému příběhu doplnili? Přikláníte se spíše ke zjednodušení formě kresby lidského těla?*

Proč? Jaké obrazy byste do výstavy doplnili, abyste zobrazili svou osobní rodinnou intimitu? Co tu chybí?

Zeptám se na celkovou reflexi programu (viz evaluace).

Organizační forma: skupinová komunikace

Metody: závěrečná diskuse, zhodnocení programu

DIDAKTICKÉ POZNÁMKY: Výstava Těla v úzkých je instalována v prostorách pardubického zámku a není zcela bezbariérová. Do přízemí expozice vedou 3 schody, které lze doplnit nájездem vypůjčeným za zámku. Na zámku se nenachází výtvarný ateliér, je tedy nutné pracovat s žáky přímo v expozici a důrazně je upozornit na základní pravidla chování v galerii. Protože není součástí této budovy galerie výtvarný ateliér, nahradili jsme techniku kresby tuší technikou kresby fixem.

EVALUACE: Průběžná evaluace bude probíhat již během programu. Na závěr požádám žáky, aby zaznamenali své pocity do společné časové přímky, kterou nechám kolovat po kruhu a budou u toho moci vyslovit své pocity z programu, jmenovat nejpřínosnější aktivitu. Evaluační přímka je přiložena v příloze G.

7. 5. 1 Sebereflexe programu Zrcadla rodinného soužití

Proběhlý edukační program mě zavedl do další výstavy Těla v úzkých. Ta mě velice zaujala, protože se dotýká současného umění. Pro program jsem tedy volila dílo současné autorky, Barbory Fastrové. Již při první návštěvě výstavy jsem si všimla, že její díla jsou označena jako Bez názvu. To mi vnučilo nápad na první aktivitu, kterou jsem též v tomto programu realizovala, a to pojmenování jejích obrazů. Padaly názvy jako Sedmibřečka, Démoni mého těla, Matka, Šťastná rodinka, Jídelní stůl, Lidská oběť. Některé z názvů již odhalily téma práce Barbory Fastrové, což mě velice mile překvapilo. Musím se přiznat, že jsem nejprve sama tápala ve společném tématu těchto prací. S tím mi pomohla vedoucí praxe, která kontaktovala kurátora galerie. Ten nám poskytl interpretaci daných děl. Z této situace si nesu poučení, že nejsem na tuto práci sama a že se v takové instituci dá skvěle spolupracovat napříč pozicemi.

Než budu pokračovat v průběhu programu, musím ještě zmínit situaci, která nastala hned na začátku programu. Školní skupina se totiž zpozdila o cca 7 minut. Tato situace mě trochu překvapila, protože mé programy bývají plánovány na minuty. Edukátorka mě upozornila na to, že nesmím přesáhnout stanovený čas, tedy musím

nějaké aktivity urychlit nebo vynechat. Podařilo se mi aktivity uspíšit, takže jsem žádnou vynechat nemusela. I to je poučení pro příště.

Po aktivitě s názvy děl a její evaluací nastal pohybový úkol, který cílil na rozřazení do skupin. Zde jsem možná uspíšila průběh nad míru. Měla jsem žákům pantomimu nějakého obrazu předvést, aby se tolik nestyděli pantomimicky předvádět přiřazený obraz. Rozřazení do skupin se podařilo, a tak jsem zadala práci. Úkolem byla diskuse nad obrazem, sepsání příběhu, kde jsem z časových důvodů povolila zápis pouze v bodech, ilustrace svého příběhu.

Žáci vytvořili příběhy vázané na dané obrazy, při prezentaci se nám dramata v příbězích stupňovala. Začali jsme příběhem matky, která toho má v rodině mnoho na starosti, a po projevení zdravotních problémů se jí rodina rozhodne více pomáhat. Následoval příběh rodičů, kterým dítě vzalo mnoho jejich snů a žáci se zamýšleli nad tím, kolik toho rodiče pro dítě dělají. Další příběh měl tragický děj, kdy matka uchovávala své děti ve sklepě. A poslední příběh tragédii završil rodinou, která nemá na jídlo ani na stůl, proto matka sama je tím stolem. Překvapilo mě, jak hluboké příběhy žáci za tak malou chvíli vymysleli.

Na závěr jsem měla připravený evaluační graf, ze kterého vyplynulo, že žáky nejméně bavila pantomima. Nejvíce je zaujalo psaní příběhu. Tato forma evaluace byla velice přínosná pro mě samotnou svou grafickou formou. Dokládá ji příloha G. Příloha H dokresluje fotodokumentaci z průběhu programu.

Obrázek 8 Průběh programu Zrcadla rodinného soužití. Foto Lea Vondroušová

7. 6 Tělo jako první hranice nás samých

NÁZEV EDUKAČNÍHO PROGRAMU: Tělo jako první hranice nás samých

TÉMA: Hranice uvnitř i okolo svého já

ANOTACE PROGRAMU:

Výstava *Těla v úzkých* představuje pohled na zobrazování figury v období klasické moderny v porovnání s díly současných umělců. Program se věnuje multimediální tvorbě Marie Tučkové. Během programu se zamyslíme nad vlastními komfortními zónami. Budeme se též zabývat největším orgánem nás samých, kůží, jako první hranicí nás samých. V navazující praktické části pomocí výtvarné úlohy zpracujeme své hranice technikou digitálních médií.

CÍLOVÁ SKUPINA: SŠ

CÍLE PROGRAMU:

Návštěvníci budou analyzovat a pojmenovávat své hranice. Určí zóny, do kterých se mohou přibližovat ostatní lidé z jejich života. Žáci budou interpretovat video Marie Tučkové. Žáci též konkretizují své hranice morální, psychické a fyzické. Žáci budou objevovat hranice média zvuku, jeho překrývání a učení se jeho vnímání. Všechny aktivity povedou k porozumění vlastním hranicím. Hlavní výtvarná úloha povede k práci s vícehlasem.

ČASOVÁ NÁROČNOST PROGRAMU: 90 minut

OBSAH PROGRAMU:

Program navazuje na výstavu *Těla v úzkých*, která konfrontuje úděly lidských těl v dílech současných autorů s díly klasické moderny. Nositelem obsahu edukačního programu je video *The Polyphonic Womb* od Marie Tučkové. Ta ve své tvorbě zkoumá hranice zvuku. Žáci budou objevovat nejprve své osobní hranice. Pomocí sady navazujících aktivit zjistíme, jaké hranice máme ve svých životech nastavené. Během výtvarné úlohy se budeme zabývat prací s nehierarchickým zvukem. Program volně souvisí s kurikulem středoškolského vzdělávání. Rozvíjí kompetence žáků k řešení problémů, kompetence občanské a komunikativní, kompetence digitální. Edukační program se vztahuje ke vzdělávacím oblastem člověk a společnost, umění a kultura.

BODOVÝ SCÉNÁŘ:

1. Úvod (0:00–2:00): Proběhne přivítání, základní organizační informace, dodržování řádu galerie, představení výstavy, kontext umění 1. poloviny 20. století

2. Prohlídka expozice (2:00–7:00): Prohlédněte si celou výstavu. Vyberte si obraz, který zrcadlí vaši aktuální náladu, a nalepte pod něj na zem lísteček.

Organizační forma: individuální pozorování vystavených uměleckých děl

Didaktické prostředky: galerijní expozice, lepicí lístečky

Metody: metoda přímého pozorování předmětů

3. Motivační část (7:00–15:00): Společné vizuální vnímání videa Marie Tučkové. Následné představení autorky. Diskuse probíhá u běžícího videa a jsme s ním tedy stále v kontaktu. Motivační otázky: *Co vidíte? Co slyšíte? Souvisí spolu vizuální a auditivní složka tohoto multimediálního díla? Jaké emoce ve vás dílo vyvolává?*

Organizační forma: společné pozorování díla Marie Tučkové, individuální odpovědi žáků

Didaktické prostředky: *The Polyphonic Womb* (video Marie Tučkové)

Metody: metoda dialogická, metoda diskuzní

4. Komfortní zóny (15:00–20:00): Každý z nás máme kolem sebe své komfortní zóny, které představují hranice, za které některé lidi ze svého okolí již nechceme pustit. Tou minimální hranicí se stává největší orgán našeho těla, kůže. V této aktivitě si vyznačíme své zóny. Pro začátek se postavíme do kruhu a s dostatečnými rozestupy, následně budeme vybízet žáky ke krokům vpřed. Každý má možnost kdykoliv zastavit. Poslední fází může být obejmutí, přitisknutí se k sobě. Tímto způsobem evokujeme pocity, které v nás vyvolává blízkost. Aktivitu shrnu otázkou, která na tyto emoce cílí: *Jak jste se při této aktivitě cítili?* Následně pojmenujeme své zóny pro různé skupiny osob jako jsou kamarádi, rodiče, cizí lidé či domácí mazlíčci.

Organizační forma: skupinová práce

Didaktické prostředky: vlastní tělo

Metody: metoda didaktické hry

5. Morální hranice (20:00–30:00): Zamyslíme se nad vlastními morálními hranicemi. Každý žák dostane svůj list se seznamem morálních i nemorálních činů

a má zaznamenat svou hranici. Pomocí silné čáry ve sloupci naznačit, kam by mu jeho morální hranice nedolily zajít. Reflexi této aktivity provedu pouze stručnou, pro ty, kteří budou chtít sdílet své hranice.

Kde je moje morální hranice?

V každém sloupci vyznač tlustou čarou hranici, za kterou už by ti tvoje morálka nedovolila jít.

KRÁDEŽ	UBLÍŽENÍ	SPROSTÁ SLOVA	VZTAH
Ukradnu v lese dřevo na jeden táborák.	Řeknu kamarádovi, že je úplně blbý.	Řeknu před kamarády sprostá slova.	Svou přítelkyni (svého přítele) přemluvím k držení se za ruku.
Ukradnu na poli kukuřici.	Dám kamarádovi ránu pěstí do ramene.	Řeknu si sám pro sebe sprostá slova.	Svou přítelkyni (svého přítele) přemluvím k první puse.
Ukradnu sousedovi ze zahrady přes plot jedno jablko.	Dám kamarádovi ránu pěstí do obličeje.	Řeknu před rodiči sprostá slova.	Svou přítelkyni (svého přítele) přemluvím k prvním dotykům.
Ukradnu rodičům 50 Kč.	Řeknu rodičům, že jsou úplně blbí.	Řeknu sprostá slova před učitelem.	Svou přítelkyni (svého přítele) přemluvím k nahotě.
Ukradnu spolužákovi 50 Kč.	Dám rodičům ránu pěstí do obličeje.	Řeknu sprostá slova před svým nadřízeným na brigádě.	Svou přítelkyni (svého přítele) přemluvím k intimnímu styku.
Ukradnu v obchodě sušenku.	Řeknu rodičům, že je nenávidím.		

Tabulka 3 Aktivita morální hranice

Otázky: *V tabulce se snažím stupňovat situace, prohodili byste nějaký stupeň a proč?*

Organizační forma: individuální práce žáků

Didaktické prostředky: příložená tabulka, fix

Metody: motivace k přemýšlení, vnitřní monolog

6. Fyzická hranice (30:00–40:00): Jmenuji další hranice, tedy hranice psychické. V této aktivitě se však budeme věnovat hranicím fyzickým. Během této aktivity žáci vyzkoušejí test své fyzické zdatnosti. Všichni předpažíme obě paže a vyzkoušíme si, kdo má své fyzické hranice z nás všech nejdále.

Organizační forma: individuální práce žáků ve skupinovém prostoru

Didaktické prostředky: vlastní tělo

Metody: metoda didaktické hry

7. Hranice zvuku (40:00–55:00): Nyní se přesuneme blíže k tvorbě Marie Tučkové a představíme si polyfon. Žákům rozdám lístečky s úkoly:

Až řeknu číslo 1, začneš číst neustále dokola následující text o autorce předložený webem Společnosti Jindřicha Chalupeckého: *Její práce tematicky souvisí s novými technologiemi a sociálními sítěmi a táže se, jak tyto proměňují lidské vnímání, komunikaci a jazyk. Zajímá se zejména o to, jak ovlivňují prožívání a vyjadřování emocí. Práce Marie Tučkové je převážně autobiografická, ve svých projektech se nicméně často vyjadřuje prostřednictvím alter ega, díky čemuž dokáže objektivizovat zkoumané situace nebo hledat jiné způsoby citlivosti, rozvíjení empatie a přejmenování pocitů. Pracuje obvykle v médiu instalace skládající se ze zvukových, performativních a vizuálních prvků. Tyto sféry propojuje pomocí textu, který se často transformuje na texty písní, voiceover k videu, zvukový příběh nebo scénář pro performance.*

Až řeknu číslo 2, začneš tleskat rukama zhruba ve vteřinovém intervalu.

Až řeknu číslo 3, začneš vydávat bručivé zvuky.

Až řeknu číslo 4, začneš zpívat koledu Narodil se Kristus Pán.

Až řeknu číslo 5, začneš dupat.

Po celou dobu následující akce se budeš snažit vnímat všechny zvuky, které kolem sebe slyšíš.

Aktivitu realizujeme a pološím k ní následující otázky. Nejprve mířené na ty, co poslouchali: *Bylo těžké zaznamenat všechny zvuky? U jakého čísla jste přestali vnímat všechno?* Následuje otázka na ostatní: *Jak se vám dařilo soustředit se na svůj zvuk? Stihli jste vnímat i zvuky okolní? Slyšeli jste v průběhu akce i nějaký další zvuk, který nevydal nikdo z nás?*

Následně připomenu pojem nehierarchický zvuk a učení se naslouchat.

Organizační forma: skupinová práce

Didaktické prostředky: lístečky s úkoly

Metody: metoda didaktické hry

8. Výtvarná úloha (55:00–1:20:00): Přeneseme se do výtvarné úlohy. Vaším úkolem je zkoumat zvuk a obraz a jeho hranice. Vytvořte video, které bude stát na hranicích nebo je mírně překročí. Pracujte ve skupinách po 3-4.

Technika: video

Výtvarný problém: vizualita, auditivita díla, polyfon

Organizační forma: skupinová práce

Didaktické prostředky: mobilní telefony

Metody: metoda aplikační, metoda výtvarné práce žáka

9. Závěr (1:20:00–1:30:00): Skupiny vzájemně prezentují vytvořená díla. Položím své závěrečné otázky: *Soustředili jste se více na zvuk nebo na obraz? S jakým médiem se vám lépe pracovalo a proč?*

Na úplném závěru je vyzvu k tomu, aby přesunuli lístky se svou náladou k jinému obrazu, pokud se jejich nálada v průběhu programu nějak změnila. Rozloučení.

Organizační forma: skupinová komunikace

Metody: závěrečná diskuse, zhodnocení programu

DIDAKTICKÉ POZNÁMKY: Výstava *Těla v úzkých* je instalována v prostorách pardubického zámku a není zcela bezbariérová. Do přízemí expozice vedou 3 schody, které lze doplnit nájezdem vypůjčeným za zámku. Na zámku se nenachází výtvarný ateliér, je tedy nutné pracovat s žáky přímo v expozici a důrazně je upozornit na základní pravidla chování v galerii.

EVALUACE: Průběžná evaluace bude probíhat již během programu. Na závěr požádám žáky, aby zaznamenali své pocity z výstavy pomocí nalepení lístku k libovolnému dílu na zem.

7. 6. 1 Sebereflexe programu Tělo jako první hranice nás samých

Tento edukační program jsem měla možnost vytvořit pro svou třídu, kde jsem třídní učitelka. Program trval 90 minut a byl připraven pro 1. ročník střední uměleckoprůmyslové školy. Žáci zde navštěvují obor uměleckořemeslné zpracování dřeva a uměleckořemeslná stavba hudebních nástrojů. Vnímám tedy jako pozitivní rozhodnutí věnovat se v programu hranicím zvuku.

Pro edukaci jsem si video zvolila záměrně. Žáci v prvním ročníku většinou ještě nemají představu, co všechno může být uměním, a tak jsem se je rozhodla jim digitální umění představit. Pro edukaci jsem si zvolila téma hranic, které Tučková v díle testuje. Přes hranice prostoru kolem nás jsme prošli přes narušení hranic, hranice morální, psychické a fyzické, až po hranice zvuku, které jsme zkoumali i v rámci výtvarné úlohy.

Byla jsem ráda za zařazení aktivity na testování komfortních zón u žáků, která působila jako ledolamka. Také jsem hrdá na aktivitu s morálními hranicemi, kde někteří žáci sdíleli své hranice a mnoho z nich se pustilo do diskuse o změně pořadí některých situací. Jeden žák například uvedl, že by pro něj bylo snazší ukrást sušenku v obchodě než vzít rodičům 50 Kč. Jiný by zase změnil pořadí posledních dvou situací u ublížení. Tedy dle jeho názoru by bylo horší rodiče uhodit než mu ublížit slovně. Protože se programu účastnilo 12 chlapců a 1 dívka, měla úspěch aktivita na fyzickou hranici. Dobře také zafungovala aktivita s hranicemi zvuku, kdy jsme vytvořili vlastní polyfon. Příště bych do něj nezařadila úkol č. 4, protože byl za hranicí žakovských zón. Místo něj bych zařadila další mluvené slovo nebo zvuk. Také bych možná zvolila pomalejší přidávání jednotlivých zvuků. Dle názorů poslouchajících žáků by bylo vhodné též zařadit zvuků víc. Při akci též nastala situace, kdy jeden žák začal mluvit o něčem jiném. Nejprve mě tento jev rozhodil, ale s odstupem v něm spatřuji přidanou hodnotu nahraného zvuku, ve kterém je též moje *pšššt*.

Výtvarnou úlohu pojala každá skupina jiným pohledem. Jedna skupina vsadila na prožitek a nahráli koulování ve sněhu. Další skupina využila video autorky a vytvořila stínohru doplněnou vlastním polyfonem. Poslední skupina se rozhodla jít na hranici práce se sněhem a zapálit ho. Vytvořili tedy sněhuláka, kterého ve videu upalují.

V závěru edukace jsem se slovně zeptala na reflexi proběhlého programu. U neznámých skupin bych tuto formu nevolila, ale s touto skupinou již pracuji, tak jsem věděla, že budou sdílní. Jako negativní jmenovali samotné umělecké dílo, které je nezaujalo, a též nepochopení koncepce edukačního programu. Raději by si výstavu prohlédli sami. Na obě odpovědi jsem reagovala dovysvětlením. Jiní žáci umělecké dílo naopak hodnotili pozitivně. Také je zaujala aktivita s morálními hranicemi a výtvarná úloha. Jako pozitivní též byla jmenována absence pracovního listu a možnost diskuse. Fotodokumentace z programu je přiložena v příloze I.

Obrázek 9 Průběh programu Tělo jako hranice nás samých. Foto Lea Vondroušová

7. 7 Konfrontace animálního a lidského prvku v umění

NÁZEV EDUKAČNÍHO PROGRAMU: Konfrontace animálního a lidského prvku v umění

TÉMA: Propojení lidského a animálního prvku v obrazu

ANOTACE PROGRAMU:

Výstava *Těla v úzkých* představuje pohled na zobrazování figury v období klasické moderny v porovnání s díly současných umělců. Program se věnuje tvorbě Emila Filly. Při edukaci věnujeme zvláštní pozornost dílu *Tři akty se psem*. Odhalíme symboliku obrazu a budeme se věnovat konfrontaci animálních prvků s prvky lidskými. Ta bývá typická pro bajky. V praktické části žáci vymyslí vlastní bajku a k ní vytvoří autorskou animaci.

CÍLOVÁ SKUPINA: SŠ

CÍLE PROGRAMU:

Návštěvníci roztrídí události první poloviny 20. století do časové osy. Návštěvníci si individuálně prohlédnou výstavu *Těla v úzkých*. Žáci analyzují text o Emilu Fillovi metodou INSERT. Žáci porovnají své znalosti s informacemi v textu, se kterým budou pracovat. Žáci si upevní informace o kubismu. Žáci interpretují obraz *Tři ženské akty se psem*. Žáci rozvinou vyobrazenou situaci. Žáci definují pojem bajka. Během výtvarné úlohy žáci vymyslí vlastní bajku a vytvoří k ní animaci v programu GIF maker za použití tabletů.

ČASOVÁ NÁROČNOST PROGRAMU: 90 minut

OBSAH PROGRAMU:

Program navazuje na výstavu *Těla v úzkých*, která konfrontuje úděly lidských těl v dílech současných autorů s díly klasické moderny. Nositelem obsahu edukačního programu je olejomalba Emila Filly s názvem *Tři ženské akty se psem*. Filla v tomto díle konfrontuje animální prvek s okolními předměty a lidskými těly. Symbolicky upozorňuje na to, že krása není to nejdůležitější. Žáci budou zkoumat společensko-historický kontext 1. poloviny 20. století i život Emila Filly. Ve výtvarné úloze žáci pomocí animace vytvoří bajku. Program souvisí s kurikulem středoškolského odborného vzdělávání. Rozvíjí kompetence žáků k učení, uplatněním nové metody práce s textem, kompetence komunikativní, kompetence občanské a kulturní,

kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií. Edukační program se vztahuje ke vzdělávacím oblastem vzdělávání a komunikace v českém jazyce, společenskovední vzdělávání, estetické vzdělávání, vzdělávání informačních a komunikačních technologií. Program se týká průřezového tématu informační a komunikační technologie.

BODOVÝ SCÉNÁŘ:

1. Úvod (0:00–5:00): Se žáky se přivítáme, uvedeme základní organizační informace, dodržování řádu galerie, představení výstavy, kontext umění 1. poloviny 20. století. Využijí otázky uvedené v přípravě 7.5., které doplním v tabulce uvedenou aktivitou.

Přiřad'te k letopočtům událost, která se v onom roce stala:

1914	Vznik Protektorátu Čechy a Morava
1918	Začátek 2. světové války
1929	Komunistický puč
1933	Nástup Hitlera k moci
1938	Začátek 1. světové války
1939	Podepsání Mnichovské dohody
1939	Velká hospodářská krize
1945	Konec 2. světové války
1948	Konec 1. světové války

Tabulka 4 Aktivita společensko-historický kontext první poloviny 20. století

Organizační forma: společná diskuse k otázkám, individuální řešení pracovního listu

Didaktické prostředky: pracovní list

Metody: metoda diskusní

2. Prohlídka expozice (5:00–12:00): Prohlédněte si celou výstavu. Všímejte si časového zařazení jednotlivých děl.

Organizační forma: individuální pozorování vystavených uměleckých děl

Didaktické prostředky: galerijní expozice

Metody: metoda přímého pozorování předmětů

3. Život a dílo Emila Filly rozborem textu metodou INSERT (12:00–20:00): Žákům rozdám vytištěný text o Emilu Fillovi. Mají za úkol si ho přečíst a rozebrat ho metodou insert.

Organizační forma: individuální rozbor textu

Didaktické prostředky: Vytištěný text o Emilu Fillovi, vytištěná metodika techniky INSERT

Metody: metoda teoreticko- praktická

4. Úhel pohledu (20:00–27:00): Přesuneme se před obraz Tři ženské akty se psem. Představím kubismus. Následně se ponoříme do zmíněného obrazu. Zeptám se žáků, co na obraze vidí. Popíšeme společně obraz. Následně mají za úkol ve čtveřicích obraz napodobit, vytvořit takzvaný živý obraz. V této pozici se vyfotografují. Následně se zkusí zamyslet nad tím, co obrazu předcházelo, a zaujmou nové pozice, opět živý obraz zaznamenáme na fotografii. Třetí živý obraz má představovat situaci, která následuje po ději na obraze. Po této aktivitě položím otázky: *Jaká situace dle vás předcházela situaci na obraze? Jaká situace následovala? Co na obraze dělá pes? Jakou lidskou vlastnost by mohl pes zastupovat?*

Organizační forma: skupinová práce, skupinová komunikace

Didaktické prostředky: vlastní tělo, fotoaparát na mobilním telefonu

Metody: metoda monologická, metoda dialogická, metoda situační

5. Výtvarná úloha (27:00–1:20:00): Před zadáním výtvarné úlohy se zaměříme na kombinaci animálního prvku s ostatními předměty a lidskými postavami. Zeptám se žáků, zda znají nějaký literární žánr, který též kombinuje animální prvky s lidskými těly. Společně se dostaneme k bajkám. Zadáním výtvarného úkolu je vymyslet bajku, tedy příběh, ve kterém vystupují zvířata s lidskými vlastnosti, nepřímou poukazuje na jejich nedostatky a plyne z ní ponaučení. Tuto bajku žáci zpracují technikou animace pomocí tabletů a aplikace GIF maker. K dispozici dostanou papíry, fixy, látky a další rozličné materiály. Žáci budou pracovat ve skupinách po 2-4. Ve vaší animaci by se mělo figurovat nějakým způsobem také vaše tělo.

Technika: animace

Výtvarný problém: pohyb, světlo, stín, kompozice, figura

Organizační forma: skupinová práce

Didaktické prostředky: tablety se staženou aplikací, papíry, fixy, látky

Metody: metoda aplikační, metoda výtvarné práce žáka

6. Závěr (1:20:00–1:30:00): Skupiny vzájemně prezentují vytvořená díla. Položím své závěrečné otázky: *Jak se vám pracovalo s animací? Co byste příště vytvořili jinak? Bylo náročné do svého díla zakomponovat vlastní tělo?*

Na úplném závěru je vyzvu k evaluaci proběhlých aktivit.

Rozloučení.

Organizační forma: skupinová komunikace

Metody: závěrečná diskuse, zhodnocení programu

EVALUACE: Během programu bude probíhat průběžná evaluace. Závěrečná evaluace bude probíhat vizuální formou. Každému žákovi rozdám 2 lepicí kolečka. Mají je nalepit do tabulky k aktivitám, které je nevíce bavili. Evaluační tabulka je vyobrazena v příloze J.

7. 7. 1 Sebereflexe programu Konfrontace animálního a lidského prvku v umění

Tento edukační program jsem připravovala pro žáky 2. ročníku střední školy, na které vyučuji matematiku a dějiny umění. Žáky znám již od 1. ročníku. To pozitivně ovlivnilo celý průběh edukace. S touto skupinou máme nastavený vzájemně se respektující vztah a víme, co od sebe navzájem můžeme očekávat. Edukačního programu se zúčastnilo 21 žáků, 19 chlapců a 2 dívky. Program trval 90 minut. Průběh programu odpovídá výše uvedené přípravě. Z časových důvodů jsem vynechala aktivitu s živými obrazy.

Úvodní aktivita s přiřazováním letopočtů k událostem žáky vhodně aktivizovala. Následně si výstavu samostatně prohlédli, měli na to 10 minut. Myslím si, že tato skupina by mohla dostat na prohlídku delší čas. Následně analyzovali text metodou INSERT, kterou jsem již dříve využila při výuce. Většinu informací žáci označovali jako informace nové. Z textu znali například dalšího jmenovaného umělce Pabla Picassa či Edvarda Muncha. Poté jsme interpretovali vystavené dílo *Tři ženské akty se psem*. Výtvarná úloha na obraz navázala. Žáci měli ztvárnit vlastní bajku

technikou animace na tabletech. Své skupinové animace následně prezentovali. V závěru proběhla evaluace celého programu.

Využití digitálních technologií v edukaci mě lákalo svou atraktivností pro žáky. Když jsem zjistila, že galerie vlastní tablety, rozhodla jsem se pro jejich využití. Bylo náročnější techniku k edukaci připravit, protože tablety byly vybité a neobsahovaly vhodnou aplikaci pro animaci, musely se tedy nabít a aplikaci do nich stáhnout. Tato zdoluhavá příprava však přinesla své ovoce a žákům se při zadání výtvarné úlohy rozzářili oči.

Jsem též ráda, že jsem opět zařadila vizuální formu evaluace. Tentokrát jsem do tabulky vypsala proběhlé aktivity. Každý žák dostal 2 lepicí obrazce, které měl přilepit k těm částem programu, které ho nejvíce zaujaly. Jako nejúspěšnější aktivita vzešla z evaluace výtvarná úloha, tedy animace s tablety. To jsem předpokládala. Dále byla též kladně hodnocena individuální prohlídka galerie a úvodní řazení letopočtů. Z proběhlé edukace si odnáším poučení, že u takto znalejších žáků bych měla dávat větší prostor individuální prohlídce výstavy, příště bych jim dala minimálně 20 minut. Průběh programu dokládá fotodokumentace v příloze K.

Obrázek 10 Průběh programu Konfrontace animálního a lidského prvku v umění. Foto Lea Vondroušová

7. 8 Všem se zdají sny

NÁZEV EDUKAČNÍHO PROGRAMU: Všem se zdají sny

TÉMA: Sny

ANOTACE PROGRAMU:

Výstava *Těla v úzkých* představuje pohled na zobrazování figury v období klasické moderny v porovnání s díly současných umělců. Program se věnuje obrazu *U moře* od Vojtěcha Tittelbacha. Jeho obraz je ovlivněn surrealismem a přemísťuje nás na pobřeží. Naše sny nás přemísťují do nejrůznějších míst, do kterých se při edukaci vydáme. V praktické části své sny zobrazíme pomocí tuhé tempéry do třech různých formátů.

CÍLOVÁ SKUPINA: Rodiče a děti

CÍLE PROGRAMU:

Specifická cílová skupina si žádá uzpůsobení cílů programu. Hlavním cílem bude tedy rozvinout a podpořit komunikaci mezi rodičem a dítětem. Účastníci budou z různých věkových kategorií. Návštěvníci vyberou obraz, který jim připomíná sen. Přiřadí k obrazu *U moře* slova, která jim obraz asociují. Rodiče a děti si budou vzájemně prezentovat své dnešní, nejděsivější a nejzábavnější sny. Návštěvníci z diskutovaných snů jeden vyberou a vyobrazí ho zadanou technikou na daný formát.

ČASOVÁ NÁROČNOST PROGRAMU: 60 minut

OBSAH PROGRAMU:

Program navazuje na výstavu *Těla v úzkých*, která konfrontuje úděly lidských těl v dílech současných autorů s díly klasické moderny. Nositelem obsahu edukačního programu je olejomalba Vojtěcha Tittelbacha s názvem *U moře*. V díle je patrný vliv surrealismu, který je typický snovými náměty. Takový bude i námět výtvarné úlohy. Program volně souvisí s kurikulem základního vzdělávání. Rozvíjí komunikativní kompetence, kompetence sociální a personální, kompetence pracovní. Edukační program se vztahuje ke vzdělávacím oblastem jazyk a jazyková komunikace, člověk a jeho svět, umění a kultura. Program se týká průřezového tématu osobnostní a sociální výchova.

BODOVÝ SCÉNÁŘ:

1. Úvod (0:00–2:00): Proběhne přivítání, základní organizační informace, dodržování řádu galerie, představení výstavy, kontext umění 1. poloviny 20. století.

2. Prohlídka expozice (2:00–12:00): Prohlédněte si celou výstavu. Náš společný program se bude věnovat snění. Položte tedy na zem pod obrazy, které vám připomínají sen přiložený lísteček (každý dostane 2-3 lístečky).

Organizační forma: individuální pozorování vystavených uměleckých děl

Didaktické prostředky: galerijní expozice, lístečky k označení obrazů s prvkem snu

Metody: metoda přímého pozorování předmětů

3. Ledolamka (12:00–15:00): Vyhodnotíme, který obraz nám nejvíce připomíná sny. Přesuneme se k obrazu Vojtěcha Tittelbacha. Požádáme rodiče a děti, aby k obrazu přiřadili slova, která rozložíme nedaleko od obrazu. Každá skupina vybere 2-3 slova, která mu obraz připomínají a položí je před obraz. Následně společně slova přečteme.

Organizační forma: práce ve dvojicích rodič a dítě

Didaktické prostředky: lístečky se slovy

Metody: metoda názorně-demonstrační

4. U moře (15:00–20:00): Před obrazem U moře položím otázky: *O čem autor tohoto obrazu snil? Jak se obraz jmenuje? Co na obraze vidíte? Kdo byl někdy u moře? Co se vám na tom místě nejvíc líbí? Kdo ochutnal někdy mořskou vodu? Kdo chodil někdy bosy v písku? Kdo se rád jezdí koupat k vodě? Kdo někdy stavěl hrad z písku? Co to pluje na moři? Kdo plul někdy v lodi? Jaké barvy vidíte na obraze? Jaké je asi na obraze počasí? Kdo rád sedí na břehu nějaké vodní plochy a sleduje přírodu okolo sebe?* K odpovědím žáci využívají též barevné lístečky (zelená znamená souhlas a červená nesouhlas)

Organizační forma: skupinová komunikace

Didaktické prostředky: galerijní expozice, barevné lístečky na odpovědi

Metody: metoda dialogická

5. Moje sny (20:00–25:00): Nyní máte za úkol si ve dvojici sdělit 3 sny. Nejprve si sdělte svůj dnešní sen, následně se věnujte snu nejstrašidelnějšímu a snu nejzábavnějšímu. Můžete se též zamyslet nad tím, zda se vám někdy nějaký sen zdál víckrát.

Organizační forma: práce ve dvojicích (rodič a dítě)

Metody: metoda dialogická

6. Výtvarná úloha (25:00–55:00): Z diskutovaných snů nyní vyberte jeden, který zobrazíte za pomoci tuhé tempery. Vybraný sen nejprve zobrazíme na formát A6, časová dotace 20 sekund, následně stejný sen zobrazíme na větší formát A5 s časovou dotací 2 minuty a v poslední fázi budeme pracovat na formát A4 po dobu 20 minut. Časy případně upravím dle aktuální potřeby.

Technika: malba tuhou temperou

Výtvarný problém: barva, proměna obrazu s délkou tvorby

Organizační forma: práce ve dvojicích (rodič a dítě)

Didaktické prostředky: čtvrtky formátu A6, A5, A4 vystřižené do tvaru kruhu, tuhé tempery

Metody: metoda aplikační, metoda výtvarné práce žáka

7. Závěr (55:00–60:00): Skupiny vzájemně prezentují vytvořená díla. Položím své závěrečné otázky: *Jaký sen jste vyobrazili a proč? Jaký časový interval vám nejvíce vyhovoval? Jak se vám pracovalo s tuhými temperami?* Rozloučení.

Organizační forma: skupinová komunikace

Metody: závěrečná diskuse, zhodnocení programu

DIDAKTICKÉ POZNÁMKY: Výstava *Těla v úzkých* je instalována v prostorách pardubického zámku a není zcela bezbariérová. Do přízemí expozice vedou 3 schody, které lze doplnit nájezdem vypůjčeným za zámku. Na zámku se nenachází výtvarný ateliér. Je tedy nutné pracovat se žáky přímo v expozici a důrazně je upozornit na základní pravidla chování v galerii. Právě z tohoto důvodu jsou k edukaci uzpůsobeny i pomůcky a využijeme tuhé tempery. K výstavě *Těla v úzkých* nebyl vytvořen žádný katalog.

EVALUACE: Během programu bude probíhat průběžná evaluace. Závěrečná evaluace proběhne pomocí konkrétních otázek, na které budou návštěvníci odpovídat ano/ne pomocí lístečků z aktivity číslo 4. Tvrzení: *Libí se mi obraz U moře. Bavilo mě přiřazování lístečků se slovy k obrazu U moře. Bavilo mě si povídat o tom, co vidím na obraze U moře. Bavilo mě si povídat s rodiči o snech. Ze snu, který jsem maloval, jsem zobrazil jen jednu chvíli. Z programu odcházím spokojený.*

7. 8. 1 Sebereflexe programu Všem se zdají sny

V tomto edukačním programu jsem se poprvé setkala s prací se skupinou rodičů a dětí. Tato práce pro mě byla trochu obtížná, protože děti často na mé otázky odpovídaly rodičům do ucha a byly velice rozverně. Program byl připraven v rámci dětské dernisáže výstavy *Těla v úzkých* a navazoval na něj workshop výroby placek. U příležitosti poslední dernisáže v prostorách pardubického zámku bylo vstupné zdarma. Přihlášených rodičů s dětmi bylo 5. Na dernisáž se však nakonec dostavily pouze 2 skupiny. Byla to maminka s dcerou a maminka s dcerou a synem. Obě dámy patří k zaměstnancům galerie. Očekávala jsem větší účast z řad veřejnosti. Zůstává otázkou, čím to je.

Edukační program probíhal podle přípravy výše. Jelikož však měla jedna maminka zpoždění, program bylo nutno trochu zrychlit. I tato skutečnost v galerii často nastává a je potřeba s tím počítat a pružně upravit daný program. Po úvodu a prohlídce expozice následovalo zaměření na obraz *U moře*. K němu měly děti přiřadit slova, která jsem rozprostřela nedaleko od obrazu. Jednalo se o absolutně náhodná slova, bylo jich 40. Všechny děti neuměly číst, byla tedy nutná spolupráce s rodiči. Příště bych dala méně slov a využila větších kartiček. Následovala diskuse u obrazu a otázky na dětskou zkušenost s mořem, vodou, pískem, lodí. Poté si děti s rodiči povídaly o snech, na což jsme navázali výtvarnou úlohou.

V rámci výtvarné úlohy jsme zobrazili naše sny 3 různými časovými intervaly na 3 různé formáty. Původní formáty A6, A5, A4 jsem zaměnila za větší A5, A4, A3, z nichž jsem vystříhla kruhy. Důvodem pro změnu formátu byla technika tuhé tempery, která zanechává silnou stopu. V přípravě jsem si představovala, že si rodiče a děti jeden sen vyberou a budou ho společně malovat. Protože náš sen je něco, co nejde dokonale sdílet, rozhodla jsem se, že budou sny malovat rodiče i děti, každý ten svůj. Časové intervaly jsem stanovila na 20 vteřin, 2 minuty a 20 minut. Po

prvním intervalu děti láteřily, ale pustily se do dalšího obrazu. Třetí interval se vyjevil jako moc dlouhý, v průběhu jsem ho tedy zkrátila na 10 minut. Děti se chtěly vracet k nedodělaným formátům, to jsem však nepodpořila.

Závěrečná evaluace přinesla tyto závěry. Dětem se líbil obraz U moře. Přiřazování lístečků se slovy k obrazu bavilo jednoho ze tří. Všechny bavilo povídat si o obraze. Povídat si s rodiči o snech bavilo dvě ze tří dětí. Všechny také uvedly, že z programu odcházejí spokojené. A to je pro mě ta nejkrásnější zpětná vazba. Průběh programu dokládá příloha L.

Obrázek 11 Průběh programu Všem se zdají sny. Foto Lea Vondroušová

7. 9 Móda (z) květin

NÁZEV EDUKAČNÍHO PROGRAMU: Móda (z) květin

TÉMA: Inspirace přírodou v módním návrhářství

ANOTACE PROGRAMU:

Inspirace krásou a elegancí květin k tvorbě vlastního módního návrhu slouží jako základní téma animačního programu. Vycházet budeme z výstavy Gabriely Dubské s názvem *Mezi řádky*. V návaznosti na šaty Makové panenky realizujeme návrhy módy z květin. Objevíme, jak se květiny využívají v módním průmyslu i při tvorbě pohádek. Cílem programu je rozvíjet kreativitu a fantazii dětí prostřednictvím dialogu a tvořivosti.

CÍLOVÁ SKUPINA: Výtvarný kroužek Jonáš, žáci 1. stupně ZŠ

CÍLE PROGRAMU:

Malé návštěvnice výtvarného kroužku Jonáš budou objevovat inspiraci v květinách, která ovlivnila nejen pohádku O makové panence a motýlu Emanuelovi. Návštěvnice budou diskutovat o tom, jak se květiny využívají v módním průmyslu. Pojmou vybrané květiny. Vyberou si jednu květinu, na základě níž podle vlastní fantazie vytvoří návrh šatů. Součástí výtvarné úlohy bude též propojení s návrhářstvím, využijeme totiž prošívání výsledného obrazu.

ČASOVÁ NÁROČNOST PROGRAMU: 90 minut

OBSAH PROGRAMU:

Program navazuje na výstavu *Mezi řádky*, která představuje tvorbu umělkyně Gabriely Dubské. Výstava odhaluje nejen její ilustrační činnost, ale též textilní práce a volnou tvorbu. Edukační program propojuje její práci módní návrhářky s ilustrační činností. Nositelem obsahu edukačního programu je postava Makové panenky. Program je určen výtvarnému kroužku Jonáš, který navštěvují samé dívky. Program volně souvisí s kurikulem základního vzdělávání. Rozvíjí kompetence k učení, komunikativní kompetence, kompetence pracovní. Edukační program se vztahuje ke vzdělávacím oblastem člověk a příroda a umění a kultura. Program se dotýká průřezového tématu osobnostní a sociální výchova, environmentální výchova.

BODOVÝ SCÉNÁŘ:

1. Úvod (0:00–2:00): Proběhne přivítání, základní organizační informace, dodržování řádu galerie, představení výstavy, zaměření na ilustrační činnost Gabriely Dubské.

2. Prohlídka expozice (2:00–15:00): Program uvedeme pohádkou o Makové panence a motýlu Emanuelovi, která je v expozici promítána. Společně zhlédneme večerníček. Následují otázky k pohádce: *Byli jste také někdy smutní? A proč? Co vám pomohlo, abyste už smutní nebyli? Co vás uspí? Co měla maková panenka na sobě? Jaká květina sloužila jako inspirace pro její šaty? Znáte nějakou další pohádkovou postavu, která má šaty inspirované květinami?* Následně se přesuneme do další části expozice, kde návštěvníkům zadám úkol do expozice. Úkolem bude hledat v expozici věci, které souvisí s textilem a návrhářstvím. Dám jim chvíli čas na prohlídku expozice a vyhodnotíme, co jsme objevili.

Organizační forma: individuální pozorování vystavených uměleckých děl a promítané pohádky

Didaktické prostředky: galerijní expozice

Metody: metoda přímého pozorování předmětů, dialogická metoda

3. O květinách (15:00–20:00): Přesuneme se do ateliéru a budeme se věnovat květinám. Sedneme si do kruhu a budeme poznávat květiny na obrázcích. Budu se ptát, *jak květina vypadá, jak voní, kde roste, kdo ji někdy viděl, ...* Následuje otázka, jak se využívají květiny v módě. Gabriela Dubská pracovala v módním salonu a věnovala se módnímu návrhářství. My se nyní staneme také módními návrháři a navrheme vlastní šaty inspirované květinou.

Organizační forma: skupinová komunikace

Didaktické prostředky: vytištěné obrázky různých květin

Metody: metoda dialogická, názorná ukázka květin

4. Výtvarná úloha (20:00–1:20:00): Vyberte si jednu květinu a vytvořte návrh šatů, které jsou inspirované touto rostlinou. Šaty nakreslete na čtvrtku A4 pomocí tenké černé fixy. Barevnost šatům dodáme pomocí textilního zásahu pomocí jehly a bavlnky. Do svého návrhu tedy následně dotvořte několik děr pomocí suché jehly a prošijte svůj obraz barvenými bavlnkami. Časová dotace černobílé kresby je

20 minut (10 minut skici, 10 minut finální práce). Časová dotace barevného prošívání je 40 minut.

Technika: kombinovaná technika, asambláž

Výtvarný problém: práce s šitím, tvar, figura, kombinace technik, změna barevnosti

Organizační forma: individuální práce žáků v ateliéru

Didaktické prostředky: papíry na skicování, tenké černé fixy, suché jehly, plastové jehly pro žákyně na prošívání obrazu, bavlnky různých barev, nůžky

Metody: metoda aplikační, metoda výtvarné práce žáka

5. Závěr (1:20:00–1:30:00): Žáci vzájemně prezentují své práce. Ostatní hádají, jakou květinou se kdo inspiroval. Na úplném závěru je vyzvu k evaluaci proběhlých aktivit pomocí tzv. exit cards.

Organizační forma: skupinová komunikace

Metody: závěrečná diskuse, zhodnocení programu

DIDAKTICKÉ POZNÁMKY: Výstava Gabriely Dubské je instalována v prostorách Domu U Jonáše. Výstavní prostory tohoto objektu jsou rozprostřeny do 3 pater. Výstavu doplňuje edu zóna a prostor, kde se promítá večerníček O makové panence a motýlu Emanuelovi. Tento prostor při edukaci využijeme v počáteční motivaci. Výtvarná činnost bude probíhat ve výtvarném ateliéru. Program je připraven pro 12 dívek, které výtvarný kroužek Jonáš pravidelně navštěvují. S aktivitou O květinách by se dalo pracovat dalšími rozličnými způsoby, například pomocí pexesa či online aktivit. Protože požadavkem výtvarného kroužku je především tvorba, volím skupinovou formu aktivity.

EVALUACE: Během programu bude probíhat průběžná evaluace. Závěrečná evaluace proběhne pomocí tzv. exit cards. Karet s otázkami k programu, které dívky vyplní před odchodem z edukace. Tyto karty jsou přiloženy v příloze M.

7. 9. 1 Sebereflexe programu Móda (z) květin

Tento edukační program byl připravován pro dětský výtvarná kroužek Jonáš, pro který jsem již tvořila edukace dříve. Věděla jsem, že se ho účastní pouze dívky, a proto jsem se rozhodla věnovat se módním návrhům šatů z květin. Tato práce souvisí s životem Gabriely Dubské, která byla během své profesní kariéry také módní návrhářkou. Pro praktickou část jsem zvolila techniku blízkou textilním pracím, vyšívání. Z důvodu nízkého věku účastnic (1. stupeň ZŠ) jsem nevolila vyšívání do látky, ale do čtvrtky. Kroužku se zúčastnilo 9 dívek.

Program jsme zahájily zhlédnutím jednoho dílu známého večerníčku O makové panence a motýlu Emanuelovi, který se promítal v expozici. Navázala jsem výše jmenovanými otázkami a úkolem v expozici. Zde jsme hledaly díla, která souvisejí s textilem a módním návrhářstvím. Po přesunu do ateliéru nás čekala poznávání květin a povídání o jejich umístění, vůni, tvaru a barvách.

Výtvarná úloha navazovala na položené otázky a to, co jsme spatřily v expozici. Byla rozdělena do dvou částí. Nejprve si dívky navrhly šaty inspirované nějakou květinou. Mohly si vzít vytištěný obrázek květiny pro inspiraci nebo pracovat dle jiných květin, které znají. Většina se inspirovala obrázky květin, které jsem prezentovala při poznávání. Některé se inspirovaly listy květin či si vytvořili vlastní fantazijní návrh. Po 20 minutách skicování a kresby fixem jsem dívkám předvedla další postup. Do svého fixou vytvořeného návrhu si pomocí suché jehly udělaly několik děr, které následně propojovaly pomocí jehly a bavlnky. Tímto způsobem se naše monochromní kresby vybarvily.

Během programu jsem pocítovala velikou výhodu v tom, že jsem se s touto skupinou již několikrát střetla. Věděla jsem tedy, kdo bude potřebovat více pomoci. Věková rozličnost této skupiny je opravdu pestrá. Nejvíce potřebovala pomoci předškolačka Anička, které jsem asistovala jak při propichování papíru, tak při tvoření uzlu na bavlnce a zapošívání bavlnky. Během programu bylo dobře rozpoznatelné, které dívky již někdy držely jehlu v ruce, které pravidelně vyšívají a které se s touto technikou setkávají poprvé. Také mě zaujalo, že mnoho dívek mělo potřebu bavlnku využít k obtáhnutí linie namísto vybarvení plochy.

V závěru hodiny jsme hádaly, která práce je inspirovaná jakou květinou. Následně jsem dívkám rozdala reflexivní karty. Z těchto karet vyplynulo, že se dívkám program líbil. Také ukázal, že se naučily nové názvy květin a seznámily se s novou technikou. Tento způsob reflexe mi velmi vyhovoval. Mám obrovskou radost z pestrosti prací, které během programu vznikly. Fotodokumentace z programu tvoří přílohu N.

Obrázek 12 Průběh programu Móda (z) květin. Foto Lea Vondroušová

7. 10 Kdo je pták Klabizňák?

NÁZEV EDUKAČNÍHO PROGRAMU: Kdo je pták Klabizňák?

TÉMA: Ptactvo zrakem sluchem i hmatem

ANOTACE PROGRAMU:

Slyšeli jste někdy o ptáku Klabizňákovi? Pojděme se s ním seznámit. Vypadá trochu jako páv, trochu jako vrána a trochu jako vrabec. Ve výstavě *Mezi řádky* nám ho prezentují ilustrace Gabriely Dubské. Během edukačního programu si představíme i další ptáčky nejen z krmítek. Budeme je poznávat na obrazech, podle zpěvu i podle jejich kabátku z peří. Ve výtvarné části programu vytvoříme oblohu s našimi ptáčky.

CÍLOVÁ SKUPINA: ZUŠ 1. a 2. třída

CÍLE PROGRAMU:

Návštěvníci se seznámí s Pohádkou o ptáku Klabizňákovi. Žáci si uvědomí rozdíly mezi ptáky, ze kterých je Klabizňák vytvořen. Žáci pojmenují ptáky, které uvidí na obrázcích. Žáci opakují pantomimou předváděné ptactvo a pojmenovávají ho. Žáci přiřadí názvy ptáků k předloženému peří. Žáci sestojí pomocí frotáže vlastní oblohu. Během výtvarné úlohy žáci vytvoří nové ptačí kamarády pomocí asambláže. Svého ptáka pojmenují. Žáci vyhodnotí průběh celého edukačního programu.

ČASOVÁ NÁROČNOST PROGRAMU: 60 minut

OBSAH PROGRAMU:

Program navazuje na výstavu *Mezi řádky*, která představuje tvorbu umělkyně Gabriely Dubské. Výstava odhaluje nejen její ilustrační činnost, ale též textilní práce a volnou tvorbu. Edukační program se zaměřuje na její ilustrační činnost, konkrétně na Pohádku o ptáku Klabizňákovi. Program je připravován pro základní uměleckou školu. Program souvisí s kurikulem rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání. Rozvíjí kompetence k umělecké komunikaci, kompetence osobnostně sociální i kompetence kulturní. Edukační program se vztahuje ke vzdělávací oblasti výtvarná tvorba a recepce a reflexe výtvarného umění.

BODOVÝ SCÉNÁŘ:

1. Úvod (0:00–2:00): V úvodu proběhne přivítání, představím základní organizační informace, dodržování řádu galerie a především výstavu. Zaměřím se na ilustrační činnost Gabriely Dubské.

2. Pohádka o ptáku Klabizňákovi (2:00–15:00): Program zahájíme v expozici. Posadíme se do kruhu před obrazy ptáka Klabizňáka. Nejprve se budeme soustředit na obrazy. *Co na nich vidíte? Znáte někdo Pohádku o ptáku Klabizňákovi? Poznáte, z jakých ptáků je pták Klabizňák složen?*

Poté žákům přečtu pohádku. Po ní položím otázky. *Kdo Klabizňákovi poradil s jeho trápením? Proč odletěl od pávů? Proč nechtěl být vrána? Čím se nakonec stal?*

Organizační forma: individuální pozorování vystavených uměleckých děl, poslouchání pohádky, skupinová komunikace

Didaktické prostředky: galerijní expozice

Metody: metoda přímého pozorování předmětů, dialogická metoda

3. O ptácích (15:00–25:00): Přesuneme se do ateliéru na koberec. Tam společně zkusíme pojmenovat ptáky, které známe. Nejprve pomocí pantomimy. Začnu předvádět nějakého ptáka a žáci mají pohyb zopakovat, nikdo nesmí mluvit. Jakmile přestanu pohyb předvádět, žáci pojmenují, o jakého ptáka se jednalo. Předvedu čápa, kuře, kohouta a vránu. Dále budeme poznávat ptáky podle zvuku. Využiji k tomu knihu, která zvuky vydává, kterou mi dají v galerii k dispozici. V poslední fázi budeme ptáky poznávat hmatem. Přinesu žákům ukázat peří ptáků, které mám doma. Žáci tak poznají kohouta, slepice, husy a papouška.

Organizační forma: skupinová komunikace

Didaktické prostředky: kniha se zvuky, peříčka

Metody: metoda dialogická, názorná ukázka

4. Pohyb peří (25:00–32:00): Pohybový úkol naváže na předchozí poznávání peří. Vezmeme jedno peříčko a pokusíme se ho udržet ve vzduchu jen pomocí našeho dechu. Vydrží váš ptáček létat?

Organizační forma: skupinová práce

Didaktické prostředky: peříčko

Metody: metoda didaktické hry

5. Výtvarná úloha – pozadí (32:00–40:00): Nyní se přesuneme do výtvarného ateliéru. Zde si vytvoříme vlastního ptáčka. Žáci mají za úkol si ho pojmenovat. Nejprve však musíme vytvořit oblohu, aby měl ptáček kde létat. Oblohu vytvoříme technikou frotáže, kterou využívala i Gabriela Dubská.

Technika: frotáž

Výtvarný problém: objem, tah

Organizační forma: individuální práce žáků v ateliéru

Didaktické prostředky: papíry A4, voskovky, pomůcky na frotáž

Metody: metoda aplikační, metoda výtvarné práce žáka

6. Výtvarná úloha (40:00–52:00): Na své oblohy si nyní vytvoříme svého ptáčka. Vybereme si libovolnou přírodninu, případně kombinaci přírodnin či obrázků a vlepíme je na oblohu. Přikreslíme svým ptáčkům křídla a pojmenujeme je.

Technika: asambláž

Výtvarný problém: kombinace technik, prostor a rovina

Organizační forma: individuální práce žáků v ateliéru

Didaktické prostředky: přírodniny, obrázky ptáků, lepidlo, tavná pistole, lihový fix

Metody: metoda aplikační, metoda výtvarné práce žáka

7. Závěr (52:00–60:00): Žáci vzájemně prezentují své práce. Řeknou jméno svého ptáka a ostatní se snaží uhodnout, z jakých složek je složen. V závěru ještě reflektujeme celý program pomocí připínání ptáčků na větev. Proběhne rozloučení.

Organizační forma: skupinová komunikace

Metody: závěrečná diskuse, zhodnocení programu

DIDAKTICKÉ POZNÁMKY: Výstava Gabriely Dubské je instalována v prostorách Domu U Jonáše. Výstavní prostory tohoto objektu jsou rozprostřeny do 3 pater. Výstavu doplňuje edukační zóna a prostor, kde se promítá večerníček O makové panence a motýlu Emanuelovi. Budeme se soustředit na poslední patro výstavy, kde jsou vystaveny ilustrace k Pohádce o ptáku Klabizňákovi. Výtvarná činnost bude probíhat ve výtvarném ateliéru.

EVALUACE: Během programu bude probíhat průběžná evaluace. Závěrečná evaluace proběhne pomocí škálování. Žáci budou odpovídat na závěrečné otázky pomocí připnutí kolíčku na větvičky. Evaluační otázky: *Dozvěděl jsem se nové informace o ptácích? Která část programu se mi nejvíce líbila? Jak se mi program líbil?*

7. 11. 10. Sebereflexe programu Kdo je pták Klabizňák?

Poslední proběhlá edukace mi umožnila do svého portfolia zařadit novou zkušenost. Tou byla práce s žáky základní umělecké školy. Programu se zúčastnilo 12 žáků z 1. a 2. třídy. Seznámila jsem se tak podrobněji s rámcovým vzdělávacím programem pro základní umělecké vzdělávání. Na něm mě nejvíce překvapila absence průřezových témat.

Samotnou přípravu jsem před programem transformovala a zjednodušila. Program jsme zahájili v expozici, kde se žáci seznámili s pojmem ilustrátor a s pohádkou O ptáku Klabizňákovi. Následně jsme se přesunuli do pohybové části ateliéru. Zde jsme poznávali ptáky podle zvuku. Společně jsme si také zakukali a zazpívali jako různí ptáčci. Děti zvládly poznat všechny zvuky, které jsem pro ně připravila. Poté jsme poznávali ptáky podle peří. Seznámili jsme se tedy s některými domácími zvířaty, husou, slepicí a kohoutem. Pohybovou aktivitu s peříčkem jsem se rozhodla vynechat z časových důvodů, stejně jako ptačí pantomimu.

Navázali jsme ve výtvarné části ateliéru výtvarnou úlohou, která je popsána v přípravě. Změnila jsem asambláž na koláž, z důvodu jednodušší práce s lepením ptáků na oblohu. Vysvětlila jsem dětem pojem frotáž a vytvořily si oblohu touto technikou. Následně jsem připomněla pojmy ilustrátor, frotáž a připojila k nim ještě koláž. Pomocí ní žáci na svou oblohu vynesli své ptáčky, které dokreslili fixem a pojmenovali.

Během prezentace jsme přiřazovali obrázky ke jménům ptáčků. Evaluace probíhala průběžně a v závěru jsem ji opět z časových důvodů zkrátila na označení fáze programu, která žáky nejvíce zaujala. Připínali tedy kolíček s ptáčkem na větvičky s výběrem expozice, pohybový ateliér a výtvarný ateliér. Deset z dvanácti žáků označilo jako nejatraktivnější výtvarnou úlohu. Dva žáky nejvíce zaujalo poznávání ptáků po zvuku a podle peří.

Závěrečná edukace mě utvrdila v domněnce, že stále musím pracovat na svém plánování času. Myslím si, že jsem však schopná flexibilně časový harmonogram uzpůsobit aktuálnímu průběhu edukace. Jsem ráda, že jsem si mohla vyzkoušet práci s dětmi ze základní umělecké školy, které jsou výtvarnou prací velice zaujetí. Získala jsem mnoho zkušeností v galerijní pedagogice a nahlédla jsem do práce s jinými skupinami žáků, než jsem doposud v roli učitele zažila. Fotodokumentaci z programu dokládá příloha O.

Obrázek 13 Průběh programu Kdo je pták Klabizňák? Foto Lea Vondroušová

Závěr

Má práce cílila na komplexní seznámení se situací, v níž se nachází současná nabídka vzdělávacích aktivit v kulturních institucích ve východních Čechách. Důraz práce kladla na přípravu a realizaci edukačních programů v Gočárově galerii. Tomu přecházelo teoretické zkoumání galerijní edukace. Působení východočeských galerií jsem popsala v teoretické části a jejich činnost sledovala v průběhu celé práce. Rozvoj vizuální gramotnosti, který tyto instituce nabízejí, považuji za velice zásadní pro dnešní vizuálně přesycenou dobu.

Úvodní kapitola práce představila pojem galerijní edukace. Věnovala se vizuální kvalitě, kterou galerie zaručují. Dále předložila činnosti, které galerie návštěvníkům nabízejí – od komentovaných prohlídek přes besedy a edukace po promítání filmů, exteriérové vycházky či programy pro batolata či seniory. Další kapitola rozvinula termín galerijní edukace. Představila osobnost realizátora programů, galerijního edukátora. Také strukturovala písemnou přípravu animačních programů. Z této metodologické struktury jsem při přípravách vycházela. Poslední kapitola teoretické části popsala sedm východočeských galerií.

Následně jsem formulovala metodologickou část práce. Na tu navázala praktická část. Ta se nejprve věnovala vlastní zkušenosti s východočeskými galeriemi, konkrétně záznamům z reflektivních dotazníků od žáků navštívených galerií. Všechny návštěvy žáci hodnotili velice pozitivně. Jmenovali přídatná jména jako přínosné, zajímavé či poučné. Šestá kapitola doplňuje obraz východočeských galerií dotazníkem, který vyplnili pracovníci edukačních oddělení těchto galerií. Dotazník odpovídá na první výzkumnou otázku, jak galerie spolupracují se školami. Moje hypotéza zněla tak, že se spolupráce vyvíjí, avšak stále má prostor pro zlepšení. Zdůraznila jsem úskalí ve spolupráci se středními školami. Hypotéza se potvrdila v prostředí Muzea a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou a Městské galerie Vysoké Mýto. Vysoký poměr návštěvnosti středoškoláků uvedla naopak Galerie soch a plastik v Hořicích. Dotazníkové šetření však přiblížilo mnoho dalších aspektů galerijního provozu a edukace. Kapitola podrobněji popisuje počty galerijních edukátorů v jednotlivých galeriích východních Čech a jejich výše úvazků či jejich náplň práce. Celé dotazníkové šetření je přiloženo v příloze B.

Stěžejní část práce tvoří poslední kapitola, jež se zaměřuje na přípravu, realizaci a reflexi deseti edukačních programů pro rozmanité spektrum stupňů vzdělávání. Praktická část diplomové práce byla realizována v Gočárově galerii v Pardubicích. Pro tuto část práce jsem stanovila další výzkumnou otázku, jak jsou žáci v prostředí galerie tvořiví. Má hypotéza, že změna prostředí a přímá přítomnost vizuálně kvalitních podnětů je povede k tvořivosti, se potvrdila. Samozřejmě její míra není měřitelná, avšak reflexe žákovské, a také sebereflexe, mě vedou k závěru, že prostředí galerie stimuluje tvořivost a přináší žákům veliký díl inspirace při tvorbě.

Největší přínos práce spatřuji v možnostech, které mi nabídla, a v přehledu, který jsem si díky ní udělala o východočeských galeriích i galerijní edukaci jako takové. Dle mého názoru se jedná o obor, jenž bychom jako učitelé výtvarné výchovy měli podporovat svými návštěvami. Tyto návštěvy považuji za klíčové pro výchovu a vzdělávání našich žáků. Budujme tím společně vztah ke galeriím a k umění. Předávání tohoto vztahu k umění vnímám jako klíčové poslání učitelů výtvarné výchovy.

Seznam použité literatury

Literární zdroje:

- [1] BOURRIAUD, Nicolas. *Postprodukce: kultura jako scénář: jak umění nově programuje současný svět*. Praha: Tranzit, 2004. Navigace. ISBN 80-903452-0-4.
- [2] DANKO, Iveta, Zuzana POHORSKÁ, Dagmar SABOLČIKOVÁ, Jiří NYGRÝN a Zdeněk HORÁK. *Setkání: 60 let Městské galerie Vysoké Mýto*. [Vysoké Mýto]: Vysokomýtská kulturní, 2017. ISBN 978-80-270-2365-3.
- [3] DYTRTOVÁ, Kateřina. *Inspirační zdroje v oblasti Umění a kultura*. V Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2007. ISBN 978-80-7044-856-4.
- [4] FULKOVÁ, Marie. *Diskurs umění a vzdělávání*. Jinočany: H & H, 2008. ISBN 978-80-7319-076-7.
- [5] *Galerijní a muzejní edukace ...: vzdělávací programy Uměleckoprůmyslového musea v Praze a Galerie Rudolfinum*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, [2012]-. ISBN 978-80-7290-700-7.
- [6] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.
- [7] HORÁČEK, Martin. *Úvod do památkové péče*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4621-9.
- [8] HORÁČEK, Radek a Jan ZÁLEŠÁK, ed. *Aktuální otázky zprostředkování umění: teorie a praxe galerijní pedagogiky, vizuální kultura a výtvarná výchova*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4371-8.
- [9] HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění: poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách*. Brno: CERM, 1998. ISBN 80-7204-084-7.
- [10] HORÁK, Ondřej. *Průvodce neklidným územím*. Ilustroval Jiří FRANTA, ilustroval David BÖHM. V Praze: Labyrint, 2016. Magnus art (Labyrint). ISBN 978-80-87260-84-5.

- [11] HRUBÝ, Vladimír. *Dům U Jonáše*. Pardubice: Východočeská tiskárna Pardubice, 2000. ISBN 80-85112-32-9.
- [12] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
- [13] JILEMNICKÝ, Alois a Josef KALFUS. *Hořice: galerie plastik*. V Hořicích v Podkrkonoší: Městský národní výbor, 1964.
- [14] KAVÁLKOVÁ, Patricie a Helena ŠESTÁKOVÁ. *Galerie moderního (č)umění*. Ilustroval Marie JUKLÍKOVÁ. Hradec Králové: GMU, [2020]. ISBN 978-80-87605-41-7.
- [15] KOMENSKÝ, Jan Amos. *Orbis pictus: Svět v obrazech*. Ilustroval František PETRÁK. Praha: Meander, [2021]. Chameleón. ISBN 978-80-7558-158-7.
- [16] KOTTOVÁ, Karina. *Instituce a divák*. Praha: Display, 2019. Cumulus. ISBN 978-80-906381-8-1.
- [17] MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky*. 5. dotisk 1. vyd. [i.e. 2. vyd.]. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1124-6.
- [18] PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. 6., rozš. a přeprac. vyd. Přeložil Jiří FOLTÝN. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0367-4.
- [19] *Poklady sbírek Královéhradeckého kraje*. Jičín: pro Královéhradecký kraj vydalo Regionální muzeum a galerie v Jičíně, 2018. ISBN 978-80-87486-12-2.
- [20] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.
- [21] PRŮCHA, Jan. *Pedagogický výzkum: uvedení do teorie a praxe*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-132-3.
- [22] PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.
- [23] *Současný český linoryt: Cihlář, Kovářik, Křen, Piekar, Vičar : Východočeská galerie v Pardubicích, [Dům U Jonáše], 15. února - 15. dubna 2012*.

Pardubice: Východočeská galerie v Pardubicích, zámek 3, 2012. ISBN 978-80-85112-64-1.

- [24] SUCHÁNEK, Petr. *GVUN: rodinný průvodce*. Náchod: Galerie výtvarného umění, [2002]. ISBN 80-85057-71-9.
- [25] ŠOBÁŇOVÁ, Petra a Michaela JOHNOVÁ ČAPKOVÁ. *Plánování edukačních aktivit v muzeu: od strategického plánu k přípravě edukačního programu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4626-4.
- [26] ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Edukační potenciál muzea*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3034-8.
- [27] ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní edukace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3003-4.
- [28] ZEMÁNEK, Jiří. *Pohledy do sbírek galerie: Východočeská galerie Pardubice : Dům u Jonáše*. Pardubice: Východočeská galerie, 1991.
- [29] *20 let Galerie Vysoké Mýto*. Vysoké Mýto: Městská galerie, [1982].

Internetové zdroje:

- [1] Czregion [online] [cit. 10. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.czregion.cz/hturisticy-region/vychodni-cechy>.
- [2] DURNOVA, Petra. Postupy galerijního pedagoga při tvorbě galerijní animace. Brno, 2017. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, katedra výtvarné výchovy. Vedoucí diplomové práce Radek Horáček. 143 s.
- [3] Galerie moderního umění [online] [cit. 7. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.galeriehk.cz/>.
- [4] Galerie soch a plastik Hořice [online] [cit. 14. 3. 2023]. Dostupné z: <https://galerie.horice.org/galerie-plastik/stala-expozice/>.
- [5] Galerie výtvarného umění v Náchodě [online] [cit. 14. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.gvun.cz/o-galerii/o-sbirkach/>.
- [6] Gočárova galerie [online] [cit. 21. 3. 2023]. Dostupné z: <https://vcg.cz/cs>.
- [7] Městská galerie Litomyšl [online] [cit. 21. 3. 2023]. Dostupné z: galerie.litomysl.cz/uvod.
- [8] Městská galerie ve Vysokém Mýtě [online] [cit. 21. 3. 2023]. Dostupné z: <https://galerie-vm.cz>.
- [9] Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou [online] [cit. 14. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.moh.cz/historie-muzea>.
- [10] Rámcový vzdělávací program pro gymnázia [online]. Praha: MŠMT, 2022 [cit. 20. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-gymnazia-rvp-g/>.
- [11] Rámcový vzdělávací program pro speciální vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2008 [cit. 20. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-specialni-vzdelavani/>.
- [12] Rámcový vzdělávací program pro střední odborné vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2020 [cit. 20. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-programy-stredniho-odborneho-vzdelavani-rvp-sov/>.

- [13] Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2010 [cit. 20. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-umelecke-vzdelavani-rvp-zuv/>.
- [14] Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2021 [cit. 20. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>.
- [15] Společnost Jindřicha Chalupeckého [online] [cit. 3. 1. 2023]. Dostupné z: <https://www.sjch.cz/marie-tuckova/>.
- [16] STUHLÍKOVÁ, Alice. Profese galerijního pedagoga. Brno, 2012. Disertační práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, katedra výtvarné výchovy. Vedoucí disertační práce Radek Horáček. 173 s..
- [17] Symposium Hořice [online] [cit. 14. 3. 2023]. Dostupné z: <http://www.symposiumhorice.cz/cs/historie-symposia>.

Zdroje obrázků: Obrázky pochází ze soukromého archivu autorky diplomové práce.

Zdroje tabulek:

- [1] Studentům pedagogiky [online]. [cit. 3. 4. 2023]. Dostupné z: <https://pedagogika.skolni.eu/pedagogika/didaktika/taxonomie/#4>.

Další tabulky jsou realizovány autorkou diplomové práce

Zdroje grafů:

- [1] Smekalová, Monika. Jak můžeme dosáhnout vynikající úrovně výuky? [online]. Evropská komise, 2021 [cit. 3. 4. 2023]. Dostupné z: <https://epale.ec.europa.eu/cs/blog/jak-muzeme-dosahnout-vynikajici-urovne-vyuky>.

Další grafy pochází z dotazníkového šetření realizovaného autorkou diplomové práce.

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Seznam obrázků:

Obrázek 1 Komentovaná prohlídka Galerie soch a plastik Hořice. Foto Lea Vondroušová.....	32
Obrázek 2 Edukační program k výstavě Tragédie lesa, GVUN. Foto Lea Vondroušová.....	33
Obrázek 3 Workshop fotogramu Městská galerie Litomyšl. Foto Lea Vondroušová	34
Obrázek 4 Průběh programu Koloběh. Foto Lea Vondroušová	42
Obrázek 5 Průběh programu Barvy v dílech Iva Křena. Foto Lea Vondroušová.....	46
Obrázek 6 Průběh programu Zahrada a její struktura. Foto Lea Vondroušová	50
Obrázek 7 Průběh programu Atmosféra lesa. Foto Lea Vondroušová	55
Obrázek 8 Průběh programu Zrcadla rodinného soužití. Foto Lea Vondroušová	60
Obrázek 9 Průběh programu Tělo jako hranice nás samých. Foto Lea Vondroušová	67
Obrázek 10 Průběh programu Konfrontace animálního a lidského prvku v umění. Foto Lea Vondroušová.....	72
Obrázek 11 Průběh programu Všem se zdají sny. Foto Lea Vondroušová	77
Obrázek 12 Průběh programu Móda (z) květin. Foto Lea Vondroušová	82
Obrázek 13 Průběh programu Kdo je pták Klabizňák? Foto Lea Vondroušová	87

Seznam tabulek:

Tabulka 1 Krathwohlova taxonomie afektivních cílů.....	18
Tabulka 2 Taxonomie psychomotorických cílů podle Simpsona.....	19
Tabulka 3 Aktivita morální hranice	63
Tabulka 4 Aktivita společensko-historický kontext první poloviny 20. století.....	69

Seznam grafů:

Graf 1 Bloomova taxonomie vzdělávacích cílů.....	17
Graf 3 Počet galerijních edukátorů v jednotlivých galeriích	36
Graf 4 Náplň práce galerijního edukátora.....	37

Přílohy

Příloha A Reflexe navštívených edukačních programů od žáků z Městské galerie Litomyšl, Galerie soch a plastik v Hořicích, Galerie výtvarného umění v Náchodě

Příloha B Dotazníkové šetření s galerijními edukátory z východních Čech

Příloha C Fotodokumentace programu Koloběh

Příloha D Fotodokumentace programu Barvy v dílech Iva Křena

Příloha E Fotodokumentace programu Zahrada a její struktura

Příloha F Fotodokumentace programu Atmosféra lesa

Příloha G Evaluační graf z programu Zrcadla rodinného soužití

Příloha H Fotodokumentace programu Zrcadla rodinného soužití

Příloha I Fotodokumentace programu Tělo jako hranice nás samých

Příloha J Evaluační tabulka z programu Konfrontace animálního a lidského prvku v umění

Příloha K Fotodokumentace programu Konfrontace lidského a animálního prvku v umění

Příloha L Fotodokumentace programu Všem se zdají sny

Příloha M Reflektivní karty k programu Móda (z) květin

Příloha N Fotodokumentace programu Móda (z) květin

Příloha O Fotodokumentace programu Kdo je pták Klabizňák?

Reflexe navštívených edukačních programů od žáků z Městské galerie Litomyšl, Galerie soch a plastik v Hořicích, Galerie výtvarného umění v Náchodě

Galerijní edukace Litomyšl

1. Zaznamenej své pocity z proběhlého programu. (Čím víc hvězd, tím víc se mi program líbil)

★ ★ ★ ★ ★

2. Co jste si na programu vyzkoušeli nového?

Vyhlašování Fotografií

3. Co vás na programu překvapilo?

Kolik křesťanů může být

4. Co z proběhlého programu jste již znali?

SKLO

5. Byla výtvarná činnost vhodně propojena s výstavou?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

6. Za co byste pochválili pana edukátora?

Klidnost

7. Co byste na programu změnili?

Doba kreslení

Galerijní edukace Galerie plastik Hořice

1. Zaznamenej své pocity z proběhlého programu. (Čím víc hvězd, tím víc se mi program líbil)

★ ★ ★ ★ ★

2. Co jste si na programu vyzkoušeli nového?

Jak se světlem dáva život, jak by to mohli vytvořit a proč to mají naštěstí dělat. Jak se dá emoce.

3. Co vás na programu překvapilo?

Ukázka to jak vodiv. (bylo to zajímavé)

4. Co z proběhlého programu jste již znali?

Polohy sochou (konkrétně dle)

5. Byla výtvarná činnost vhodně propojena s výstavou?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

6. Za co byste pochválili pana edukátora?

Zajímavost a dynamičnost výsledků

7. Co byste na programu změnili?

Nic

Galerijní edukace

Dobrý den,

věřuji prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku, který bude součástí mé diplomové práce věnované galerijní edukaci ve východních Čechách.

Lea Vondroušová

1. Zaznamenejte svůj pocit z proběhlého edukačního programu.

Návod: k otázce: 1 ... program mě rozněvil 10 ... program mě uctivil 10

★★★★★★★★☆☆☆ 8 / 10

2. Co jste si na programu vyzkoušeli nového?

zhasil jsem si napodobit strom.

3. Co vás na programu překvapilo?

nádherný obraz o tragedii lesa

4. Co z proběhlého programu jste již znali?

jak vypadá strom, větve a tragédie vyvalcovaných stromů v lese

5. Byla výtvarná činnost vhodně propojena s výstavou?

Návod: k otázce: Většinou jsem odpovídal

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

6. Za co byste pochválili paní edukátorku?

za to se se nám sházela vysvětlit proč se zde nacházelo točíci kabele atd.

7. Co byste na programu změnili?

odst. ranil bych zbytečné věci jako: točíci kabele a točíci reproduktory.

Dotazníkové šetření s galerijními edukátory z východních Čech

Název galerie

7 odpovědí

Městské muzeum a galerie Hořice

Městská galerie Litomyšl

Galerie moderního umění v Hradci Králové

Městská galerie Vysoké Mýto

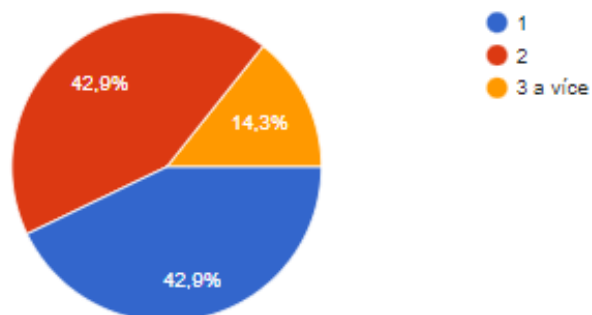
Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou (Orlická galerie)

Gočárova galerie

Galerie výtvarného umění v Náchodě

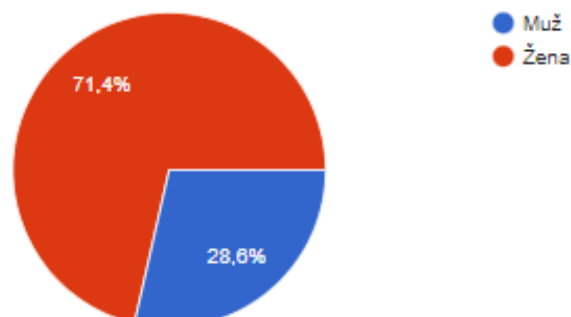
Kolik má galerie budov?

7 odpovědí

 Kopírovat

Jste

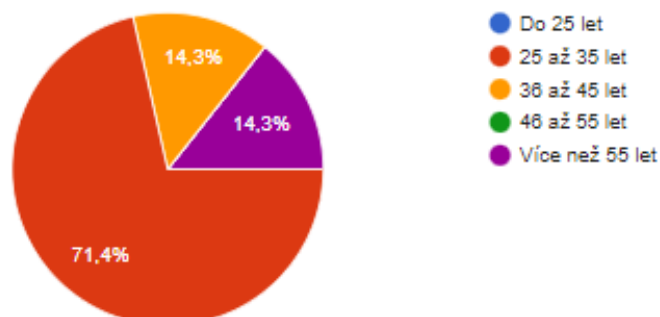
7 odpovědí

 Kopírovat

Váš věk

7 odpovědí

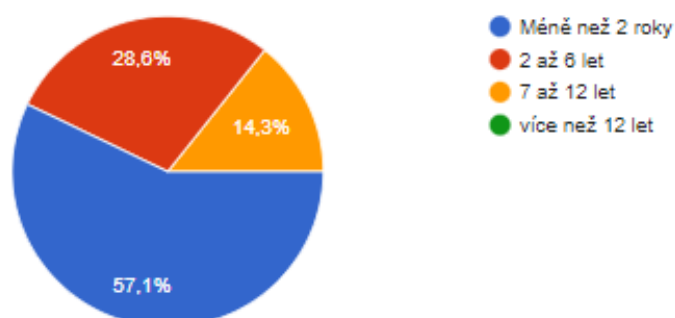
[Kopírovat](#)

Jak dlouho působíte jako edukátor v galerii?

7 odpovědí

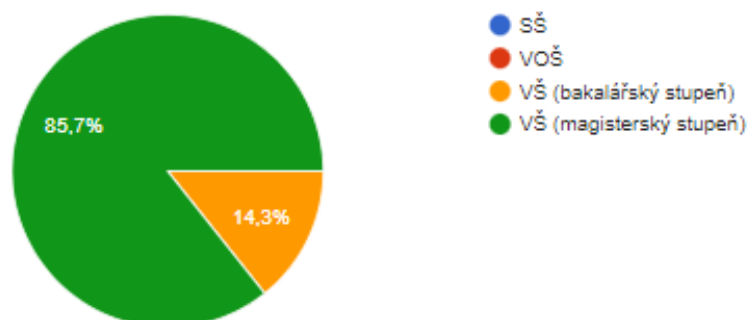
[Kopírovat](#)

Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

7 odpovědí

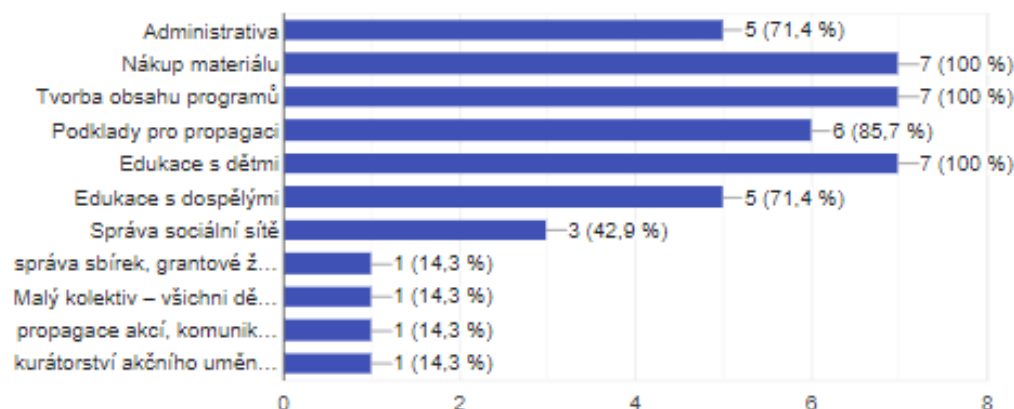
[Kopírovat](#)

Co je náplní vaší práce v galerii?

 Kopírovat

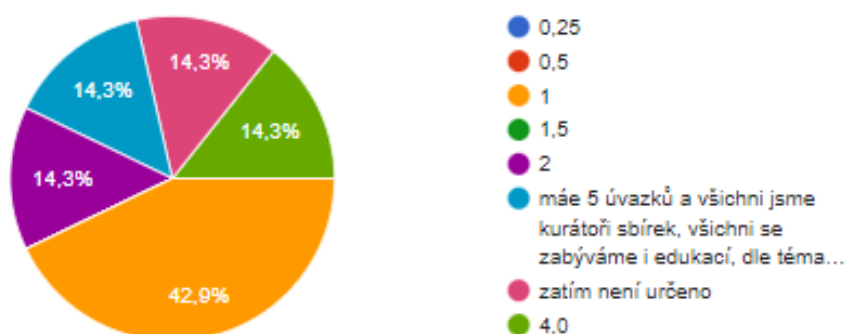
7 odpovědí

Jaká je (celková) výše pracovních úvazků edukátorů ve vaší galerii?

 Kopírovat

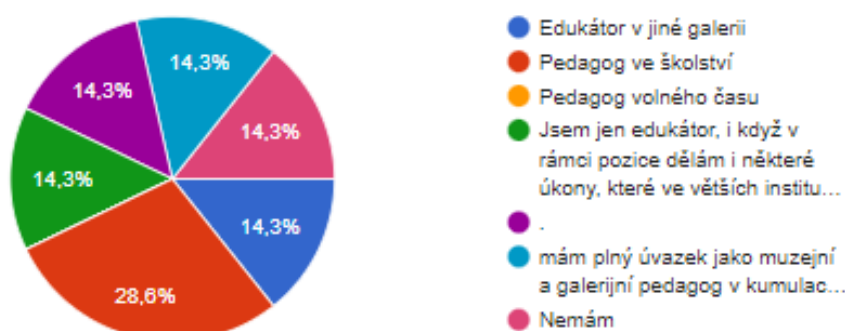
7 odpovědí

Pokud máte nižší pracovní úvazek, jakou další profesi vykonáváte?

 Kopírovat

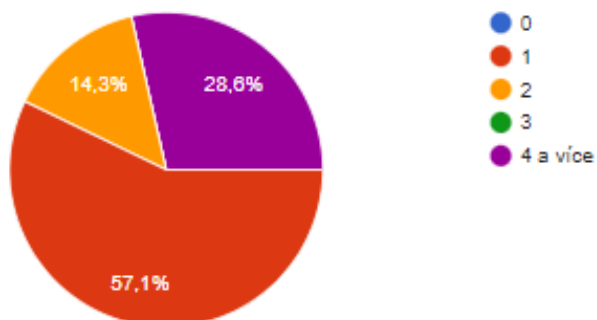
7 odpovědí

Kolik galerijních edukátorů má vaše galerie?

 Kopírovat

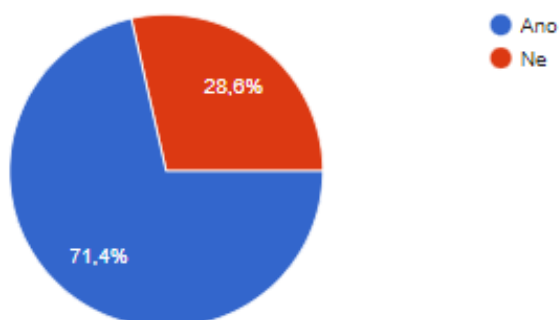
7 odpovědí

Je součástí galerie výtvarný ateliér?

 Kopírovat

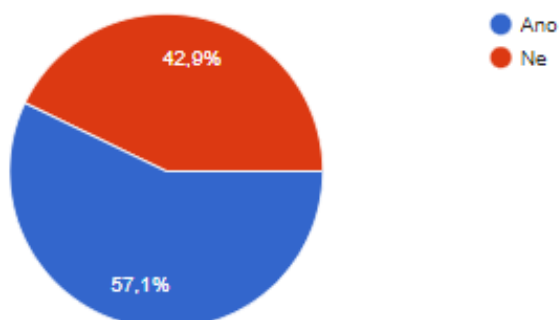
7 odpovědí

Je součástí vašich výstav edu koutek?

 Kopírovat

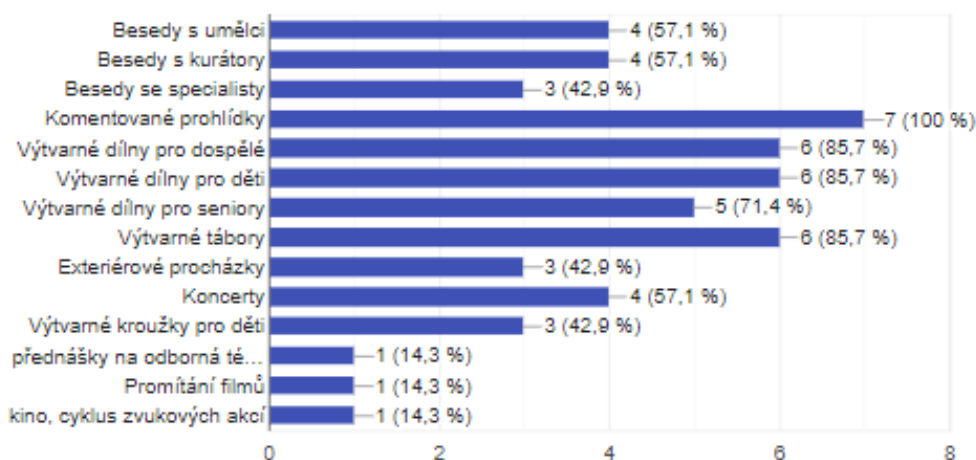
7 odpovědí

Jaké další akce kromě animačních programů pro školy vaše galerie pořádá?

[Kopírovat](#)

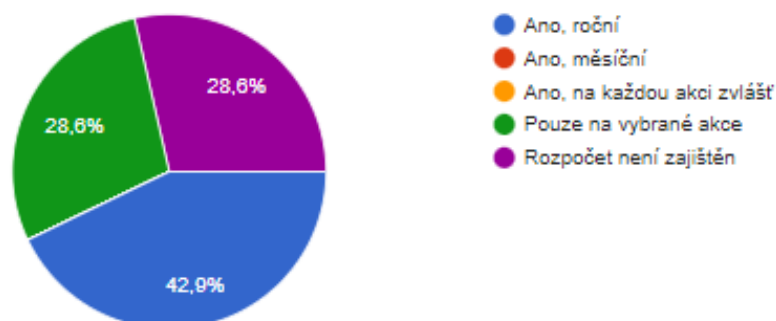
7 odpovědí

Má edukační oddělení svůj rozpočet?

[Kopírovat](#)

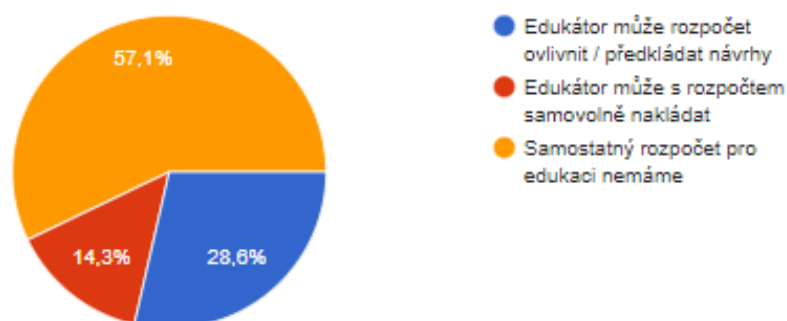
7 odpovědí

Je-li v galerii samostatný rozpočet pro edukaci

[Kopírovat](#)

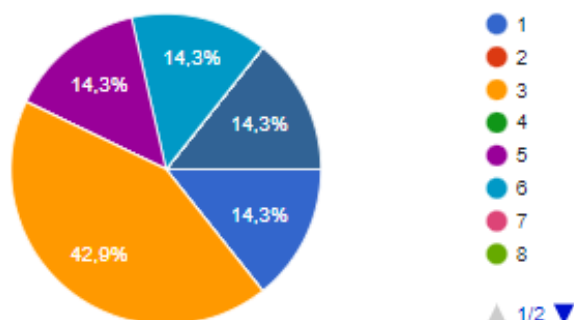
7 odpovědí

Jaká je minimální velikost skupiny pro uskutečnění edukačního programu?

[Kopírovat](#)

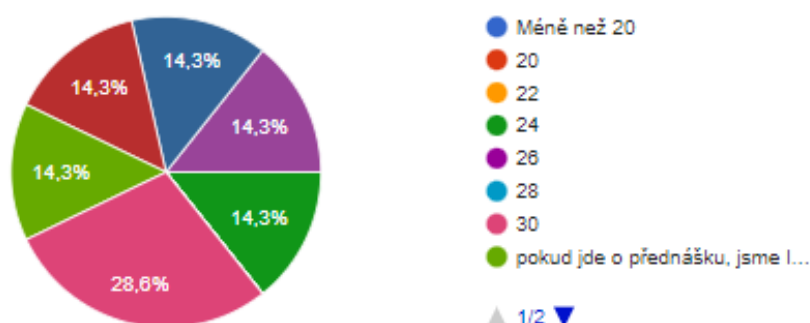
7 odpovědí

Jaká je maximální velikost skupiny pro uskutečnění edukačního programu?

[Kopírovat](#)

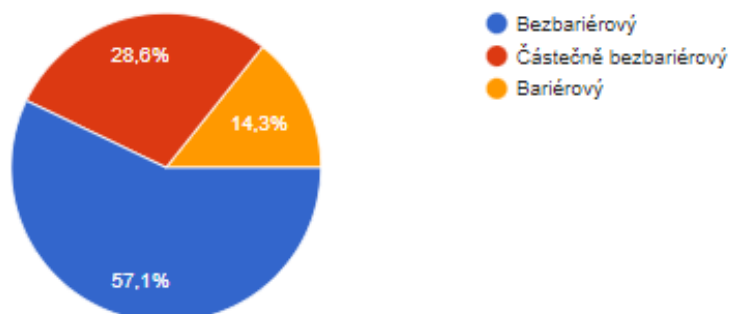
7 odpovědí

Přístup do prostor, kde se realizují edukační programy je:

[Kopírovat](#)

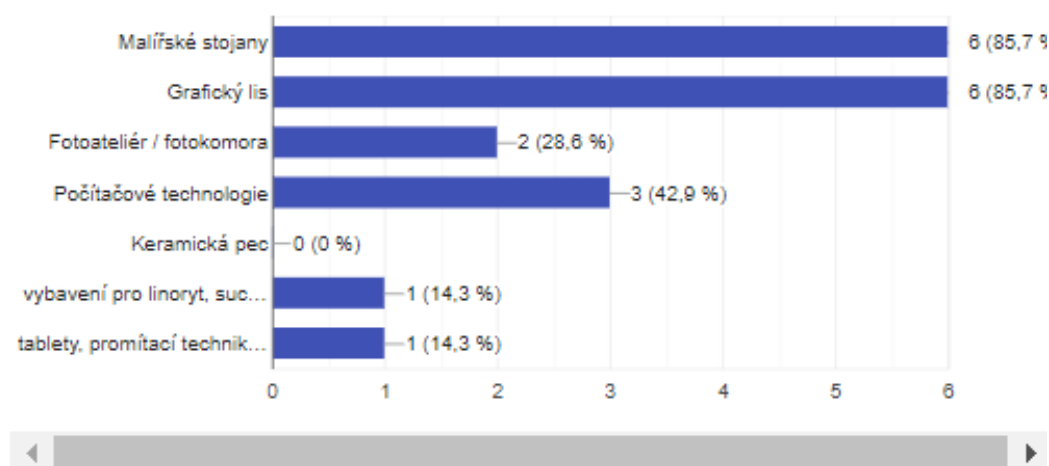
7 odpovědí

Jaké máte specializované vybavení pro výtvarné techniky?

 Kopírovat

7 odpovědí

Jaký je poměr návštěvnosti edukačních programů mezi jednotlivými stupni vzdělávání?

Rozdělte 100 bodů.

Mateřské školy

1. stupeň základních škol

2. stupeň základních škol

Střední školy

Vysoké školy

Speciální a praktické školy

7 odpovědí

MŠ - 5; 1.ZŠ - 20; 2. zš 30; SŠ 30; VŠ 10; SPEC. Š. 5

MŠ: 0; 1. st. ZŠ: 47; 2. st. ZŠ: 37; SŠ: 12; VŠ: 4

MŠ 15, 1. stupeň ZŠ 20, 2. stupeň ZŠ 20, SŠ 20, VŠ 10, speciální a praktické školy 15

MŠ - 30, ZŠ 1.st. - 30, ZŠ 2. st. - 20, ZUŠ - 20 st.

30 bodů MŠ, 65 bodů 1. stupeň ZŠ, 5 bodů speciální a praktické školy

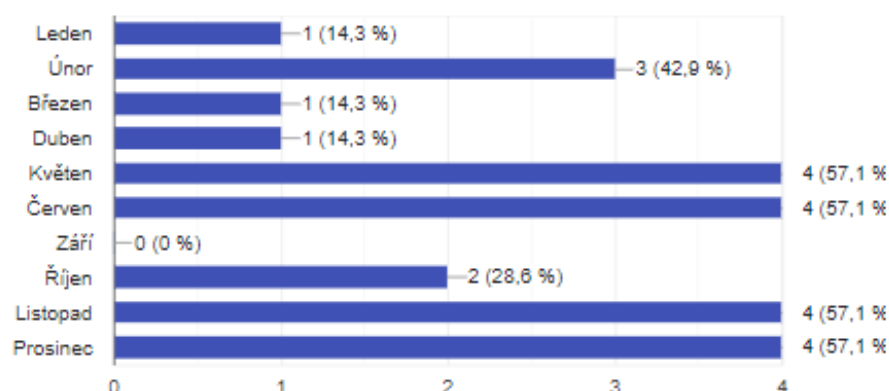
MŠ 40 %, ZŠ 40 %, SŠ 15 %, VŠ 5 %

Mateřské školy 10, 1.stupeň základních škol 20, 2. stupeň základních škol 20, střední školy 20, vysoké školy 10, speciální a praktické školy 20

Které tři měsíce jsou z vašeho pohledu školami nejvíce využívány pro návštěvu galerie?

[Kopírovat](#)

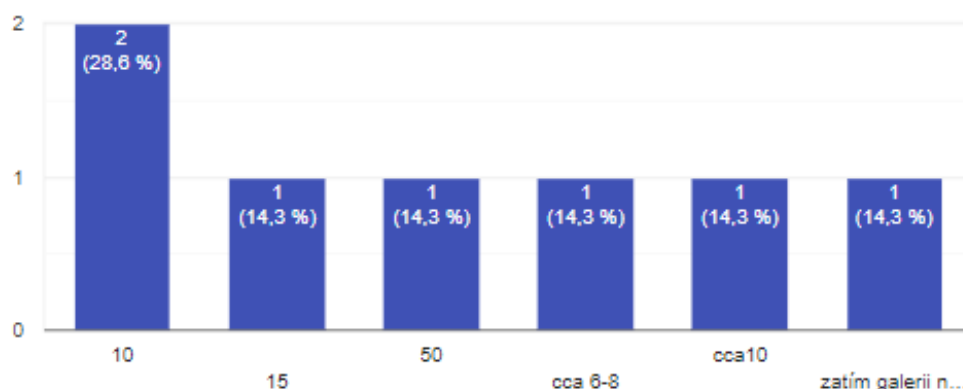
7 odpovědí

S kolika pedagogy intenzivně spolupracujete (navštěvují galerii minimálně 1 x za pololetí). Prosím o uvedení čísla.

[Kopírovat](#)

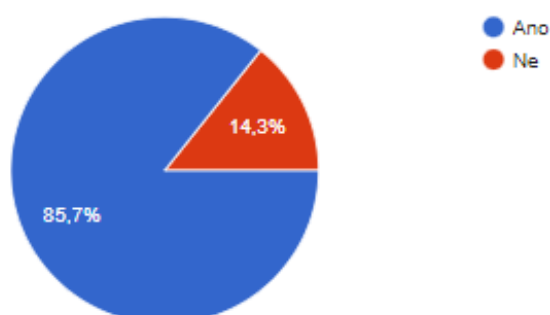
7 odpovědí

Jste v kontaktu s edukátory z jiných galerií?

[Kopírovat](#)

7 odpovědí

Čím se vaše galerie liší od ostatních galerií ve východních Čechách? (Galerie moderního umění v Hradci Králové, Galerie plastik Hořice, Galerie výtvarného umění v Náchodě, Městská galerie Litomyšl, Městská galerie Vysoké Mýto, Muzeum a galerie Orlických hor v Rychnově nad Kněžnou, Východočeská galerie v Pardubicích)

7 odpovědí

Kvalitou a rozsahem sochařských sbírek a sochařským parkem pod širým nebem, na což navazuje program.

Nevím... například se oproti ostatním institucím podílíme na provozu architektonického manuálu (LAM) a prezentujeme tak více architekturu města, kde sídlíme.

Nemáme srovnání

edukační programy teprve zavádíme

Jedná se o pobočku ve větším celku institucí. Otevřena je z důvodu vytápění pouze od května do konce září daného roku.

Dvě rozdílné budovy, velkorysé zázemí pro edukaci, zaměření na sbírkotvornou činnost

specifické prostory a jejich architektura, sbírka specializovaná na ruské malířství 19. a první poloviny 20. století, experimentální prostor GVUN Malá, široké spektrum záběru

Fotodokumentace programu Koloběh

Výtvarná úloha v expozici

Konkrétně vyobrazený koloběh

Práce žáků

Fotodokumentace programu Barvy v dílech Iva Křena

Výtvarná úloha v ateliéru

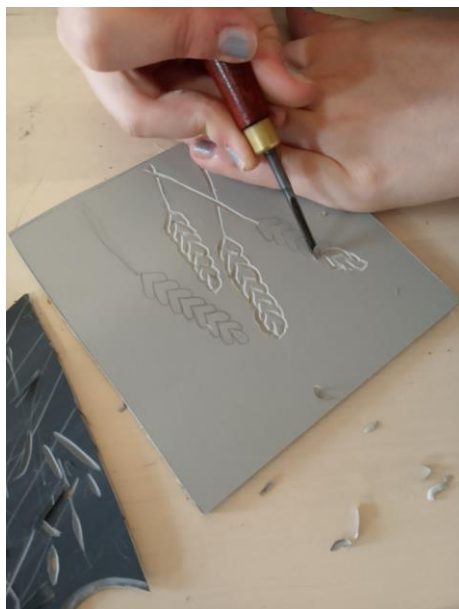

Míchání barev

Temná zahrada

Fotodokumentace programu Zahrada a její struktura

Rytí do matrice

Otisk matrice

Prostorové uspořádání při navalování barvy

Fotodokumentace programu Atmosféra lesa

Skicování návrhů

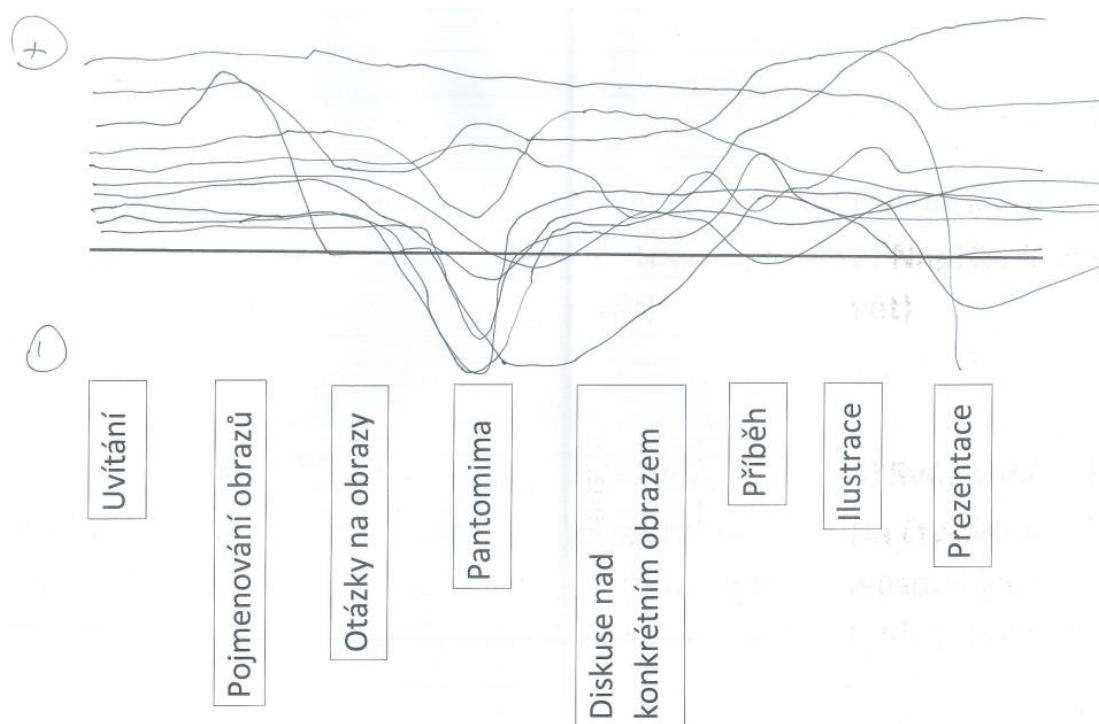

Matrice z lina a její otisk

Nanesení barvy na matici k papírotisku

Evaluační graf z programu Zrcadla rodinného soužití

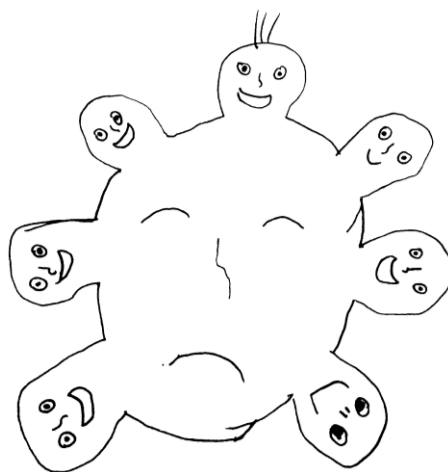
Fotodokumentace programu Zrcadla rodinného soužití

Úvahy nad příběhem k obrazu

Sdílení vymyšlených příběhů

Ukázka žákovské ilustrace k příběhu

Fotodokumentace programu Tělo jako hranice nás samých

Fyzické hranice

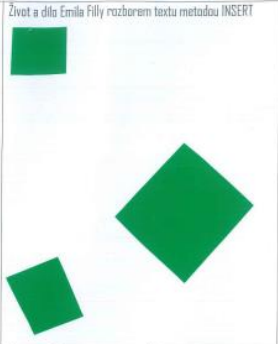

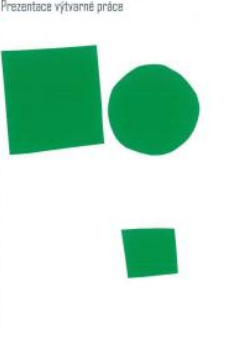

Realizace výtvarného úkolu jednou ze skupin

Artefakt jedné ze skupin

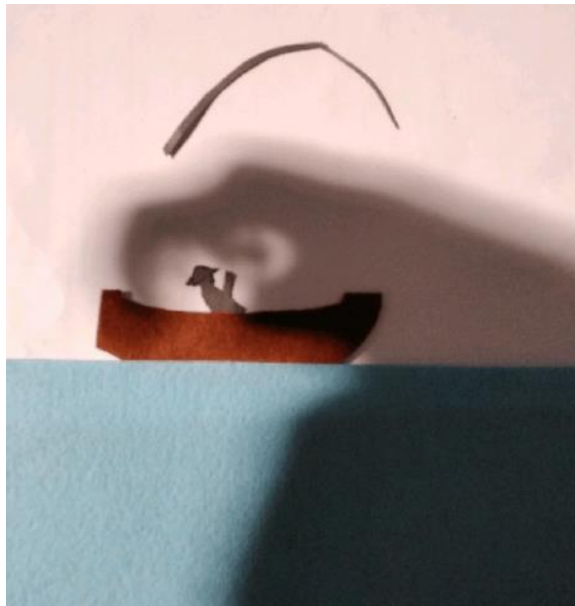
Evaluační tabulka z programu Konfrontace animálního a lidského prvku v umění

<p>Úvodní Práce - události k letopisům</p> 	<p>Individuální prohlídka expozice</p> 	<p>Život a díla Emila Filly rozbořením textu metodou INSERT</p> 	<p>Společný popis obrázků <i>Při ženské práci se psem</i></p>
<p>Skupinové živé obrázky - text: předčítání...</p> 	<p>Výtvarná úloha - vymyšlení bajky</p> 	<p>Výtvarná úloha - animace na tabletu</p> 	<p>Prezentace výtvarné práce</p>

Fotodokumentace programu Konfrontace lidského a animálního prvku v umění

Úvahy nad nositelem edukačního programu

Záznam jedné z animací

Průběh výtvarné úlohy

Fotodokumentace programu Všem se zdají sny

Počáteční fáze výtvarné úlohy

Práce matky a syna

Finální fáze výtvarné úlohy

Reflektivní karty k programu Móda (z) květin

REFLEKTIVNÍ KARTA

Zakroužkuj, jak se po dnešní edukaci cítíš.

Jmenuj 2 informace, které jsi dnes objevila!

SKOVS. KLASSEM SI PO PRVE
VISIVAT. ANE KOLIK NOVYH KYTICEK.

S jakou otázkou odchází z této edukace?

NEMAM ZADNOU OTAZKU

REFLEKTIVNÍ KARTA

Magela

Zakroužkuj, jak se po dnešní edukaci cítíš.

Jmenuj 2 informace, které jsi dnes objevila.

gabriela dubská # maribonela ialy
o výživě do čokolady

S jakou otázkou odchází z této edukace?

Proč gabriela dubská # maribonela
kreslila pohádky?

REFLEKTIVNÍ KARTA

Zakroužkuj, jak se po dnešní edukaci cítíš.

Jmenuj 2 informace, které jsi dnes objevila.

že existuje hodná bytka a ne jako 'noop', která jsem
nezvala

S jakou otázkou odchází z této edukace?

Chcete byt si zapamatovat květinu,
keřou jsem seadila (blatouch)

Fotodokumentace programu Móda (z) květin

Součást expozice Gabriely Dubské

Rozpracovaná práce jedné z návštěvnic

O květinách

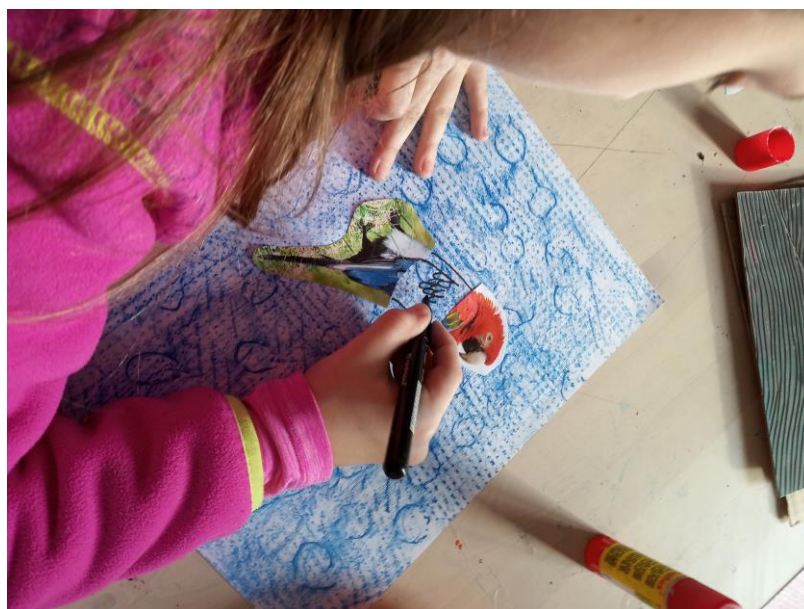
Fotodokumentace programu Kdo je pták Klabizňák?

Frotáž pozadí

Količky k evaluaci

Průběh výtvarné úlohy